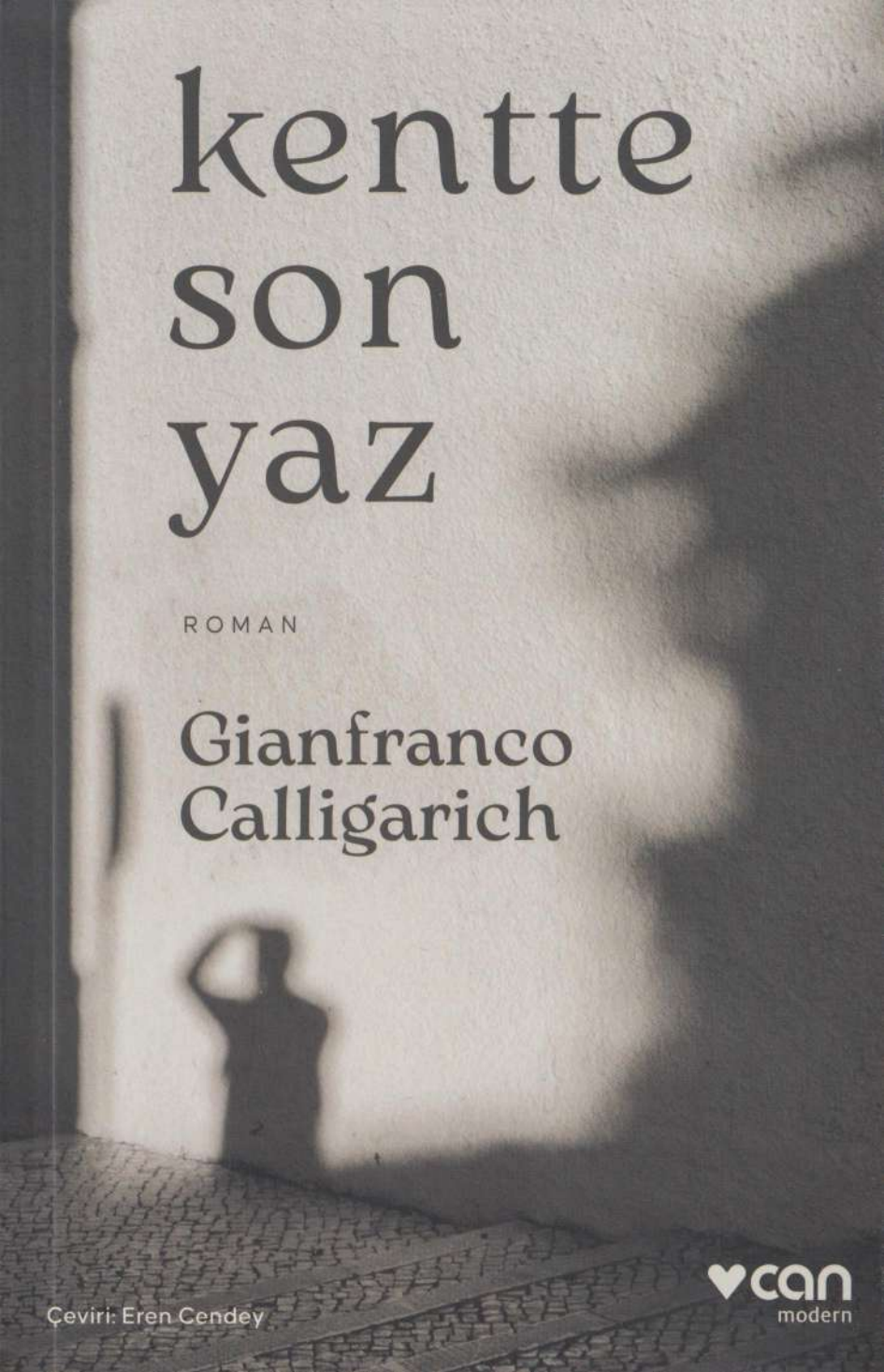
kentte son yaz

ROMAN

Gianfranco Calligarich

Çeviri: Eren Cendey

can modern

Can Modern

Kentte Son Yaz, Gianfranco Calligarich
İtalyanca aslından çeviren: Eren Cendey
L'ultima estate in città
İlk (bu çeviride kaynak alınan) basım: Bompiani, 2016
© 2019, Giunti Editore S.p.A., Bompiani, Firenze-Milano.
© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.
www.giunti.it
www.bompiani.it

1. basım: Ağustos 2022, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan
Editör: Nükhet Polat
Düzelti: Mert Tokur
Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)
Kapak tasarımı: Alper Zeki

Baskı ve cilt: Arı Matbaası
Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5819-5

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

GIANFRANCO
CALLIGARICH

KENTTE SON YAZ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Eren Cendey

can

GIANFRANCO CALLIGARICH, Trieste kökenli kozmopolit bir ailenin çocuğu olarak 1947'de Asmara, Güney Afrika'da doğdu. Çocukluğu Milano'da geçti, ardından Roma'ya giderek gazetecilik ve senaryo yazarlığı bölümlerinde okudu. Gazetecilik faaliyetlerinin yanı sıra İtalyan televizyon kanalı RAI için çok sayıda başarılı senaryo yazdı. 1994'te Roma'da XX Secolo adıyla bir tiyatro kurarak oyunların senaryo yazarlığını ve yönetmenliğini üstlendi. 1973'te yayımladığı ve kısa sürede külte dönüşen romanı *Kentte Son Yaz*'ın yanı sıra *Posta prioritaria* (Acele Posta Servisi, 2002), Premio Bagutta Ödülü'ne layık görülen *Privati abissi* (Kişiye Özel Uçurumlar, 2011), *Principessa* (Prenses, 2013), Viareggio-Rèpaci ve Fiuggi ödüllerine layık görülen *La malinconia dei Crusich* (Crusich Ailesinin Melankolisi, 2016), *Quattro uomini in fuga* (Dört Adam Firarda, 2018) ve *Una vita all'estremo* (Uçlarda Bir Yaşam, 2021) romanlarını yayımladı.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. Susanna Tamaro'nun bütün kitaplarının yanı sıra Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Roberto Calasso, Dino Buzzati, Marlo Morgan, Daria Bignardi, Margaret Mazzantini, Umberto Eco ve Elena Ferrante gibi yazarların pek çok eserini Türkçeye kazandırdı.

Sara Calligarich'e

"Yaşayan varlıklar üzerine inen ilk büyük felaket
sel değil kuraklık oldu."

Sandor Ferenczi

"Yükselip alçalarak geçti yaşlılığının ve gençliğinin
duraklarından. Anaforda dönerken."

T.S. Eliot[1]

1. T.S. Eliot, *Çorak Ülke*, çev. Yaşar Günenç, Yaba Yayınları, İstanbul, 2011. (Ç.N.)

[İtalyan] Yayıncının Notu

Son yıllarda bir kült kitap haline gelen bu roman eşi benzeri olmayan bir yayıncılık örneğidir. 1973 yılında "Yayımlanmamış Eserler" yarışmasını kazanarak Garzanti Yayınevi tarafından on yedi bin adet basılmış ve tümü bir yaz içinde satılıp tükenmiştir. Sonra pazardan yok olmuş ve üç kuşak okur, sahaf ve kitapçı tarafından peşine düşülmüştür; 2010 yılında üniversite tezlerine konu olunca ve bazı kitap kulüplerinde üyeler arasında dolaştırılmaya başlanınca Aragno Yayınevi tarafından büyük yankı uyandırarak basılmış ve okurlar arasında müthiş bir keşif duygusu yaratmıştır. O baskı da tükenince internet üzerinde aramalar sürmüş ama kitap kısa sürede bulunmaz hale gelmiştir. İşte bu nedenle Bompiani, kırk dört yıl içindeki üçüncü yayınevi olarak kitabı saklandığı yerden tekrar çıkarmıştır.

1

Hep böyle olur. Kişi bir kenarda kalmak için elinden geleni yapmıştır, derken günün birinde, nasıl olduğunu anlamadan kendini doğrudan sona götüren bir hikâyenin içinde bulur.

Bana kalsa yarışa katılmamak için elimden geleni yapardım. Her türlü insan tanımıştım: Hedefine ulaşmış insanlar, henüz harekete geçmeyi bile beceremeyiş insanlar... ama eninde sonunda yüzümde beliren tatminsizlik duygusunun nedeni, hayatı izlemekle yetinmenin en iyisi olduğuna hükmetmiş olmamdı; ne var ki geçen yılın ilkbaharının başlarında yağmurlu bir günde berbat bir şekilde parasız kaldığımda bunu hesaba katmamış olduğumu fark ettim. Bu tür şeylerin hep olageldiği üzere, geri kalan her şey kendiliğinden gelişti. Kimselerle bir derdim olmadığını hemen açıkça söyleyeyim, elime gelen kartları oynadım. Hepsi bu.

Bulunduğum bu körfez muhteşem. Denize yüz metre kadar uzanan kayalıkların tepesinde bulunan Arap kalesi körfezi tepeden seyrediyor. Uzun sahile baktığım zaman kumsalın göz kamaştırıcı şeridinin Akdeniz'e özgü bodur makileriyle çevrelendiğini görüyorum. Daha uzakta bu mevsimde ıssız olan üç şeritli anayol, tünelleriyle güneşin altında ışıldayan kayalık dağları delip geçiyor. Gökyüzü masmavi, deniz temiz.

Mesele bunlarsa, daha iyi bir yer seçemezdim.

Denizi her zaman sevdim. Gençliğimden beri gözümün kumsallarda olmasının altında sanırım dedemi gençliğini Akdeniz'deki şileplerde çalışarak geçirmeye yönelten dürtü vardır; dedem daha sonra kasvetli Milano kentine yerleşmiş, bir ev dolusu çocuk yapmış. Bu dedemi tanıdım. Sayısız torun çocuğuyla çevrili yaşayan gri gözlü bir Slav'dı. Bir araya getirmeyi becerebildiği son sözlerle bir avuç deniz suyu istedi; en yaşlı oğul olan babam Filateli dükkânını kızlarından birine emanet edip otomobille Genova'ya doğru yola çıktı. Ben de onunla gittim. On dört yaşımdaydım ve bütün yol boyunca tek kelime konuşmadığımızı anımsıyorum. Babam zaten pek konuşkan sayılmazdı, okulda yarattığım sorunlarla ona dert olan benim ağzımı açmamam hayırlı olurdu. Denize doğru uzanan ve sadece bir şişe su doldurmaya yeten süresiyle yolculuklarımın en kısası, döndüğümüzde dedemi bilinçsiz bulduğumuz için de en yararsızı. Babam şişedeki suyla onun yüzünü yıkadı ama dedem pek sevinmiş gibi görünmemişti.

Yıllar sonra beni Roma'ya sürükleyen nedenlerden biri denize yakınlığı oldu. Askerlik görevimden sonra hayatta ne yapacağımla ilgili sorunla yüzleştim ama çevreme bakındıkça karar almam daha da zorlaşıyordu. Arkadaşlarımın üniversite bitirmek, evlenmek, para kazanmak gibi gayet kesin kararları vardı ama bunlar bende tiksinti uyandıran hedeflerdi. Milano'da paranın her şeyden önde geldiği yıllardı, Ekonomik Mucize adıyla bilinen ulusal düzeydeki bir tür kumardan ben de payıma düşeni almayı başardım. Arada sırada ince eleyip sık dokuyarak ciddi denemeler yazdığım ve karşılığını asla yeterince alamadığım edebiyat-tıp dergisi Roma'da bir iletişim bürosu açmaya karar verince beni de muhabir olarak gönderdi.

Annem evden ayrılmamı engellemek için her türlü yolu denediyse de babam tek söz etmedi. Topluma uyum sağlama çabalarımı, genç yaşlarında şirket memurları olan efendi insanlarla evlenen ablalarımın başarılarıyla karşılaştırarak izlemiş, benim dedemin yolculuğundaki gibi suskun kalışımı görmüştü. O ve ben hiç konuşmazdık. Bunun kabahati kimindi hatta bir kabahatten söz edilebilir miydi bunu bile bilmiyorum ama içimde öyle bir his vardı ki onunla doğrudan konuşarak yüzleşseydim onu bir şekilde yaralamış olacaktım. Savaş, ikinci olanı, onu uzaklara göndermişti ve iyi bilinen her türlü koşulunu ondan da esirgememişti; zaten savaşa giden hiç kimse yuvasına eski haliyle dönememişti. Mağrur suskunluğuna karşın her zaman bir şeyi unutturmak ister gibi bir hali vardı, belki de eve paramparça dönüşünü, iri cüssesinin elektroşok altında kıvranış sahnesine bizi tanık edişini unutturmak istiyordu. Bir şekilde öyleydi ve çocukluğumda onun antikahramanlara yaraşır işini, düzen aşkını, nesnelere olan abartılı saygısını asla bağışlayamıyordum; savaştan eve döndüğü ilk gün eski bir mutfak sandalyesini sonsuz bir sabırla onarmaya girişmek için nasıl dehşet dolu bir faciaya tanık olmuş olduğunu anlamaktan âcizdim. Aradan otuz yıl geçtikten sonra bugün bile sabır, başını dik tutma, soru sormama gibi askeriyeden kalma bazı özelliklerini korur, bana başka bir şey vermemiş olsa bile çocukluğumda onun yanında yürürken hissettiğim cesaret duygusunu hiçbir şey geri alamaz. Bugün hâlâ babamın attığı adımlar beni çocukluğuma en hızla götüren ipuçlarıdır ve şu anda çevremi saran yeşillikler içinde bile bir mucizeyle onun yanına dönsem ilk anımsayacağım yine onun bitkinliğe bağışıklığı olan, ulaşım amaçlı uzun yürüyüşler yapmış, şu ya da bu şekilde onu yuvasına döndürmeyi başarabilmiş olan sert ve yumuşak adımları olur.

Sözün özü Roma'ya gitmek üzere yola çıktım, babam hiç beklenmedik biçimde gururundan feragat ederek beni tren istasyonuna kadar uğurlamaya, hatta tren kalkana kadar peronda beklemeye kalkışmasaydı her şey yolunda gitmiş olacaktı. Uzun, katlanması zor bir bekleyiş oldu. İri yüzü gözyaşlarını zapt etmeye çalıştığı için alev alev yanıyordu. Her zamanki gibi birbirimize sessizce bakıyorduk ama birbirimize elveda dediğimizi biliyordum, elimden gelen tek şey trenin bir an önce kalkması ve şimdiye dek hiç görmediğim o yürek paralayıcı bakışları arkamda bırakabilmek için dua etmekti. Kaldırımda, ilk kez benden daha alçakta duruyordu, peronun sonundaki trafik ışığına kaçamak bakışlar atmak için başını sürekli çevirdiğinde tepesindeki saçların ne kadar seyrekleşmiş olduğunu fark ettim. Sanki bir darbeyi göğüslemeye hazırlanmış gibi bacaklarını ikiye ayırmış dimdik duruyordu, ellerini paltosunun cebine sokmuştu, gözleri parlak, yüzü kırmızıydı. Tek erkek çocuk olmamın bir anlam taşıdığını sonunda idrak ettiğimde ve tam ağzımı açıp onun yanına inerek hayatlarımızı mahvetmeden düzene sokmanın bir yolunu bulabileceğimizi haykırmaya niyetlenmişken tren olduğu yerde şöyle bir sallandı, sonra hareket etti. Böylece bir kez daha ondan sessizlik içinde koparıldım. Tren hareket ettiğinde onun koca bedeni de sarsılmaya başlamıştı. Sonra uzaklaşırken küçülüşünü izledim. Yerinden kımıldamadı, tek bir hareket yapmadı. Sonra tümden görünmez oldu.

Saygınlık dönemim çok sürmedi. Bir yıl sonra işten çıkarıldım, dürüst olmam gerekirse işim daha kısa da sürebilirdi. Dergi onu filizlendiren mucizeyle birlikte kepenk indirmeden önce işten son çıkarılan, Roma yayınından sorumlu edilgen kişi oldu. Görevimin dergiye reklam bulmak ve hekimlerin edebiyat konusundaki anlaşılmaz

hassasiyetlerini hoşnut etmek amacıyla birkaç makale yazmak olduğu ofisim Tiber Nehri kemeri arkasındaki Umberto döneminden kalma villaların birindeydi, odam kırmızı kumaşla kaplanmış mobilyalarla döşenmişti.

Binanın sahibi Sant'Elia Kontu Giovanni Rubino ellili yaşlarında, rahat ve biraz yapmacık davranışları olan seçkin bir beydi. Başlangıçtaki mesafeli tavrı arada sırada bahçe kapısını açıp leylaklarının kokusunu bana duyurmaktan ibaretken zaman içinde masamın önündeki koltuğa yerleşip sohbetler açmaya, hatta mali durumuyla ilgili sırlar vermeye kadar uzanan samimi sohbetlere kadar uzandı. Bana bütünüyle mahvolduğunu söyledikten sonra birbirimize sen diye hitap etmeye karar verdik.

Karısıyla evin arka bölümünde yaşıyordu; sarışın, tombul ve kocasının sıkıntıları yüzünden tedirgin bir kadındı, kapıyı sadece ekmekçi çocuğa açıyordu, bir kez kapıyı açmaya gittiğinde salondaki şahane altın yaldızlı antika masaya haciz koymaya gelen bir adamla burun buruna geldiğinden beri de ben onların beceriksiz sekreterleri rolünü üstlenmiştim. Bu işi de seve seve yapıyordum. Özellikle de adam için. Eliyle şakaklarında kırlaşmış saçları düzelterek, sonra dirseklerinin ani bir hareketiyle bembeyaz gömleğinin manşetlerini ceketinin kollarından çekerek odama girdiğini görmek hoşuma gidiyordu. "Haydi bakalım!" diyordu. "Neler yapılıyor burada, çalışılıyor mu?" Ben de daktilomun kapağını kapatıyor ve şişeyi çıkarıyordum. Bir Milano'lunun yapacağı üzere mali sorunlarından asla söz etmezdi; sadece hoş, aristokrat konulardan, göz önündeki insanlardan, özellikle de kadınlardan ve atlardan bahis açardı ve bazen de gözlerini ışıldatan müstehcen fıkralar anlatırdı.

Yazın gelişiyle salonda oturmayı alışkanlık edindik, güneş evin o kısmını terk edince götürülmüş mobilyaların duvarlarda bıraktığı açık gölgeleri arasında kont kuy-

ruklu Steinway piyanosunun başına oturuyordu, ben de geriye kalan son divana gömülerek onu dinliyordum. Her öğleden sonra, ilk notaları işitir işitmez bara telefon edip buzlu biraları sipariş ediyor ve yanına gidiyordum. O orada oluyordu, çaresiz bir halde. Üzerinde eski ipek sabahlığıyla repertuvarını eşeliyor, annemden duyduğum eski şarkıları, Gershwin ve Cole Porter parçalarını ama özellikle de adı "Roberta" olan eski bir Amerikan şarkısını çalıyordu. Kimi zaman birlikte söylüyorduk.

O yılın ilk sonbahar gününde ofisi kapatan mektup geldi. Haberi konta verdiğimde piyanoya dayandı ve gülümsedi: "Pekâlâ canım," dedi. "Ne yapacaksın şimdi?" Böyle dedi ama bunun onun için ölümcül bir darbe olduğunu anlamam gerekirdi. İki gün sonra evrakımı toparlarken kapı çalındı, kararlı görünen dört işçi piyanoyu sırtlanıp götürdü. Onu bahçe kapısından çıkarmakta zorlandılar ve belli ki yaşlı Steinway'i duvara çarptılar; sokaktan bir tür cenaze marşı işitilir gibi oldu. Kont işlem boyunca odasından çıkmadı ama kontesin elini sıkarken onun son derece üzgün olduğunu hissettim; ben de çıkıp gittim, geriye baktığımda kontun pencerede elini kaldırmış, bana veda ettiğini gördüm. Davranışında öyle bir soyluluk vardı ki ben de buna uygun düşen şekilde yanıt verdim. Çantamı kaldırıma bıraktım, öne eğilerek selam verdim.

Ofisin kapanmasından sonraki birkaç gün boyunca otel odamda geleceğim üzerine kafa yordum. Dergi aracılığıyla tanıştığım kişilerden gelen tek iş teklifi şehir dışındaki bir ecza firmasına aitti; sabahın dokuzundan akşamın altısına kadar reklam yazıları yazacaktım. Başka bir iş çıkmasını bekledim. Dört bir yanı kuşatılmış bir aristokrat gibi.

Her gün denizi seyretmeye gidiyordum. Cebime bir kitap sokuyor, Ostia Metrosu'na biniyor ve günün geri

kalanını kumsaldaki küçük lokantada oturup okumakla geçiriyordum. Sonra şehre dönüyor, Navona Meydanı çevresinde dolaşıyordum; oralarda benim gibi boş gezen ama entelektüel, bakışlarında beklenti olan, yüzlerinden sığınmacılık akan tiplerle arkadaşlık kurmuştum. Roma bizim kentimizdi, bize hoşgörülü davranıyordu, okşuyordu bizi; sonunda ben de gelip geçici işlere, aç geçirilen haftalara, bir tür habis karaciğer hastalığı yüzünden öldürülmüş ve kurutulmuş gibi görünen gıcırtılı ve sarımsı mobilyalarla döşeli karanlık ve rutubetli otel odalarına rağmen Roma'nın yaşayabileceğim tek yer olduğuna kanaat getirmiştim. Gene de o yılları düşündüğümde odağımda sadece birkaç çehre ve birkaç olay beliriyordu, çünkü Roma anıları yakıp tutuşturan özel bir esriklik barındırır içinde. Roma bir şehirden çok, sizin gizli bir yönünüzdür, saklı bir canavardır. Onunla ortalama ölçütler söz konusu olmaz, ya büyük bir aşk yaşarsınız ya da çekip gitmeniz gerekir çünkü bu tatlı canavar sevilmek ister. İster Güney'in yeşillikli, tırmanılan yollarından ister Kuzey'in inişli çıkışlı caddelerinden ya da ruhunuzun uçurumlarından gelmiş olun, sizden istenecek tek ayakbastı ücreti bu olacaktır. Sevildiğinde kendini arzu ettiğiniz şekilde sunacaktır; hak edilmiş mutluluğunuzun kıyısında kendinizi şimdinin okşayan dalgaları arasında süzülmeye bırakmaktan başka bir şey düşmeyecektir size. Işıkların delip geçtiği yaz akşamları, coşkun ilkyaz sabahları, kafelerin, kızların etekleri misali rüzgârla uçuşan masa örtüleri, keskin kışları, bitmek bilmeyen, savunmasız ve hasta, adımlarınızın ses çıkarmayacağı dökülmüş yaprak yığınlarıyla sonbaharlar, tümü emrinize amade olacaktır. Ve gözleri kör eden merdivenleri, gürültülü çeşmeleri, bakımsız tapınakları ve tahttan indirilmiş tanrıların gece sessizlikleriyle zaman her anlamını yitirecektir; size kalan saatleri çocukça ileri sarmak

olacaktır. İşte böyle günden güne beklerken, siz de onun bir parçası olacaksınız. Böylece siz de şehri besleyeceksiniz. Sonunda güneşli bir günde, denizden esen rüzgârı içe çekerken ve gökyüzünü seyrederken artık beklemekten başka çare kalmadığını anlayacaksınız.

Arada sırada yelkenleri açanlar oluyordu. Sıra Navona Meydanı grubundan Glauco ve Serena'ya geldiğinde onların Monte Mario'daki evlerine geçtim. Artık otel odasında kalmaktan bıkmıştım ve kendi başıma kalabileceğim bir yerim olduğuna inanamıyordum; elli bin lirete onların külüstür Alfa Romeo'larını da satın alınca hayatımın belli bir varış noktasına ulaştığını sandım. Kitaplarımı iki çantaya doldurdum ve onların ayrılacağı gün eve yerleştim. Serena México'nun bir tiyatrosunda sahne tasarımı yapmak üzere iki yıllık bir teklif aldığı ama daha önemlisi evlilikleri krize girdiği ve Glauco artık resim yapmaz olduğu için gidiyorlardı. Roma onları paramparça etmişti, artık önemini yitirmiş adlarıyla ve sayısız valizleriyle ayrılıyorlardı buradan. Glauco balkona çıktığında, "İğrenç şehir!" dedi.

"Ben memnunum."

"Ah öyle mi? Peki öyleyse neden hep sarhoşsun?"

"Her zaman değilim," dedim, "sık sık. Arada büyük fark var." Sonra balkonun önünde uzanan vadiye baktım. Uçsuz bucaksız vadiyi ikiye kesen ve pek çok kemer üzerinde uzanan köprüden günde iki kez uzun mu uzun ve tırtıl gibi sessiz bir tren geçiyordu. İki kenarda iki manastırın koruma duvarları yükseliyordu; günbatımlarında çanlar çalıyorlardı, karşımdaki daha yakın evler ise ufuk çizgisinin karşısında yeşillik içinde kayboluyorlardı. Geniş bir gökyüzü, geniş ışık vardı. Olağanüstü güzellikte bir yerdi.

Glauco içinde bulunduğumuz odayı göstererek, "Hepsi senin," dedi. Envanter çıkarmaya gerek yoktu, es-

ki bir koltuk, kitaplar için raf ve divan görevi de gören bir yatak vardı. Öteki iki odaya da pek fazla para harcanmamıştı, Porta Portese bitpazarından alınmış ikinci el eşyalar eski ve sevimliydi. Odaların birinde tuvaller, boya tenekeleri, bir ressama yarayan her şey vardı. "Parasız kalırsan tablolarımı satma sakın," dedi Glauco sanki onları almaya gönüllü biri çıkacakmış gibi. Kentte birileriyle vedalaşacağını söyleyerek gitti. Ona eşlik etmemi istemedi, sevgilisine veda etmeye gittiğini sezdim. Bir başka kadın olduğunu herkes biliyordu. Bu iriyarı, saldırgan adam her fırsatta bununla övünmekten geri durmazdı. Benimle Serena arasında da belli bir hoşlanma durumu olduğunu biliyordu ama kimselerden korkacak biri olmadığından bizi yalnız bırakıyordu.

Serena hâlâ yatak odasında, açık valizlerin arasındaydı. Sanki onu birinin boğazlayacağından korkarmış gibi ileri geri yürüyor, ellerini ovuşturuyordu. "Glauco?" dedi. Ona Glauco'nun hemen geri döneceğini söyledim, o da dramatik havasıyla odada dönüp dolaşmaya devam etti. Üçüncü kez yanımdan geçerken kolumu omzuna sarmadan edemedim; o da şaşkınlıkla bakarak göğsüme sığındı. Bunun üzerine ona daha sıkı sarıldım ama kaskatı kesildiğini hissedince olmayacağını anladım, belki isterdi ama başka bir zamanda, şimdi değil, artık çok geçti. Glauco dönene kadar México'dan konuştuk.

"Tamam," dedi, "gidiyor muyuz?" Sesindeki kederli ton beni şaşırttı. Son vedalaşma ağır gelmiş olmalıydı. Odanın ortasında dikilen o kaslı cüssesiyle namını yitirmiş bir ağır ağabeyin aldatılmış ve çocuksu ifadesi vardı. İlk kez ona sempatiyle baktım.

Onları havaalanına götürdüm. Yanaklarımızdan öpüşerek vedalaştık, gidişlerini görmek için terasa çıktım. Uçağın merdivenine tırmanırlarken beni görebilmek için çevrelerine baktılar. Körüğe girene kadar birbirimize

el salladık. Uçak hareket etmekte gecikti ama sonunda pistin merkezine doğru ilerledi, oraya varınca sanki derin bir nefes alırmış gibi durdu ve hızla ilerlemeye ve her zamanki alışkanlığıyla havalanmaya başladı; güneşin içinde parlayarak yükseldi ve nihayet görünmez oldu. O zaman çıkıp gittim.

Kente döndüğümde başka vedalarımı anımsadım. Babama elveda demiştim, Sant'Elia'ya elveda demiştim ve şimdi bu vedaların hayatımı nasıl değiştirdiğini düşünüyordum. Ama hep böyledir işte, yaşam boyu tanıştığımız değil, geride bıraktığımız insanlardır bizi biz yapan. Külüstür Alfa'yı sürerken bunlar geçiyordu aklımdan. Bir balina gibi ağır ve gürültülüydü, sanki gökten kara bir bulut geçiyormuş gibi ağaçlardaki kuşlar bile sessizleşiyordu. Otomobilin geçmişteki sahiplerinin listesi bir kasabanın telefon rehberiyle yarışabilirdi, neredeyse sarhoş eden kül ve deri kokusu da cabası.

Ciddi olarak içkiyi bırakmayı denemeye karar verdim. Balkonda güneşe karşı oturuyor ve okuyordum, barlardan ve oralara takılan kişilerden uzak durmaya çalışıyordum. Sıcak hava, kendime yardımcı olmak için hazırladığım tatlı şarap ve buzlu su karışımını daha içilebilir kılıyordu, yavaş yavaş şişmanlamaya bile başlamıştım. İşin fenası akşam *Corriere dello Sport* gazetesinin haber alma bölümünden çıkıp da kendimi gece on ile bir arasındaki ölü saatlerle baş başa bulduğumda yaşanıyordu. Kızlar yardımıma koştu. Onlarla şansım hep yaver gitmişti ve o aylarda alkole karşı verdiğim mücadele onların annelik dürtülerini okşuyordu. Böylece çoğu zaman sabahları yabancı yataklarda uyanıyordum, takıldığım kızlar ya öğretmen ya da tezgâhtar olduklarından bitmek tükenmek bilmeyen çalışma saatlerine bağlıydılar. İşte bu nedenle bunlar şahane uyanışlar oluyordu.

Kalkıyordum, evde dolaşıyordum, pikabı çalıştırıyordum, bana sadece ısıtması kalmış hazır kahvemi arıyor ve buluyordum. Sonra havluların, fırçaların, minik makasların, soluk renkli kremlerin bulunduğu gizemli kavanozların olduğu tertemiz banyolara giriyordum. Banyo tuzlarını arıyor ve buluyor, küvette uzun uzun keyif yapıyordum. Sonunda kurulanıyor, giyiniyor, boş apartmanda yankılanan sesiyle kapıyı arkamdan kapatıyor ve çıkıyordum.

Yolda bir gazete alıyor, ikinci el kitap tezgâhlarına göz atıyor, yiyecek bir şeyler satın alıyor ve öğleden sonra kitap mı okusam, gazeteye mi baksam yoksa sinemaya mı gitsem diye düşünerek eve dönüyordum. İşte öyle sabahların birinde cebimde tek bir kuruş kalmadığını fark ettim. Durum gayet sıradandı ama buna bağlı başka dertlerin de ortağıydı: Arkamda telafi edilemez biçimde kapattığım kapılar, bir önceki akşam çok uzak bir mahallede bıraktığım arabam ve ne kadar zorlarsam zorlayayım ne olduğunu anımsayamadığım, bir şeyi unutmuş olduğumla ilgili rahatsız edici bir duygu. Gömlek düğmelerinin elimizde kaldığı, adresleri yazdığımız defteri kaybettiğimiz, randevulara geç kaldığımız, tüm kapıların bir tuzağa dönüştüğü o günlerden biri uzanıyordu önümde. Eve kapanıp geçmesini beklemekten başka yapacak şeyin olmadığı günlerden biriydi. Ama bunu bile yapamazdım, böylece yağmur altında yürümeye başladım.

Evet ya, üstüne üstlük bir de yağmur yağıyordu. O günkü yağmuru çok iyi anımsıyorum. Her sağanağın onu mis gibi kokulara boğduğunu unutan ve şaşıran kente ilkbahar yağmurları iniyordu. Bu öykünün başladığı gün olduğu kadar kokulara doymuş bir başka gün olmadı yaşamımda.

II

Aç karnım, su dolu ayakkabılarımla Popolo Meydanı'na vardım. Büyük meydan park edilmiş arabalarla doluydu, tek bir güneş ışını Pincio Tepesi'nin teraslarını ışıldatarak yüksekten geçiyordu. İki kafe de açık havada oturamadıkları için kızgın insanlarla doluydu. Rosati'nin tentesi altında üst üste yığılmış sandalyeler buldum, birini alırken bana öğle yemeği ısmarlayacak bir arkadaşa rastlar mıyım diye bakındım ama sadece katlanamayacağım insanlar gördüm. Yeniden başlayan yağmur yerdeki su birikintilerine yağıyordu, ben de Bay Sandro'nun barına doğru yöneldim. Davranışları ölçülü, maharetli eski barmen şık bir mekân açmıştı; sandalyeleri kırmızı deri kaplıydı, duvarlarda gravürler asılıydı. Buraya daha çok edipler, şairler, sinemaseverler, bazı radikal gazeteciler geliyordu, biftek ve havuç yiyorlardı ama o gün beni yemeğe davet edecek kadar samimi birini bulamadım. Gene de kredim olan bir yer olduğundan bir hamburger ve bir kadeh Barolo ısmarladım, en sevdiğim seyirlik olan Bay Sandro'nun kokteyl hazırlayışını izledim. İşte mükemmel bir anda ipek bir şemsiye kapının girişinde kapandı; bana en yararlı olabileceği anda Renzo Diacono karşımda belirdi. Bir süredir görmüyordum çünkü o da televizyonda çalışmaya başlamıştı. Beni görünce, "Leo!"

dedi yüksek sesle. Birlikte geldiği ve hemen barın çevresindeki kalabalığa karışan sakallı devin tam tersine son derece şık giyinmişti. "Ne içiyorsun?" diye sordu.

"Hiç."

"Hiç mi?" Bir an bir şeyler söylemek istermiş gibi davrandı ama sonra Piemonte nezaketiyle bir daha ne zaman satranç oynayabileceğimizi sormakla yetindi. Bar fethinden dönen arkadaşını işaret ederek, "Artık ciddi şeylere zamanım kalmadı," dedi. Böyle bir güzelliği vardı. Kiminle olursa olsun aslında birlikte olmak istediği kişinin siz olduğunu ima ederdi. "Nasıl gidiyor hayat?"

"Bilmiyorum," dedim. "Sadece kendiminkini biliyorum."

Elinde kadehiyle aramıza katılan sakallı dev, "Bravo," dedi, "çok bilgece," sonra da kadehini sağlığıma kaldırdı. Üzerindeki askerî pardösüyle, ayaklarına kadar inen atkısıyla büyük sarhoşluğun yüce zirvelerinden dünyayı yargılıyordu. Solmuş, görmüş geçirmiş bir gülümsemesi vardı. Renzo onun ayıkken televizyonun en iyi yönetmeni olduğunu söyledi ama belli ki uzun zamandan beri ayık olmamıştı. Adam kıkırdadı, yanıt olarak özür diledi ve kadehini doldurmaya gitti.

Renzo, "Neden buluşmuyoruz bu akşam?" diye sordu. Adres değiştirdiklerini söyledi ve unutmamam için bana iki kez yineletti. Böyle bir tehlike yoktu. Aramızda bir kuşaklık fark olsa bile onun dostluğundan zevk alırdım, hem iyi bir satranç oyuncusuydu; bunun yanı sıra saygı gören bir tarihçiydi, eşi Viola da harika aşçıydı. Böylesine ezik bir günü sonlandırmak için daha iyi bir öneri bekleyemezdim.

Yalnız kaldığımda talihsizliğimi sınamak için bir plan yaptım. İlk iş olarak gazeteye gidecek, birkaç kuruş koparmaya bakacaktım, sonra bir sinemaya girecek, külüs-

tür Alfa'mı bıraktığım yerden aldıktan sonra da Diacono çiftinin evine gidecektim. Planım o kadar basit ve rahatlatıcıydı ki içimi ansızın bir sevinç bürüdü. Seyrelmeye başlayan yağmur kokusuna çıktım. İri ve yalnız damlalar kaldırımda eziliyor, gökyüzünde iri mavi yırtıklar beliriyordu. Corso'nun ıslak ve göz kamaştırıcı binaları arasından yürümeye başladım ve on dakika sonra "Ou es-tu Mon Amour" şarkısını Django Reinhardt varyasyonuyla mırıldanarak *Corriere dello Sport* gazetesi binasına giriyordum.

Kulaklıklarıyla daktilo başında oturan kızlar beni küçük şaşkınlık nidalarıyla selamladılar, genellikle bu saatte görünmezdim buralarda, Rosario'yu sorduğumda o anda arkadaşımın çıkmakta olduğu kabini işaret ettiler; Rosario'nun yüzü elindeki plaktan daha kahverengi görünüyordu. Önümden geçerken, "Yaşasın," dedi. Bozulmamaya çalıştım çünkü iş olmasa da bana biraz borç verebilirdi. Bunu o da bildiğinden hemen alıcı kulaklığını taktı ve haberi daktiloda yazmaya başladı. Pes edene kadar oturup onu seyrettim. Elini cebine sokarak, "Ne kadar istiyorsun?" diye sordu. İstediğimin tam yarısını vermekle kalmayıp moralimi de bozdu. Daha ne kadar böyle devam edebileceğimi sanıyordum? Bana güvenmediği için servis şefinin canına tak ettiğini bilmiyor muydum? Bir görev vardı, neden üstlenmiyordum? Bana bu işi o bulmuştu ve bu da ona konuşma hakkı veriyordu. İyi bir arkadaştı, mutsuz bir karısı olan kederli bir Güneyliydi. Masmavi İyon Denizi'ne uzanan köyünü bırakmış, gazeteci olmak için Roma'ya gelmişti ama sadece başkalarının balmumu plağa kaydettiği haberleri kâğıda döküyordu. Bu iş olanca enayiliğiyle gençliğini tüketiyordu ama o ufak tefek, esmer, ümitsiz, söz dinlemez adam asla vazgeçmiyordu.

Voltamı aldım. Dışarıda sağanak başlamıştı. Forumdaki başsız heykellerin, yıkık sütunların, parke taşlı ala-

nın yapılarının üzerine, öğleden sonranın ıssız sokaklarına, restore edilmiş kiliselere ve manasızca su dolu çeşmelere seller iniyordu. Bir süre su birikintileri, kapı girişi ve küfreden yayalar, benim gibi çareyi kapı önlerine sığınmakta bulan öteki kazazedeler arasında sabırla bekledim, sonra yağmurun biraz kesilmesini fırsat bilerek duvarlar boyu koşarak az ilerideki sinemaya girdim. Bir Marilyn Monroe filmi oynuyordu, ölümünü asla kabullenemediğim zavallı aşkımı iki seans boyunca tuzlu çekirdek yiyerek ve evlerin çatılarında gümbürdeyen gök gürültülerini dinleyerek seyrettim. Çıktığımda ona delicesine tutulmuştum, ölü bir sevgili zaten üzücüyken buna bir de sağanağı ekleyen dünyaya karşı da son derece öfkeliydim.

Akşamın içinde acımasız bir şeyler vardı. Kalabalık sokaklara dökülmüştü, duran sağanak trafiği felç ederken yağmur yüklü gökyüzünde arada sırada şimşekler çakıyor, sesleri tramvayların gürültüsüne karışıyordu. Gazete manşetleri toprak kaymasından, su baskınlarından, geciken trenlerden söz ediyordu. Kentin kuzeyindeki nehir duvarları aşmış, kırlara yayılmıştı ve otobüs duraklarındaki insanlar sessizce gökyüzünü gözlüyordu. Keyifsizce, külüstür Alfa'yı almak için çok geç olduğunu anladım ve hemen Diacono'ların evine yöneldim. Yürüyerek gidiyordum ama az sonra henüz açık olan bir dükkânın girişine sığınmam gerektiğini anladım. Trafik sanki sihirle yok edilmiş gibiydi, sokak ıssızlaşmıştı. Bir radyo bana akşam haberlerini iletiyordu. Havanın değişeceğini, ilkbaharın yerkürenin bizi ilgilendiren kısmına yaklaştığını söylüyorlardı. İşte bu noktada bir taksi belirdi. Onu durdurarak şoföre hangi yöne gideceğini söyledim, oturup pantolon paçalarımdaki suyu sıkmaya başladım. Sonra arkama dayandım ve taksimetre bana daha fazla para harcayamayacağımı söyleyene kadar kenti seyrettim.

Islak ve hışırtılı bir bahçeyle çevrilmiş alçak apartmana ulaştığımda rüzgâr çıkıyordu. Ancak o dakikada, belki ıslak toprağın kokusundan aklıma gelmişti, Viola'ya çiçek almam gerektiğini düşündüm ama artık çok geçti, açlıktan bacaklarımda derman kalmamıştı. Tırmandığı süre boyunca tehditkâr bir tahammül uğultusu çıkaran asansör yolumun son etabı oldu. İkinci katta saçlarımı şöyle bir düzelttim ve zili çaldım. Kapıyı hayretler içinde Viola açtı. Ben bir şey söyleyene kadar küçük bir hıçkırıktan sonra kendini tutamayarak deliler gibi gülmeye başladı. Alüvyona kapılmış gibi görünüyor olmalıydım. Beni kolumdan tutarak, "Gel içeri Leo," dedi. "Tanrım, seni gördüğüme ne kadar sevindim. Nasıl bulabildin bizi?"

Aynen böyle dedi, salona girişimi görerek ayağa fırlayan Renzo'nun bakışından beni davet etmiş olduğunu unuttuğunu anladım. Aynı gün içinde ikinci kez yüksek sesle, "Leo!" dedi. On iki kişi sakin bir ilgiyle bize döndü. Salonun geniş halılarını çevreleyen koltuklara yerleşmiş kişilerin hepsinde karınlarını doyurmuş olduklarını belli eden bir tatmin hali vardı. Dişlerimi sıkarak kabullendiğim tanıştırma faslından sonra Renzo suçluluk duygusuyla karışık bir ilgiyle, "Islaksın," dedi. "Ateşin yanına otur. Ne istersin?"

"Biraz şans," dedim. Ama o arkasını dönmüş üzeri şişelerle dolu bir servis arabasını bana doğru itiyordu. Uzun zamandan beri bu kadar çok şişeyi bar dışında bir yerde görmediğim için tereddüt ettim. Bir Scotch istediğimde Renzo şişelerin arasına baktı, araba da zaferle şıngırdadı. Renzo orada bulunanlara *bucaneer*[1] konusunda

1. 17. yüzyılın ikinci yarısında, çoğunlukla Antil Denizi ve Büyük Okyanus kıyılarındaki yerleşim merkezleri ile gemilere saldırarak geçimlerini sağlayan, kaçak avladıkları hayvanların etlerini sırıklar üzerinde kurutan, büyük bir kısmı sonradan kendi devletlerinin hizmetlerine girerek resmî korsana dönüşen İngiliz, Fransız ve Felemenkli serüvenci denizciler. (Ç.N.)

yazdığı kitap hakkında ona ne çok yardımcı olduğumu anlattığı sürece ilgi merkezi oldum.

Başkalarının çalışmalarına yardımcı olma konusunda her zaman çok mahir olmuştum ama Renzo beni sanki kitabı ben yazmışım gibi inançla göklere çıkarıyordu. Şömineye en yakın koltuğa oturup en iyi bildiğim iki sanatı uygulamaya yani susmaya ve ortama ayak uydurmaya başlamadan önce bir-iki soruya da yanıt verdim. Kendimi görünmez kılmamla fıstık dolu bir kâseyle karşılaşmam bir oldu. Viola yanıma geldi. "Vay," dedi, "ganimetini ele geçirmiş bir maymun gibisin!" O koltuğumun kolçağına oturunca fıstık kâsesini yere bırakmak zorunda kaldım. Ona baktım. Görüşmediğimiz iki yıl boyunca o tatlı yüzüne bir dinginlik gelmişti, bacakları hep aynıydı, gördüğüm en güzel bacaklardı. "Kış uykusuna yatırılmayı kabul eder miydin?" diye sordu.

"Sadece âşıksam."

"Ah ne şeker," diye güldü, "bir anket yapıyorum ve kararımı anketin bitiminde vereceğim," dedi ciddiyetle, "benimle sakın alay etme, tamam mı? Kendimizden söz ediyoruz. İlk kim başlıyor?" diye sorarken sanki elindeki kart destesini karıştırır gibiydi. İçime kapanmadan önce zaman kazanmak için, "Sen," dedim. Bu konuda daima tipik bir ilk adamdım, elbette ve belki gibi yanıtlarımla herkesi anlayışlı bir ciddiyetle dinliyormuş gibi yapmakta üstüme yoktu. Gerçekte önce onun konuşmasını istememin nedeni sabahtan beri zihnimi kemiren boşluğu doldurmak için zaman kazanmaktı. O gün ne yapmayı unuttuğumu hatırlamak için bütün fıstık kâsesini vermeye hazırdım ama bir türlü hatırlayamadım ve ayakkabılarımın altını yakan alevin ısısıyla, içkinin verdiği rahatlık hissiyle yetinmeye karar verdim; bu halimle böyle salonlarda ilk adım atanın sarayları yakabileceğini, ikincinin size hayatınızın en güneşli sabahının aydınlığında soğuk-

tan ölebileceğini söylemesi gerektiğini biliyordum. Viola başını duymadığım sohbeti sonlandırmak üzere, "Bu telafi banyolarına daha fazla dayanamayacaktım," dedi.

Campo dei Fiori Meydanı'nda oturdukları o eski güzel evi anımsayarak, "Eminim burada da harika bir banyon olacaktır," dedim.

"Ah, bir saray! Kesinlikle görmen gerekiyor!" Bir anlığına beni elimden tutarak zorla oraya götüreceğini sandım ama, "Sen gene o merkezdeki pansiyonda mı kalıyorsun?" diye sordu. Ona yanıt vermeme gerek kalmadı çünkü o anda koltukların birinden bir ses bir topluluk oyunu için ricada bulundu ve Viola kalkmak zorunda kaldı. Yalnız kalınca çevremdeki kişileri gözden geçirmeye başladım. Onlar için yağmur sadece uygun biçimde giyinmek için bir mazeretti, bu hemen anlaşılıyordu. Kadife pantolonları, yün kazakları, kalın tabanlı ayakkabılarıyla ah evet, dışarıda durumun nasıl olduğunun farkında oldukları belliydi; o yağmur ve alçaklık dolu dünyayı tanıdıkları gibi aynı zamanda bir kadeh Scotch ve arkadaşlarla sohbetin onları surlara doğru sıkıştıran çoğunluğun baskısına tahammül etmeye yettiğini de biliyorlardı.

İkinci kadehte kuşatanlar ve kuşatılanlarız diye düşünüyordum, kuşatılanlar açlıktan ve ev hasretinden ölüyorlar. Böyle düşünüyordum ve bakışlarım bile isteye, beyaz kadife koltuğa dinlenmek için konmuş iki kuşu andıran ve burada yokmuşçasına davranan bir adamla kıza kayıyordu. Kolçağa tünemiş olan adam öyle bir düğüm olmuştu ki boyunun sıra dışı uzunlukta olduğu anlaşılıyordu; kolları bu bedenden çıkmış iki kısa ve yararsız kanat gibiydi; uzun evrimleşme döneminde gökyüzüyle temasını yitirmiş bir kuşu akla getiriyordu. Kıza gelince dünyalar güzeliydi. O divanda, fırtınanın geçmesini beklerken üzerinde mola verebileceği bir sandal bul-

muş göçmen bir kuşa benziyordu. Burada değildi, yabancıydı, belli belirsiz gergindi.

Tam fıstık kâsesini ele geçirmiştim ki Renzo beni kolunun altına alarak kâseyi bırakmaya ve koltukların arasında kendisini izlemeye mecbur etti. Televizyona başlamadan önce çalıştığı sol gazeteleri ima ederek, "Şimdi ne vaat ediyorlar sana?" diye sordu. Alayla, "Bilmiyorum, vaatlerle ilgilenmiyorum," dedim ama imaları anlayamayacak kadar kaptırmıştı kendini. "Televizyonda bir mevki, işte sana vaat ettikleri budur, elbette bir devrim sayılmaz bu da. Bak, ben zamanı öne almaktan başka bir şey yapmadım." Benden bir onay işareti bekledi. Verdim. "Televizyonda bir iş istediğin anda bunu sorman yeterli," dedi bunun üzerine, "İçeride o kadar çok salak var ki dâhi görünmek için aptal olmamak yeterli."

Bir koltuğun kuytusuna yumulmuş olan bir kadın rahatsız edici bir hazırcevaplılıkla, "Tabii ya, kesin öyle!" dedi. Girdiğimden beri aynı plağı dinliyordu. Sonra bana bakarak, "Senin bu arkadaşın," dedi, "pek de korsana benzemiyor. Olsa olsa Conrad'ın o kaçak yolcularından biri olabilir. Hani şu korkunç bir günaha bulaşmış olan ve liman liman gözetim altında tutulanlardan. Tanrım nasıl da seviyorum onu!"

Renzo beni göstererek, "Kimi, onu mu?" diye sordu.

"Conrad'ı," dedi kadın. Plak sona gelmişti, yeniden başlattı. Sonunda ikisinden hangisi kazanacak diye merak ettim. Sonra dikkatini bize çevirdi. Yüzünde ne acı izi vardı ne duygusallık. Davranışlarından öyle bir bağımsızlık akıyordu ki sanki bu dünyaya herkes gibi kan içinde ve sancılar arasında değil de kelebekler gibi kendi kendine gelmiş gibi bir hali vardı.

Sessizliğim ağırlığını hissettirmeden aramıza giren Viola, "Yine söylüyorum Eva. Oturmaktan apandisit kri-

zi tutacak seni," dedi. Renzo bundan yararlanarak burası salon değil de meydanmış gibi beni bir kez daha kolunun altına alarak sürükledi. Evet, büyüğümdü ama bu davranışı akla getirecek kadar da değil. Bir-iki adım sonra kızın erkek arkadaşıyla karşı karşıya geldik. Sanki uçuşa geçme denemesi içindeyken bir mobilyaya çarpmış gibi bir havayla salonda dolaşıyordu. Kadın şimdi beyaz kadife koltukta yalnızdı. Kara ve uzun saçlarına dolanan parmaklarını kurtararak kurtarıcı bir yanıt verir umuduyla elindeki iskambil kartlarıyla pasiyans falı açıyordu. Renzo içki arabasını ona doğru sürdü. Bakışlarımın yönünü fark etmişti ve her zamanki haliyle bunu kendine görev edinmişti. "Ne içersin Arianna?"

Kadın bakışlarını kaderinden ayırdı. "Oranı kırkın üzerinde herhangi bir şey," dedi. Bana yönelttiği tebessümü gören, bütün akşam beni beklemekten başka bir şey yapmadığını zannederdi. Sizi ele geçirebileceğini asla hayal bile etmezken doruklara yükseltecek kadar çevrenizden yalıtan bir tebessümdü bu. Bu gülümseme bir sopa darbesiydi ama asla tartışılmayacak bir yönü de vardı. O sizinle ilgili hiçbir şeyi umursamıyordu. Sanki akşamın gidişatı bana bağlıymış gibi, "Peki ya oyun?" diye sordu. Boş avuç içlerimi gösterdim.

Viola elinde bir kurşunkalem ve kâğıtla yanımıza gelerek, "İşte burada," dedi. Sonra bana kolunu uzattı, "Sen benimle geliyorsun," dedi, "bana böyle bir periyle ihanet edebileceğini düşünmüyordun herhalde!" Böylece koltuğuma döndüm ve fıstık kâsemin yok olduğunu fark ettim. On dakika sonra salonun sessizliğinde sadece kâğıtların üzerinde dolaşan kurşunkalemlerin hışırtısı, bir-iki kahkaha ve korkarım bir de benim midemin gurultusu işitiliyordu. İşte yumuşacık bir sesin salonu aşma sesi o anda duyuldu. O kız, Arianna divandan kalkmış koltuklar arasında mucizevi bir şekilde ilerliyordu. Bede-

ninin kırılganlığı yaptığı her şeyi cesurca gösteriyordu, sadece arkadaşlarıyla dolu bir salonda yürümek bile olsa. Her adımıyla parlak yağmur çizmeleri dizlerinin çevresinde küçük iniltiler yayıyordu. Viola'nın koltuğunun kolçağına yanaştı ve eğilip ona bir şeyler fısıldadı. İşte o anda Eva müdahale etti. "Ama ne diyorsun Arianna, kes şunu! Sence de aptalca değil mi?" diye sordu Viola'ya, "Bu sabah gömleğini giyerken tırnağı derisindeki küçük bir lekeye takıldı diye sabahtan beri Venedik'e telefon edip hekimiyle konuşmak istiyor." Kız ona şöyle bir baktı, sonra kaşınan bir ben yüzünden *ölmüş olan* insanlardan söz edildiğini duyduğunu söyledi. "Yapma ya Arianna," dedi Viola, "Güvendiğin bir uzman hekimin var mı?"

Neyse, işler böyleyken kız telefon etmeye gitti, ben de karnımı doyurmak için bir yerlere gitmek için bir bahane arıyordum, bir kâğıda anonim bir mesajı yazıp yazmama konusunda kararsız kalmıştım, o sırada beni gören Viola bana dalgın bir bakış atarak şöyle dedi: "Baksana, mutfaktan buz almaya gider misin? Özür dilerim ama Ernesto yok. İzinli bu akşam." Demek artık bir de uşakları vardı. Mutfağın yerini tarif ettikten sonra orayı değişmiş bulacağımı, bir tek buzdolabının eski olduğunu söyledi. İçimde bir umut ışığı yandı, iki yıl önce onların buzdolabı şehrin en yüklü olanıydı. "Eski dostum!" dedim. "Keyfi nasıl?"

"Ah," dedi, "soğuk ama mutlu tiplerden biri. Bir estet." Çoktan kalkmıştım. Kız koridorun karanlığında yere oturmuş, telefonla konuşuyordu. Onun üzerinden atlayarak ve mutfak ışığının düğmesini duvarda el yordamıyla arayarak ilerlerken bakışlarını sırtımda hissediyordum. Işık sanki bir ameliyathaneyi aydınlatır gibi göz kamaştırarak yandı. Buzdolabı öteki eşyalara göre biraz daha sararmış halde bir köşede duruyordu. Kapağında süs gibi duran bir çizik olsa bile soylu vakarla dikilmesi-

ne rağmen ondan korkmadım; ekmek kutusunu karıştırdıktan sonra kararlılıkla ona doğru yürüdüm. Kapısı hafif bir klik sesiyle açıldı.

İçi serin bir esinti ve Fransız peynirleriyle doluydu. Kapağı dizimle açık tutarak hiç utanmadan yarım Camembert peynirini yedim, sonra bir bıçakla buz kutusunu kanırttım; alüminyum kutu öyle trajik bir sesle kalktı ki altındaki buzla sadece buzdolabını değil, tüm mutfağı öldürmüşüm gibi hissettim. Atıştırmaya devam ederek sıcak su musluğunu açtım, buz kutusunu gevşettim, buzları kovasına döktüm ve yeniden buzdolabına döndüm. Açık duran kapısıyla onuru kırılmış gibi bir görüntüsü vardı. Bunun üzerine sebze rafını karıştırdım ve yemyeşil bir kremalı kabak çorbası gördüm. Onu kutunun yarattığı hasarın üzerine koydum ve umursamaz havayla kapağı kapattım. Kalbinin yerine bir kabak konmuş ilk estet o olmayacaktı ve ona elimde getireceğim bir çiçeğe en yakın şey buydu.

Kız hâlâ karanlık koridorda yerde oturuyordu, tam üzerinden atlayacakken beni ceketimden çekiştirdi. Otoriter bir hareketti, öyle ki farkına bile varmadan elimde buz kovasıyla kendimi onun yanına çömelmiş olarak buldum. Şaşkınlıkla ağladığını fark ettim. Ona bir şey söylemeyi düşündüm ama hiçbir şey gelmedi aklıma, yanında olmakla yetindiğimde telefondan alaycı ve avutucu bir erkek sesinin kimsenin ölmeyeceğini yinelediğini duydum. Kız bir şey demiyordu. Ağlamakla ve dinlemekle yetiniyordu, sonunda ses yok olunca kalktı, elinin tersiyle burnunu sildi ve Viola'nın banyosuna doğru yürürken ahizeyi yerine asma görevini bana bıraktı. Alınmadım. Böyle tipleri tanırdım, tek özellikleri size bir iyilik yaptığı izlenimi bırakarak yardım istemek olurdu. Telefonu yerine koydum, elimde buz kovasıyla salona döndüm. Az sonra titremeye başladım. Ne olduğunu bi-

liyordum. Ateşimi düzenleme sistemimi krize sokan alkolün en korkunç etkilerinden biriydi. Şöminenin yanına gidip bir sigara yaktım, az sonra kız döndü. Şaşırtıcı bir değişim göstermişti, kimse az önce o mağrur yüzden gözyaşlarının aktığını tahmin edemezdi. Beni süzdüğü bakışlarıyla bana kendimi bir mendil gibi hissettirdi.

Gece, sabaha karşı üçe doğru sona erdi. Konuklar sanki bir çağrıya itaat edercesine koltuklarından kalkarak gittiler. Her şey o kadar hızlı gerçekleşti ki sanki makinistin son sahneleri hızlı sardığı bir filmi seyrediyormuşum gibi hissettim. Belki bu da alkolün etkisiydi, bilmiyorum, tek bildiğim on beş dakika sonra odanın sessizleşmiş olduğuydu, bir perde açık pencere önünde uçuşuyordu, pikap vızıldayarak boşa dönüyordu, boş kadehler, dolu küllükler dört bir yandaydı.

Viola ve kız divanda sessizce konuşuyorlardı, Renzo kendi dertlerini düşünerek boş bir pipoyu emiyordu, ben de bir raftaki kitapların adlarına bakıyordum. Duvarlara asılı tablolara geçtiğimde, bunlardan biri kullanılmayan bir ray üzerine terk edilmiş yük arabasını resmettiğinden aklıma ansızın kentin öteki ucunda terk ettiğim külüstür Alfa'm geldi, bunu söyledim. Viola, koltuktan kalkmaya yeltenen Renzo'ya, "Sen dur!" dedi, "Arianna götürebilir onu. Bütün bir akşam boyunca ikisini birbirinin kolları arasına atmak için bahane aradım, şimdi sen her şeyi bozma!" Kız hiçbir şey demeden sehpadan kartlarını topladı, hole gitti, Viola da bana imalı bir bakış fırlatmak için bundan yararlandı. Bir süre sonra karşımda belirdi. Son derece hışırtılı kırmızı plastikten bir yağmurluk giymişti. İskambilleri cebine soktu. Sanki dışarıda onu bir görev bekliyormuş gibi, "Ben hazırım!" dedi. Kapıdan çıkarken Viola'yla birbirimize telefonlaşma sözleri verdik ve beni resmî olarak yemeğe davet etti. Tam saatinde gelecek ol-

duktan sonra önceden haber vermeme bile gerek yoktu. Viola, "Merdivenden inmek zorundasın," dedi, "Arianna asansörlerden nefret eder." Kız gene bir şey söylemedi. Basamakları sessizlik içinde indik, her kapının önünde birbirimizi beklemekle yetindik.

Dışarıya çıktığımızda hava hem ürpertiyordu hem de arada sıcak esiyordu. Kış ve ilkbahar birbirlerine son darbeleri indiriyordu. Mevsimler, geceleri, insanların haberi olmadan değişir, biz şimdi onunla oluşan sessizliğe denk bir yüceliğe tanık oluyorduk. Olmayacak hiçbir şeyin olmadığı bir geceydi bu. Yanımda duran kız aslında uzaklardaydı, ellerini yağmurluğunun önünde kavuşturmuştu, gözleri aralıktı, bahçesinde sıradan bir konukla dolaşan bir kişinin tatminiyle çınarların kokusunu derin derin içine çekiyordu. Ağırbaşlı bir havaya bürünmek için gökyüzüne baktım.

Kapkaraydı, çok yüksekti, yola çıkmış koca bulutlarla yarılıyordu.

III

Otomobile bindiğimizde sokak köşelerindeki saatler sabahın üçünü gösteriyordu. Kent gece rüzgârıyla kuruyordu ama küçük İngiliz otomobilinin kenarlarından su sıçratarak geçtiği büyük su birikintileri vardı hâlâ. Kız sessizce sürüyordu, yüzünün yandan görünümüyle gurur duyuyordu, onun hayatından, sıradan bir otobüs sürücüsünün hayatından çıkar gibi bir kapı darbesi ve dikiz aynasına bir bakışla çıkmış olacağımı düşünüyordum ki saçlarını savurdu ve şöyle dedi: "*Bu arada* adın ne senin?"

"Leo Gazzarra," dedim, "şimdilik."

"Ne hüzünlü bir ad," dedi bir süre sonra, "yitirilmiş savaşları getiriyor akla." Eh, savaşa karşı koyabileceğim bir gün geçirmemiştim, cebimde sigara aramakla yetindim. Gecenin o saatinde daima olduğu üzere çakmağımın gazı beni yarı yolda bırakmıştı. Birkaç kez boş yere çaktıktan sonra kız arka koltuğa bakmamı söyledi; orada dağılmış birkaç sinek öldürücü spiral, bir *Swann'ların Tarafı* kitabı bir de Fransız parfümü gördüm. Etiketi okudum: "*Coeur joyeoux*,[1] yani sadece bir yüreğin olmasıyla yetinmiyorsun, bir de neşelisi var, öyle mi?"

1. (Fr.) Neşeli kalp. (Ç.N.)

Kıkırdamasında minnet duygusu vardı. "O benim panzehirim," dedi, "sen biriyle mi oturuyorsun yoksa *ne*?"

"Yoksa ne," dedim ben.

"Hep bu tarz mı konuşursun?"

Külüstür Alfa'mı bıraktığımız caddeye ulaşmıştık ve bir yanıt vermedim. Kimseler çalmamıştı, tek başına otluyordu. "İşte bu," dedim. "Getirdiğin için teşekkür ederim."

"Rica ederim," dedi, "ve koridordaki o sahne için özür dilerim. Bu akşam histeriklik var üzerimde."

Nihayet itiraf etmişti. "Neden?"

"Ah, hiç," dedi motoru söndürerek. Caddede cam gibi bir sessizlik oluştu. Yanımızdaki evler sanki kaldırımlara gömülmüş gibiydiler, gökyüzü başka tona yer vermeyen bir siyahlığa büründüğü halde gecenin usul usul sehere yöneldiği hissediliyordu çünkü üçten sonra gece, üzerinden rüyalar damlayarak uçurumlarının dibinden çıkmaya başlar. Gece görevlisi her polis söyleyebilir bunu size. Bana gayet ağır Fransız sigaraları uzatarak, "İster misin?" diye sordu. "Koşan bir mandayı bile gebertir."

"Hayır," dedim, "zaten son derece çetin bir gün geçirdim."

"Çetin günlerden konuşmamak en iyisidir," dedi. "Uykun var mı senin?"

Aslında sınıra varmıştım. "Çok değil," dedim.

"Benim hiç yok," dedi, sonra bana kararsız bir bakış atmadan önce bir anlığına sustu. "Sen uyurken nefes almayı unutmaktan korkar mısın hiç?" Böyle dedi ve ben gülmeye başlayınca utangaç bir havaya büründü.

"Tamam," dedim, "barlar korkular için en uygun yerlerdir. Kötü tipler takılsa da sabaha kadar açık bir bar biliyorum."

Sanki tam da bunu beklermiş gibi yeniden başladı konuşmaya: "Ah, biliyor musun, gecenin belli bir saatinde beklentilerimi epey düşük tutarım!"

"Benden mi söz ediyorsun?"

"Hayır," dedi gülümseyerek, "sen sevimlisin. Nerelisin? Bu Roma'da herkes bir yerlerden gelmiş, fark ettin mi?" Ruhsal durumunun ani değişimi şaşırtıcıydı. Şimdi neredeyse samimiyete bürünmüştü. Milano dememle, "Ne korkunç şehir!" karşılığını verdi. Sonra beni kırmış olabileceğini düşünerek, "Ama tramvayları güzeldir," dedi ve her gidişinde gezmek için bindiğini ekledi. O, bildiğim üzere Venedikliydi, tam olarak San Rocco'dan diye belirtti, bu da aklıma Tintoretto'nun *Çarmıha Geriliş* tablosunu getirdi; isminde küçültme eki olan bir ressamın böylesine devasa bir tablo yapmak için nasıl bir mücadele içine girmiş olabileceğini düşündüm. Oradan neden ayrıldığını sordum. "*Neden mi?* Sen gazete okumuyor musun?"

"Yani senin kentten ayrılışını mı yazdılar?" dedim.

"Ah sadece yerel olanlar," diyerek güldü, "ilk sayfalarını tümden kararttılar! Deniz yüzünden," dedi sonra, "denize batmakta olduğunu bilmek korkunç." Ona baktım. Ona bakmak hoşuma gidiyordu. Gözleri fazla iri, ağzı fazla güçlüydü ama bu ikisi bir arada cesaretin insanın son zenginliği olduğunu ortaya koyuyordu. Bir otomobilin hızla geçtiğini görünce "*Ama sarı!*" dedi yüksek sesle. Bir oyun biliyordu, iskambilsiz oynanan bir tür pasiyans, sadece hareket halinde sarı bir otomobil görünce başlıyordu. O geçerken bir dilek tutmak, kuruması için asılmış çarşaflar, sakallı bir genç, kısa kuyruklu bir köpek ve bastonlu bir ihtiyar görene dek bir yumruğu kapalı tutmak gerekiyordu. Böyle uzayıp gidin bir şeydi. "Dinle beni," dedim, "uzar gider bu iş. Gidip birlikte bir şey içsek ve sonra eve dönsek daha iyi olmaz mı?"

"Anladım," dedi, "sen de ötekiler gibisin. Ah Tanrım!" Ama insanlar neden hayat sanki yinelenebilirmiş gibi yaşıyor?" Bu noktada şirket memuru gibi görünmek

istemiyorsam susmaktan başka çarem yoktu ve böylece Flaminia yolu üzerinde bir benzin istasyonuna girene dek sustum. Kuzeye giden bazı ağır ve yüklü kamyonlar deprem etkisi yaratarak karanlığın içinde kayboluyordu. Arianna sıktığı yumruğuyla kornaya bastı. Birkaç dakika sonra sarı giyimli bir tip eliyle yüzünü ovuşturarak yaklaştı. Sahte bir samimiyetle, "Uyuyor muydunuz?" diye sordu kız. "Hayır," dedi adam, "balık avlıyordum," ama Arianna bozuntuya vermeyip ona sanki bize *özellikle* o servis yapacağı için delicesine mutlu olmuş gibi ışıltılı bir gülümsemeyle yanıt verdi. Tip öylesine havaya girdi ki biz istemeden camları bile sildi.

"Pekâlâ," dedi yeniden yola çıkarken, "şimdi bir şeyler yemek istiyorum. Sıcak bir kruvasan ister mi canın?"

"Bir düzine ister."

Geceyi avucunun içi gibi biliyordu. On beş dakika sonra Adalet Sarayı taraflarında bir avluya gizlenmiş bir fırının kapısını açıyorduk, undan ve çalışan insanlardan oluşan bembeyaz bir cehenneme girdik. Kocaman hamur parçalarını ellerine alıp yumuşaklıkları yüzünden onları cezalandırmak ister gibi masalara vuran, onları fırına sokmadan önce kesen adamlar vardı. Saçlarını beyaz eşarplarla örten ve krema kaplarını karıştıran kadınlar da vardı. İçlerinden biri, "Ah, işte geldi prensesimiz," dedi, "ne istersin bu akşam?"

Arianna kadının iyiliksever bakışları altında çeşit çeşit çöreğe işaret etti ve o da hepsini bir kesekâğıdına doldurdu. Hepsini iki eliyle birden aldı çünkü sıcaktı ve hissetmesi çok güzeldi ama bu onun oradan bir madlen kurabiye çalmasını ve çıkarken benim onlara iyi geceler dilemem yüzünden bir dirsek atmasını engellemedi. Avluya çıktığımızda, "Neyin iyi gecelerini diliyorsun sen ya?" dedi. "Onlar saatlerdir çalışıyorlar!" diye içini çekti. "Buraya

gelmek hep vicdanımı sızlatıyor ama bu saatte sıcak bir çörek için her şeyi göze alırım, sen almaz mısın?"

Sıcacıktılar, çıtır çıtırdılar, şehrin geri kalanındaki kafelerde birkaç saat sonra memurların sütlü kahvelerine batıracakları acıklı çöreklerle hiç ilgileri yoktu. "Memur olmamanın iyi yanları da var," dedim ama o bambaşka bir yerdeydi, madleni çiğnemesi ile ayağının avlunun parke taşlarında dalgalanmasını tefekkür halinde birleştirmişti. Bunun üzerine, "Yerinden sökülmüş bir kaldırım taşı mı arıyorsun?" diye sordum.

Proust kültürümü dışa vuruşum onu etkiledi. Beni ilgiyle süzerken, "Bu boşuna olur," dedi, "madlenler de eskisi gibi değil."

"Hiçbir şey eskisi gibi değil."

"İyi bir başlangıç yaptın," dedi, "devam et."

"Öyle," dedim, "aynen öyle. Bayağı hüzünlü dönemler yaşıyoruz ama ne gelir ki elden? Başka seçeneğimiz olmadı."

Gülümsemesini engelleyerek, "Hayır," dedi, "olmadı. Gelişmenin bizi ne çok hazdan yoksun bıraktığını düşündün mü hiç?"

"Düşünmez miyim? Cam şişeden süt içmek örneğin."

"Evet," dedi, "fena değil. Başka?" Bunun üzerine kitapları naylondan çıkarmak zorunda kalmadan karıştırabilmeyi ekledim, o yanıt olarak kesekâğıtlarını patlatmak dedi, ben jambonu elle doğramak dedim, o lastik zemin üzerinde yürümek ve Noel ağacındaki cam süsleri kırmak dedi. Onu eski deri koltukların kokusuyla kenara sıkıştırdığımda konuyu değiştirdi. "Ne zaman doğmuş olmak isterdin?"

"İmparatorluğun bitimi döneminde Viyana'da," dedim.

Otomobile binerken, "Oldukça iyi," dedi, "Ben Combray'de. Arabayı sen kullanır mısın? Kenti Campidoglio

teraslarından seyretmek istiyorum." Beş dakikada oraya vardık, Forum'u tepeden gören bir parapete dayandık. Altımızda uzanan meydanlar ıssızdı, mermere dökülmüş bazilikalar buzların eriyeceği günlerin hayalini kuruyordu. "Ne saçmalık," dedi yavaştan.

"Hangisi?"

"Hiç sahip olmadığımız bir şeyin hasretini çekmek." Dönüp banklarda uyuyan berduşlara baktı, oyunu için sakallı bir genç bulması zor olmadı. "Aslında onlara imreniyorum," dedi, "bunca doğallıkla hayatın bir parçası oluyorlar. Sen ne iş yapıyorsun?" Ona bir yanıt vermem zordu, hiçbir şey yapmadığımı söyledim. "Nasıl hiçbir şey," dedi, "herkes bir şey yapar. Hiç öyle bir havam olmasa ben bile. Mimarlık eğitimimi yarıda bıraktım. Günlerini nasıl geçiriyorsun?"

"Okuyarak."

"Peki *ne* okuyorsun?"

"Her şeyi."

"Nasıl her şeyi. Tramvay biletlerini, madensuyu etiketlerini, belediyenin karın kaldırılması emirlerini de mi?" diyerek gülüyordu.

"Evet ama aşk öykülerine özel bir düşkünlüğüm var," dedim. Beni ciddiye aldı ve onları çileden çıkarıcı bulduğunu çünkü beğenilmek için kötü sonlandıklarını ve kötü sonlandıklarında onun hoşuna gitmediklerini söyledi. *Geçmiş Zamanı Peşinde*'yi okumuş muydum? Proust'un yüksek sesle okunması gerekenlerden biri olduğunu savunarak, "Ona yetecek kadar sabrım yok," dedim. Bu görüş onu neşelendirdi ve bunun başka hangi yazarlara yapılması gerektiğini sordu. Aklıma gelen ilk kitapları sıraladım, İncil, *Moby Dick*, *Binbir Gece Masalları*. Yeterince yüklü bir seçim olduğunu düşünüyordum.

"Ama tercihlerin var besbelli."

"Evet," dedim. "Henry James Joyce, Bob Dylan Thomas, Scotch Fitzgerald ve genel olarak ikinci el kitaplar."

Benim kelime oyunumun anlamını yakalayamadığı için, "Neden ikinci el kitaplar?" diye sordu.

"Çünkü daha ucuzlar, okumaya değip değmeyeceğini belli bir güvenlik sınırı içinde anlayabiliyorsun."

Parapetin üzerine oturup, "Nasıl?" diye sordu. Bunun üzerine sayfalar arasında ekmek, kurabiye, kek kırıntıları aradığımı, bir şeyler atıştırarak okunan kitapların kesinlikle iyi kitap olduğunu söyledim; bir de yağ, parmak izi lekeleri ve kat izine baktığımı ekledim. "Kat yerini sırtta ararsın, katlanarak okunan kitap iyi kitaptır. Eğer kapak sertse leke, soyulma, çizik varsa bunlar sağlam ipuçlarıdır."

"Peki ya senden önce okuyan eblehin tekiyse?"

"Yazar hakkında bir şeyler bilmen gerekir," dedim ve sonra televizyonun yayılmasından sonra okumanın gözden düştüğünü ve sadece belli bir zekâ seviyesindekilerin okuma konusunda dirençli oldukları yönünde bir yorum yaptım. "Okurlar, tükenme tehlikesi altında olan bir ırktır. Balinalar, keklikler, genel olarak vahşi hayvanlar gibi," dedim. "Borges onlara gizemli kuğular adını takıyor ve iyi okurların artık iyi yazarlardan daha az bulunduğunu söylüyor. Gene de yazarlığın işini devam ettiren daha kabullenici, daha uygar, daha entelektüel bir etkinlik olduğunu söylüyor. Hayır," diye devam ettim sonra, "tehlike başka. Kitaplar onları okuduğun ruh hallerine göre farklı izlenimler bırakırlar. İlk okumanda sana banal gelen bir kitap ikinci sefer içinde yangınlar tutuşturabilir çünkü bu arada bir acı yaşamışsındır, bir yolculuk yapmışsındır ya da sevdalanmışsındır. Yani herhangi bir kaza geçirmişsindir."

İşte nasıl bir züppeyle uğraşması gerektiğini şimdi biliyordu. Bakışlarını avlunun ıslak taşlarından ayırmadan sessizce dinlemişti. Başını kaldırdı. "Eğlenceli bir tipsin biliyor musun," dedi, "Viola'nın kapısından içeri girdiğinde öyle *trajik* bir halin vardı ki!"

"Sadece açlıktı!"

"Açlık."

"Evet, hiç duydun mu?"

Otomobile doğru yürürken, "Duymaz mıyım," dedi gülerek, "hani aperitifin yanında getirdikleri şu Hint usulü şey değil mi?" Otomobile ulaştığımızda kaporta kapağına oturdu ve çevreye bakınmaya başladı. "Şurada oturmak hoş olurdu ama," dedi, "şimdi belediye başkanını yerinden etmek gelmiyor içimden."

"Nerede oturuyorsun?"

"Glicini Sokağı'nda" dedi ışıldayarak, "nerede biliyor musun?"

"Platani Caddesi'ne yakın bir yerde sanırım."

"Evet, yakın, bir de adı Lillà olan bir sokak var, bir de Orchidee," derken çiçek isimlerini sanki sokakların zeminleri bunlarla döşeliymiş gibi telaffuz ediyordu. "Beni evime götür," diyerek direksiyonu bana bıraktı.

"Baksana bana, ciddi söyle," dedim çünkü onun gibi birinin oturamayacağı bir yer varsa ancak burası gibi bir yer olurdu. Yanıt vermek yerine çizmelerini ön cama dayadı.

Gücümün son sınırına gelmiştim ama aklında ne olduğunu öğrenmek istiyordum ve bu nedenle Glicini Sokağı denen berbat mahalleye doğru yöneldim. Hayatta tahammül edemediğim bir yerdi. Zıvanasından çıkmış sokaklardan oluşan, hayatta gördüğüm en iğrenç tramvayların çalıştığı bir mahalleydi. Daha yeni yapılan evler ânında dökülüyordu, pis kokulu lokantaların tabelaları, küçük ev aletleri dükkânlarının ve oto tamirhanelerinin tabelalarıyla yarışıyordu, katil motosikletlerin tepesindeki genç çeteler cehennem gürültüsü çıkararak motorlarını deniyorlardı. Sinemalar insanı bayıltacak kadar ağır dezenfektan kokusu kusuyordu ve bütün bunların arasında ne bir park ne bir ağaç ne mahalleliyi yaz güneşin-

den koruyacak bir çardak vardı, sokakların köşelerindeki tabelalarda yazan çiçek adları insana bir delinin rüyasında olduğu izlenimini veriyordu. Onun gibi bir kız ne arıyordu orada? Başka da bir şey söylemeden soluk neon ışıklarıyla dümdüz uzanan şehir dışı yollarda ilerledim. İki yanımızda, gecenin içinde kule mezarları andıran devasa insan kovanları yükseliyordu. Arianna fazlasıyla iri gözleriyle onları inceliyordu.

Döküntü bir lunaparkı, meslek okulunun duvarlarını geçtikten sonra otomobilimiz küçük ev aletleri dükkânlarının vitrinlerinde yansımaya başladı. Glicini Sokağı'nı bulana kadar morumsu bir havada ilerledik. Asılı çamaşırların oluşturduğu tünele bakınca hedefimize vardığımızı anladım. Geri kalan her şey yıkıntı ve soluktu. "Ne işimizi var bizim burada?" dedi. "Tümüyle yanıldın, *benim* Glicini Sokağı'm bu olabilir mi hiç?"

"Başka yok ki."

"Tabii ki var," dedi kız. Sonra bir acele parfüm şişesini aldı, bileklerinin içini ve şakaklarını ıslattı. Otomobilin içini saran leylak kokusu sokağın görünümünü biraz daha katlanılır kıldı. Karalar giymiş bir gece bekçisi bisikletini eliyle iterek bize doğru yürüyordu.

"Gidelim buradan *yalvarırım sana*," dedi inildeyerek, "gece bekçilerinden çok korkarım."

Elimi yakaladı, mahalleden çıkana kadar kuvvetle sıktı. Olay şuydu ki Glicini Sokağı'nda oturmadığı gibi bu mahalleye hiç ayak basmamıştı. O sabah gazetede iki odalı bir kiralık ev ilanı görmüştü ve sokakların çiçek isimleri ona buranın düzgün bir mahalle olduğunu düşündürmüştü. Kent haritasına bakınca, evet, biraz dışarıda olduğunu anlamıştı ama bu kadar *korkunç* bir yer olduğunu nasıl tahmin edebilirdi? Ah ne kadar talihsizdi! Hiçbir şey demedim. Bu çiçek adlarına çok güvenmiş olmalıydı. Kendi kendime kimden kaçtığını sordum çün-

kü bu konuda kuşku yoktu: Kesinlikle yelkenleri açmıştı. Kimden diye düşündüm. Sonra ablasından olduğunu öğrendim. O sabah kavga etmişlerdi ve yalnız yaşama konusunda *tam ve gerçek* bir korku hissetse de çekip gitmeye karar vermişti. Ve yanına sadece bir Proust kitabı, birkaç kibrit ve bir parfüm şişesi mi almıştı? "Ve bir deste de iskambil kartı," dedi övünerek. "Neden olmasın?" Elinde bir deste kart olmadan hiçbir yere gitmezdi ve işin fenası kavga sırasında anahtarlarını unutmuş ve dışarıda kalmıştı. Bu hikâyede tanıdık bir şey vardı. Aklımdan sabahın erinde sağanak altına rezil gibi çıkışımı geçirirken unutmuş olduğum şeyin ne olduğunu o anda anımsadım. Aynen öyle. Doğum günümün tamamını doğum günüm olduğunu hatırlamaya çalışarak geçirmiştim.

"Ne? Ve bunu *unuttun*?"

"Eh," dedim, "doğum günleri artık eskisi gibi değil," ama o anda bu özel günden itibaren başlamaya niyetlendiğim şeyler konusunda kendime verdiğim sözleri düşünüyordum. Sonra gökyüzüne baktım, çünkü o anda öyle geldi ki insan otuz yaşını sonlandırırken hep göğe bakar.

"Deli olmalısın," dedi Arianna, "insan nasıl unutur doğum gününü? Ben bir ay öncesinden takvimi işaretlemeye başlarım!" Böyle sıra dışı bir durum karşısında Glicine Sokağı'nı ve geri kalan dertlerini unutmuştu. "Gene de kutlamalıyız," dedi, "bir kafe bulalım." Ve şafak şehrin üzerinde sökerken öyle yaptık. Gri insan öbekleri ilk otobüslerin geçişini bekliyordu. Bütün gece ayakta olan birinin canının sıcak bir şeyler istediği saatti, rüyalar daha canlanmışken ellerin çarşafın altında birbirini aradıkları saatti, gazetelerin mürekkep koktuğu, günün gürültülerinin ilk parçalarını gönderdikleri saatti. Gündoğumuydu ve geceden kalan her şey yanımdaki bu tuhaf kızın gözlerinin altındaki iki gölgeydi.

Kaynar sıcaklıktaki sütlü kahve fincanımı kaldırırken, "Yapmadığımız, yapmış olmamız gereken, yapmayacağımız her şeye," dedim. Arianna güldü, bunun fazlasıyla *programlı* bir kutlama olduğunu gene de uyduğunu söyledi. Sonra küçük masanın üzerinden uzandı ve yanağıma bir öpücük kondurdu. "Ve şimdi," dedi metal sandalyesine otururken, "bana eğlenceli bir şeyler anlat." Bir otobüsün kalkış durağındaki kafedeydik. Çevremizde güzel bir kahve kokusu, her kafenin sabahın bu saatinde yaydığı o mis gibi koku vardı ve bir genç adam *Corriere dello Sport* okuyan otobüs şoförlerinin ayaklarının arasına talaş döküyordu. Kemiklerim ağrıyor olsa da sütlü kahveden sonra kendimi iyi hissettim. Bunun üzerine ona Glicini Sokağı'nda, *Nişanlılar* romanını ertelenmiş bir gerdekten daha farklı bir şey olduğunu kavramaktansa sigaralarımı otlanmak peşinde olan bir grup gence İtalyanca dersi verdiğimi anlattım. Onlara son derste dilek kipini anlatacaktım ama üç gündür sarhoştum ve sandalyede dik oturamıyordum. Onlar bunu fark etmişler, sırtıma yumruklar atmaya başlamışlardı, ben de onları memnun etmek için eğlenir gibi yapmıştım. Öğrencilerimden birinin babası beni ölü bir Kızılderili gibi motosikletine yan yatırarak otelime bırakmıştı, ayık olduğum derslerin parasını da alamamıştım, fidye istemek için çocuklardan birini kaçırmayı planlamıştım. Arianna gülüyordu, sonra ansızın durdu ve fincanının üzerinden beni süzdü. Gözlerini kısarak büyük bir dikkatle bakıyordu bana.

"Ne oluyor?" dedim.

"Hiç," dedi, "gri gözlerin hoşuma gitti, acaba sana âşık olabilir miyim diye soruyorum kendime."

"Buna gerek yok," dedim bir sigarayı filtresinden yakarken, "olmasan da evime gelebilir ve istediğin kadar kalabilirsin."

"Sahi mi söylüyorsun?" dedi. Bu düşünce onu heyecanlandırdı ve hemen bana *en ufak bir rahatsızlık* vermeyeceğini, kirayı bölüşebileceğimizi, elli bin liretlik geliri olduğunu, bunun da hiç yoktan iyi sayılacağını, harika *Chateaubriand* pişirebildiğini söyledi. İşte bu noktada onu durdurdum, bir biftek ismiyle tarihe geçmesinin bir şair için hüzün verici olduğunu söyledim, bunun üzerine devlet adamlarını önemsiyor muyum diye sordu ve Bismarck konusunda karar kıldık. Bunun üzerine günlerimizi programlamaya başlamak istedi. Kitap okuyacaktık, müzik dinleyecektik, ders çalışacaktık çünkü o lanet olası diplomayı alabilmek için yeniden ders çalışması gerekiyordu, o zaman Venedik'e dönecek, kentin kurtuluşu için çalışan bir teknik ekibe katılabilecekti ama tek bir şey vardı ki, bir türlü çalışamıyordu, öylesine dağınık ama *öylesine dağınıktı ki*! Saat kaçtı? Kolunda ağır bir erkek saati taşımasına karşın saati sordu. O mu? Ah, eski bir aile saatiydi. Dakik değildi ve hiçbir zaman da ayarını yaptırmıyordu çünkü böylece saati öğrenmek hep sürpriz oluyordu. Saat şimdi altıydı ama onunki kim bilir hangi günün sekize çeyrek kalasını işaret ediyordu. Tuvalete gitmek için kalkarken, "Gidiyorum ve dönüyorum," dedi. Kapısı kilitli olduğundan gelip bardaki adamdan anahtarı aldı. Geri geldiğinde yüzünde iğrenme ifadesi vardı. "Biri girer temizler diye mi kilitliyorlar acaba?" dedi. "Haydi, ne yapıyoruz?"

Kendimi sandalyemden koparmayı başararak, "Eve gidiyoruz, değil mi?" dedim ama Arianna başını salladı. Bu kadar çok sigara içilen bir geceden sonra yapılacak en iyi şey denize koşmak ve ciğerlere oksijen doldurmak olmalıydı, katılmıyor muydum ona? Dünyada onu ve kırılganlığını zedeleyebilecek bir şey var mıdır acaba diye düşündüm. Direksiyona oturdu ve biz on dakika sonra çiğ yağmış kırlara ve yavaş yavaş renklenen berrak gö-

ğe doğru uzanırken kara görünen çamların arasından kıyıya uzanan yolu aşıyorduk. Arianna hafif bir delilik krizi geçiriyormuş gibi birlikte geçireceğimiz günler hakkında konuşuyordu, bense ışığa karşı gözlerimi yummuş, sesinin tınısını dinlerken vadiye bakan boş evde nasıl tınlayacağını düşünüyordum. Tanrım, dünyada hâlâ kurtarılabilecek bir şeyler vardı!

Dümdüz yolun sonunda ansızın deniz çıktı karşımıza. Sahil, evlerinin arasından bir görünüp bir kaybolurken kıyıya inmeye başladık. Sol taraftaki sezon dışı pansiyonların ve otellerin rengi solmuş tabelaları bahçelerin palmiyelerini sallayan temiz ve sert rüzgâra karşı duruyorlardı. Müthiş bir sessizlik vardı ve şimdi Arianna da susuyordu. Binalar bitince yolun kenarında arabayı durdurduk. Gökyüzü pembeleşiyordu ama deniz hâlâ kurşuni ve düşmancaydı. Bir süre sonra, "Hep bir şey istermiş gibi bir havası var," dedi, "ama bu suya özgüdür, yağmur da hep bir şey ister gibidir."

Kumsala indiğimizde rüzgâr giysilerimizin içine sızdı ve otomobilde biriktirdiğimiz sıcaklığı silip süpürdü. Ürperdi. "Soğuk," dedi, "hay musibet," diye ekledi, sonra da ellerini kırmızı yağmurluğunun ceplerine sokarak ıslak kumların üzerinde koşmaya başladı. Bir anda uzaklaştı, bense kuru yosunların ve kırık deniz kabuklarının oluşturduğu acıklı bir halı üzerinde kumsalın sert kısmında yürüyordum. Deniz hafiften ayakkabılarıma değiyordu, yavaş yavaş gelen güçlü bir dalga son sınırı da yıktığında gözlerim kırmızı yağmurluklu kuklaya döndü, rüzgâr bana sadece uğultu taşıyordu. Bunun üzerine adımlarımı ayak izleri üzerinde attım ve peşinden gittim. Yanına vardığımda rüzgâr acayip bir oyun yaptı ve sabahın yaraladığı güzeller güzeli yüzünü sanki bir şişiyor bir iniyormuş gibi gösterdi. Kolları benim boynumu sararken kırmızı yağmurluk başka iniltiler de yayıyordu.

Kol ağızlarındaki soğukluğu hissettim ve ansızın ürperdim. "Üşüdün mü?" dedi ve sert, minik ve sıcak bedenini benimkine dayadı. Hafifçe gülerek gömleğimin içine üfledi ve sonra dudaklarının yavaş yavaş yanağıma tırmandığını hissettim. "Zavallı... zavallı... zavallı," dedi şarkı söylercesine hafiften, "ne yaptım sana... zavallıcık..." derken dudaklarının solan gülümseme içinde yumuşadığını hissettim. Benim dudaklarımın üzerine kondu, işte o zaman dilinin tatlı bir ısrarla dişlerime değdiğini, onları ayırmaya çalıştığını fark ettim. Sonra söze sığmaz bir yavaşlıkla koptu, gene aynı yavaşlıkla, düşünceli bir şekilde dudaklarını benim pardösümün yakasına sildi. "Bak bana!" diyerek güldü. "Sevişmek mi istiyorsun yoksa? Hiç hoşuma gitmedi *senin bu fikrin!*"

Beni utancımla baş başa bırakarak gitti. Ağı kıyıya çeken bir grup balıkçının yanına gitti. Daha su seviyesindeyken bile ganimetin bereketsiz olduğu görülüyordu ve gökler pembeden maviye dönerken balıkçılar kendi aralarında sessizce küfrediyorlardı. "Bak," diye bağırdı Arianna, "yalvarırım sana!" İşte o zaman sabahı değiştiren sihri gördüm. Kumsalda yürüyen ihtiyar adam kuyruğu kesik, leş gibi pis kavgacı köpeğini azarlamak için bastonunu her kaldırışında düşme tehlikesi geçiriyordu. Arianna yumruğunu açtı. Dört saattir kapalı tutmuştu. "Komik," dedim ve bugün bile pişmanlık duyduğum bir beceriksizlikle elini yakalamaya çalıştım ama o yağmurluğunun cebine soktu.

EUR[1] gökdelenleri güneş ışıklarıyla parlıyordu, Arianna saçlarını sabırsızca salladı, otomobilin güneşliğini indirdi. "Of ya," dedi, "keşke koyu renk bir gözlük dile-

1. Esposizione Universale di Roma: Mussolini döneminde Roma'nın güney kısmında tasarlanıp inşa edilen konut ve merkezî iş alanı bölgesi. (Y.N.)

seymişim! Neden hep yanlış seçimler yapıyorum? Seninle birlikte gitme fikri çok hoşuma gidiyordu ama Eva'nın yanına dönmem gerekiyor."

Böyle diyerek beni son kez şaşırttı. Demek ki kaçtığı ablası Eva'ydı. İyi de bütün bir akşamı beraber geçiriyorlarsa nasıl bir kaçma oluyordu bu? Akşamı birlikte geçirmediklerini söyledi. Bütün bir akşam boyunca birbirlerine *tek bir sözcük* bile söylememişlerdi, fark etmemiş miydim? Bir şey demedim. Son derece yorgundum ve ürpermeye devam ediyordum. Artık son noktaya varmıştım, tek istediğim vadiye bakan evdeki yatağımdı. Kaldı ki gün, insanın yatağından kalktığı ve yatağına döndüğü sürece deniyorsa günü sonlandırmak için gidip uyumam yetecekti. Tam Sant'uffizio[1] ayarında. "Seni otomobiline bırakayım mı?" dedi merkeze döndüğümüzde. Alçak ve keskin güneş çatılara çarpıp yapıların pencerelerine, çeşmelere, otomobillerin camlarına yansıyordu. Yollar kurumuştu, arada sırada görülen geniş toz izleri yok olmuş su birikintilerini gösteriyordu. "Hayır teşekkür ederim," dedim. Monte Mario eteğine varmıştık, pazardan çıkan bir dizi adama yol vermek için durduk. Ellerinde saçma bir şekilde kocaman çiçek demetleri tutuyorlardı.

Evimin önüne vardığımızda, "Telefon et bana," dedi. Ona baktım. İnsanın canını acıtacak bir güzelliği vardı. "Etmez miyim?" dedim. Sonra otomobilden indim, bir kez daha bakışlarını Diacono'ların koridorunda yürüyormuşum gibi sırtımda hissederek avluyu geçtim. Kapının önünde durdum ve uzaklaşan otomobilin sesini dinledim. Görünmez olduğunda geride dayanılması imkân-

1. Sant'Uffizio (Kutsal Ofis) Sarayı. Vatikan'ın bölge dışı mülklerinden biri olan Sant'Uffizio, 16. yüzyılda Roma Engizisyon Mahkemesi olarak işlev görmekteydi. (Y.N.)

sız bir sessizlik bıraktı. Kapıcı kadın, "Günaydın Bay Gazzarra," dedi. Ben de bir şeyler geveledim ve titreyen bacaklarımla merdivenleri tırmanmaya başladım. Basamaklar her zamankinden yüksek geliyordu ve bir-iki kez tökezledim. Bu bana sarhoş kafayla kendimi bilmez halde kaldığım pansiyonun çirkin merdivenlerini tırmanışımı anımsattı. O zaman olduğu üzere şimdi de içeriye girer girmez ilk yaptığım şey kendimi biraz ısıtmak oldu. Sigara ve havasızlık kokan evi kepenklerden giren ışıkla yürüdüm, mutfağa girdim, üşüme krizlerim için sakladığım şahane, armalı, bayraklı Ballantine's şişesini aldım. Onu kaynar suyla doldurdum, iki aspirin yuttum ve şişeyi karnıma bastırarak kendimi yatağa attım.

Ama üşümem geçmiyordu. İşte o zaman aptalca bir şey yaptım. Ağlamaya başladım.

IV

Yataktan vahşice hapşırarak dört gün sonra çıkabildim, otobüse bindim, patlama sonucu benden kopmuş parçama kavuşma hissiyle gidip külüstür Alfa'mı aldım. Dönerken yeniden aspirin ve nevale edinip dünya benden özür dileyene kadar çıkmama kararıyla eve kapandım.

Dünya elinden geleni yaptı, bunu söylemeliyim. Günler ılıktı, gökyüzü silahları bıraktıracak kadar maviydi ama bir şekilde havanın güzelliği benim sıkıntımı artırmaktan başka işe yaramıyordu. Alt edilemeyen bir yararsızlık duygusunun pençesinde evin içinde dönüp duruyordum. Hatta kitap okumak için balkona oturduğumda ya da bir sigara yaktığımda bile bunu neden yaptığımı soruyordum kendime. Yandaki kutuya tıktığım malum deterjan reklamlarının dışında beni neyin beklediğini hiç bilmesem de her gün postayı almak için merdivenleri iniyordum. Bir keresinde Graziano Castelvecchio'dan bir kartpostal aldım. Girit'teydi ve şöyle diyordu: "Burası çok taşlık, sakın gelme." Bir başka sefer de bizimkilerden almamayı yeğleyeceğim bir mektup aldım, annem beni bir yılı aşkın süredir görmediği için yakınıyordu, babam da bir seri Vatikan pulu almam için para göndermişti; bunun anlamı da sabahın köründe kalkıp papa hazretlerinin postanesinin önünde sıraya girmem gerektiğiydi.

Ama artık onun için yapabildiğim o kadar az şey kalmıştı ki ertesi sabah esnemekten yarı baygın düşmüş olsam da pul koleksiyoncusu manyaklar arasında sıraya girmiştim. Saat ona doğru pulları taahhütlü olarak gönderince sabahın güzelliği beni nehir kenarında okumaya gitmek için yüreklendirdi. Rıhtım ıssızdı, dizlerimin üstünde kitabımla bir şezlonga yerleştim ama bir türlü dikkatimi toplayamıyordum ve sonunda onu kapattım, köprülerin üzerinden yuvarlanan trafiğin yumuşak sesini dinlemeye, suyun hemen üzerinde yusufçuklar gibi kayan kürekçileri izlemeye koyuldum. Saat ikiye doğru karnım acıkınca Bay Sandro'ya gittim. Gördüğüm ilk kişi Annamaria oldu. "Bak sen şuna!" dedi beni görünce. Kentin önemli kişiliklerinden birinin cenaze haberinde tabutu izleyenler arasına merhumun da adını yazmış olduğu için gazetedeki işinden atıldığından beri görmemiştim onu. "Evinden bu kadar uzakta ne işin var senin?" diye sordum.

"Artık buralarda oturuyorum," dedi, "şey sokağında, şey..." Bazen kendi adını bile anımsamakta güçlük çektiği olurdu ama birlikte hoş akşamlar geçirmişliğimiz vardı.

"Ne yapıyorsun bu akşam?"

"Biliyor muyum ki? Diyete girdiğimden beri erkeklerle şansım açıldı."

Onun ünlü bir tiyatro oyuncusu hanımla macerasını anımsadığımdan, "Sadece onlarla mı?" dedim.

Güldü. "Sen anlat, senin kızlarla aran nasıl?" dedi. Göğsümdeki sıkıntı yeniden bastırdı. Bunun üzerine kararımı verdim, bir jeton alıp telefona gittim. Beni yanıtlayan erkek sesi son derece düzgün konuşuyordu ve hanımefendiyi sorduğumda mesleki bir tereddüt yaşadı. Az sonra Viola'nın sesini duydum. "Ben Leo," dememle o meşhur gülüşünü duydum, "her arayışımda gülmeyi bırak," dedim.

"Canım istediği zaman gülerim ben," dedi, "nerelere kaybolduğunu öğrenebilir miyim? Bir haftadır seni çalıştığın o lanet olası gazetede arıyorum. Sen hiç işe gitmez misin?"

"Hastaydım," dedim. "Hastalandım."

"Senin işlerin umurum değil. Bugün gelip bana arkadaşlık etmeni istiyorum. Çay içeriz, ben de eski eteklerimi kısaltacağım." Tam da istediğim buydu ve böylece saat tam beşte markizlerin arabalarını istetip evlerinden çıktıkları saatte ona gittim.

Müzik seti açıktı, Viola pencerenin yanında oturuyordu, halıya da birkaç yüz etek sermişti. Bir kenarda kalmış beyaz kadife koltuk, terk edilmiş bir cankurtaran filikası gibiydi. Çayımı içmek için oraya oturdum. Viola, bir başkasını denemek amacıyla üzerindeki eteği çıkartırken, "Bugün Arianna seni soruyordu," dedi. Bir haftadır çalan davul sanki o anda sustu.

"Nasıl o?"

"Sana sarmış. Onu feci biçimde ektiğini ve bir daha ortaya çıkmadığını söyledi."

Eh, böyle anlatmakla kibar davranmış. "Ablasıyla arası iyi mi?"

"Onun ne yapacağı belli olmaz."

"Güzel bir kadın o tatlım ve güzel insanların ne yapacakları hiç belli olmaz. Yaptıkları her şeyin bağışlanacağını bilirler," derken yerden bir başka etek aldı ve, "Ah, evet," diyerek içini çekti, "aynı zamanda zengin de olmak iyidir çünkü tatlım benim, güzellikte yorgunluk ve fetih kokusu yoktur, o doğrudan Tanrı'nın bir nimetidir, bu da onu tek gerçek insani soyluluk kılar, öyle değil mi?"

"Çok derin."

"Basit bir gözlem," dedi ve ekledi, "bir süreden beri gözlemden başka bir şey yapmaz oldum, acaba neden?"

"Bilemeyeceğim. Bir hekime gitmeyi denedin mi?"

"Arianna olsa giderdi," dedi gülerek, "bir kere kliniğe yattığından beri onlarsız yaşayamaz oldu. Hatta bir hekimle evlenmeye bile kalkışmıştı biliyor musun? Sonra Roma'ya geldi ve hiçbir şey yapmadı."

"Ne kliniği?" diye sordum. Ne kliniği olacaktı ki, insanların biraz sinirli girip tamamen delirmiş olarak çıktıkları o korkunç yerlerden biriydi. İçerideyken uyumaktan ve pasiyans açmaktan başka bir şey yaptığı yoktu. Eva durumu öğrendiğinde ilk Venedik trenine bilet almış ve onu Roma'ya getirmişti. Akşama yemeğe kalacaktım elbette. "Tamam," dedim düşünceli bir şekilde. Sanki o sabah onu arabamdan indiren ben olmuştum. Bir süre sonra, "Neden kavga ediyorlar?" diye sordum. Ah, birbirinden boş konular yüzünden. Ayrıca Arianna'nın sinirlerinin ne kadar zayıf olduğunu da göz önünde bulundurmak gerekiyordu. Elinde o parfüm şişesi ve iskambil destesi olmadan hiçbir yere gidemiyordu. Bir keresinde iskambilleri evde unuttuğu için ağlayarak dolaşmıştı sokaklarda, bunu biliyor muydum? "Hayır," dedim, "bilmiyordum."

"Akşam yemeğini hazırlayabilir miyim hanımefendi?" Öğleden sonra akıp gitmişti, pencerelerden içeri akşam sızıyordu. Viola irkildi, ışığı yakmasıyla boğuk sesli, çizgili ceketli bir adamın bedenlenmesi bir oldu. Yemek sonrası izninden geliyordu ve yüzünde bir pişmanlık ifadesi vardı. O uzaklaşınca Viola, "Sanırım fırıncının çırağıyla derdi var bunun," dedi, "on beş günden beri bize sağlıklı olduğunu ileri sürerek galeta yediriyor." Ama ben onu yarım kulak dinliyordum. "Ne var?" dedi. "Hiç," dedim. Arianna vardı, o klinikte oturmuş pasiyans açıyordu, bir de göğsümün orta yerini sıkıştıran bir sıkıntı vardı. Değersiz hayatım benim, o vardı, değişmesi gerekiyordu.

Hafiften bir zil sesi duyulmuştu, beş dakika sonra da Renzo belirdi. "Eski dostum Leo!" dedi sırtıma vurarak,

"Bütün bir gün iyi bir maçın hayalini kurdum!" Neşeliydi, kendinden ve benim onunla satranç oynamak istediğimden emindi. Gönülsüzce kalktım ve karşısına oturdum. Kısa, sert bir çarpışma oldu. İki temkinli açılmadan sonra kendimi sıkıntıma bıraktım ve bazı piyonlarımı cesurca harcadıktan sonra filimi kaybettim. Bunun üzerine atlarımı dizginledim ve şahı dağınık bir kuşatmaya alarak eşit pozisyona geldim. Sanki valizlerini toplayıp güneye inmeye karar vermiş gibi görünürken vezir bazı çaresiz piyonlarına kim bilir ne gibi gizli lüks vaatlerde bulunduysa, öyle bir çıkış yaptı ki ülkesini kurtardı. Derken kalelerin karşılıklı kılıç darbeleri inmeye başladı ve ben yaralanana kadar kılıçlar birbiriyle çarpıştılar. Renzo gülüşünü engelleyemedi. Ellerini ovuşturdu, uşağı çağırıp bir şişe Chablis istedi.

Viola onu alnından öperek, "Bravo sevgilim!" dedi. Renzo bunu abartılı bir tevazuyla karşıladı ve kadın güldü. Onları izledim. Chablis soğuk ve cesaretlendiriciydi ama gene de onların muhabbetlerine dayanabileceğim kadar değildi. Bütün bir akşam boyunca televizyon karşısında kendimi son derece yalnız hissettim, sonunda salonun dibinde oturan uşağın asık suratı iyice bunalttı beni. Bunun üzerine çıktım ve Bay Sandro'ya gittim.

Evet, Annamaria buradaydı, ama on dakika önce gitmişti.

Ay sonu yaklaşıyordu ve ben sesimi telefonda kamufle etmeye mecbur kalmadan kiramı ödeyebilmek için düzenli biçimde gazeteye gitmeye başladım. Sonra bir öğleden sonra kabinlerden birinin telefonu çaldı, Rosario açtı. Yüzünde bana sekreterlik yapmaya hevesi olmayan birinin ifadesiyle, "Sanaymış," dedi. Viola arıyordu, akşam beni tiyatroya davet ediyordu. "Düzgün giyin," dedi, "hepimiz çok şık olacağız."

"Canım istiyor mu emin değilim."

"Tabii ki istiyor," dedi. Öyle olunca akşam trafiğinde otomobilimi sürerek eve döndüm. Kapıya tokayla tutturulmuş bir not buldum. "Yalnızım, zenginim ve hoşum. Bir *western* hoşuna gider miydi? Claudia." Bunu iki kez okudum, cebime koydum, çamaşırhaneyi arayıp gömleklerimi göndermelerini söyledim. Her şeyi olabildiğince sakin yaptım. İlk iş olarak pikabı çalıştırdım, soyundum, bir yücelik ânımda Kont Sant'Elia'nın terzisine diktirmiş olduğum koyu renk takımımı gömüldüğü yerden çıkardım, pantolonu şiltenin altına serdim. Akan suyun sesi hoşuma gittiği için banyoda tüm muslukları açtım, düşünmek üzere küvete uzandım. Gömlekler için kapının çalındığını işittiğimde çıktım, Serena'nın México'ya götürmeyi unuttuğu kırmızı sabahlığa sarındım. Gömleklerimin düğmelerini dikmişler mi diye gözden geçirdim, parasını ödedim ve şiltenin altından pantolonu çıkardım. Kusursuzdu, iki farklı fırçayla ceketimi ve ayakkabılarımı fırçaladım, matador özeniyle giyindim.

Diacono çifti buluşmaya geç geldi, bir kız sahnede kaybettiği gençliğine yanarken girdik içeri. *Üç Kız Kardeş* oyununun son derece pespaye yorumuyla, rejisör ve oyuncular metindeki o şahane ve ironik direnci mahvetmek için ellerinden geleni yapmışlardı. Sonucun belirsizliğinin yarattığı gerilim o kadar yüksekti ki ara olunca herkes bara koştu. Diacono çiftinin tüm arkadaşları oradaydı elbette ve yüzlerce susamış kişinin yarattığı izdiham arasında bile birbirlerini bulmuşlardı. Eva, devasa billur avizenin altında ışıldıyordu. Yanındaki kuş kılıklı adamın elinde iki kadeh duruyordu, kadın arada bir kendininkinden iki umursamaz yudum alıyordu. Adamın bileği esnek bir sargıyla sarılıydı, sanki bir kuşbilimci onu göç yolunda takip edebilmek için ayağına bir işaret takmış ve özgür bırakmış gibiydi. Arianna yanlarında değil-

di. Onu ancak oyun sonunda Viola'nın paltosunu kurtarabilmek için kendimi vestiyer kalabalığına attığım zaman görebildim ve sesini duymasam fark etmezdim bile. Gözlüklü, şişman bir adamlaydı, bir votka için yalvararak fuayede yürüyordu. Onu görmek sevindirse bile vestiyer savaşında fethettiğim iyi yeri kaybetmiştim ve hedefe ulaşanlarda sonunculardan biri oldum. Paltosunu giymesine yardım ederken Viola, "Senden daha iyi vestiyercilerim olmuştu," dedi. "Haydi çabuk olalım çünkü bir *drink* için Eva'ya gidiyoruz."

"Sanırım ben eve gideceğim."

"Denemekle yetinirsin," dedi ve böylece Eva'nın evine gittik. Diacono'larınkine benzeyen, küçük beyaz bir apartmandı ama bahçesi daha genişti ve çalıların ardında sitenin boş havuzu yazı bekleyerek uzanıyordu. Salonda gene koltuk bolluğu vardı; olasılıkla gerçek bir De Chirico ile olasılıkla sahte bir Morandi asılıydı duvarda. Koltukların üzerinde de aynı tipler: Ellili yaşlarında, mizah yazarları arasında tanındığı kısa adına rağmen herkesin pek uzun bir adla hitap ettikleri adam, kadınlarla gizli ilişkileri olduğu söylenen Paolo adındaki solcu gazeteci, beyaz bıyıklı ve Friuli'de Venedik tarzı villası olan bir romancı. Grupta ayrıca yediklerini çıkarmak için her sefer intiharı deneyen, eski bir televizyon spikerinden ayrılmış kadın, Komünist Parti'de çalışan sakallı ve şımartılan bir şair, Latin Amerika'da kalp krizi geçirmiş sevimli muhabir, sadece Compton Burnett'ten söz eden bir kadın oyuncu vardı. O gece aynı divanda Rus havalı, elinde gitarı olan bir delikanlıyla, eşcinsel bir fotoğrafçıya âşık olan ünlü model ve kimsenin görmediği bir Alitalia pilotuna âşık olan düşkün bir aristokrat hanım oturuyordu. Merkezî çekirdeği oluşturan bunlara kısa ya da uzun süreçler için grubun arasına aldığı ve sonra attığı bazı kişiler katılıyordu, bu bir tür fizyolojik değişim grubun devam-

lılığını sağlıyordu. Bu özellikle kışın oluyordu çünkü yazın herkes farklı yönlere dağılıyordu. Hepsi ayrı takıldıkları için yaz aşkları, seyahatler, serüvenler harika fırsatlar sağlıyordu. Ama gökyüzü daha az madenî ve daha az sert görünmeye, ağaçlar bulutların getirdiği rüzgârlarla sallanmaya, günler kuytulara sığınmaya, ekimin menekşe rengi günbatımları başladığında kentin dört bir yanında telefonlar yeniden çalmaya başlıyordu ve bitkin ama konuşkan koşuyorlardı birbirlerine.

Eva, "Evet, günahının kefaretini ödedin mi?" dedi. Samimiyeti şaşırttı. "Ne diyeceksin bana Arianna hakkında?" Arianna salonda değildi ve onu tiyatronun fuayesinde gördüğümü söyledim. "Ah evet," dedi, "gösterinin rejisörüyle birlikteydi. Arianna daima ihtiyaçlarına birini bulaştırmak zorundadır." Anlaşılan her şeyi ona anlatmıştı. Belki de o sabah yatağa oturmuşlar, madlen yiyerek ve çay yudumlayarak birlikte geçirdiğimiz geceyi konuşmuşlardı. Yaşasın. "Livio Stresa'yı tanıyor musun?" Üzerine tüneyeceği bir kolçak arama amacıyla yanımızdan geçen kuş kılıklı adamı kolundan yakalamıştı. Adı bana bir şey çağırmıştı ve hemen sonra düşüşe geçen bir tenisçiyle bağlantı kurdum. Birkaç yıl önce Pietrangeli'yle çift olarak da oynayarak çok iyi işler çıkarmıştı, sonra adı ansızın resmî turnuvalardan silinmişti. İşte şimdi nerede olduğunu biliyordum.

Yarım saat sonra kapıyı ardına kadar açarak Arianna girdi içeri. "Moskova'ya! Moskova'ya!" diye bağırdı; peşinden gelen rejisörün yüzünden, birlikte oldukları bunca saattir bu nidayı yineleyerek eğlenmiş oldukları anlaşılıyordu. Saçlarını toplamıştı ve pek mutlu görünüyordu. Kendini trajik bir jestle bir divana atarken, "Söyleyin Cabutkin," dedi, "annemi sevdiniz mi?"

Eva da ona yaklaşarak, "Söyle bana Irina," dedi, "yere vuran kim?"

"Doktor Romanoviç. Sarhoş. Ne çalkantılı bir gece! Duydun mu? Birliği naklediyorlarmış!"

"Ah söylentidir, sadece söylenti!"

Arianna kolunu ablasına uzatarak, "Yalnız kalacağız! Canım, benim iyi yürekli kız kardeşim," dedi, "barona güveniyorum, mükemmel bir insan. Onunla evleneceğim, kabul edeceğim ama yalvarıyorum Moskova'ya gidelim! Hiçbir şey Moskova'dan daha güzel değildir! Moskova'ya! Moskova'ya!" Rejisör ona utana sıkıla kahramanları karıştırdığını söyleyince gülüşmeler arttı. Beyaz bıyıklı yazar boğazına bir şey takılmış gibi öksürüyordu, Arianna ve Eva parlak bakışlarla başarılarını izliyorlardı. Aynı koltukta, mutlu, küstah ve yalnız oturuyorlardı.

Eva bana şöyle bir baktıktan sonra, "Söylesene Arianna," dedi, "*senin şu arkadaşın* hep böyle ciddi midir?"

"Sadece açlıktandır," dedi.

"Bu sefer uykusuzluk," dedim.

"Eh," dedi, "ben açım. Mutfağa kadar eşlik et bana," derken elimi tuttu. Peşinden gittim ve bir kez daha kendimizi bir karanlık koridorda, sonra bir mutfakta bulduk ve ben gene bir buzdolabının önündeydim. Hayatın da sabit noktaları vardı. Arianna tavuk artıklarını sandviç ekmeğine tıkarken bana, "Bana bu şekilde davranabileceğini sanma," dedi, "neden telefon etmedin? Seni tiyatroya davet etmesini Viola'dan istemek zorunda kaldım, olacak iş mi bu? Dur bekle," dedi serbest elini kaldırarak, "yanıt verme. Odama gidelim. Mutfakta yemekten nefret ederim, kendimi aşçı gibi hissederim."

Beni dar bir odaya soktu; oda boylu boyunca içi kitaplar, moda dergileri, plaklar ve bir omuz hareketiyle alıp çekmeceye tıktığı çamaşırlarla dolu raflarla döşenmişti. Geri kalan dekorasyon uydurmaydı, tozla kaplı cetveller, gönyeler, mimarlık kitaplarıyla dolu bir masa,

bir yatak ve duvarlarda da bir Klee posteri ile şövale önünde Picasso fotoğrafı vardı. "Burası hizmetçinin odasıydı ama Eva boşandığından beri ona ihtiyacımız kalmadı." Küçük banyoya açılan bir kapı vardı. Kapının kasasına raptiyeyle tutturulmuş kâğıdın üzerinde daktiloyla şunlar yazılmıştı:

> Saat 08.00 uyanma ve banyo, saat 09.00 kahvaltı, saat 10.00 üniversite, saat 13.00 öğle yemeği ve saat 16.00'ya kadar hilesiz uyku, saat 16.30 (hileden sonra) okumak, eve mektup yazmak, özellikle hafif konuları çalışmak, saat 18.00 Eva'nın dükkânı, saat 20.00 özgürlük, saat 24.00 sorgusuz sualsiz YATAĞA!

"Bunu ciddiye alma," dedi Eva kapıdan başını uzatarak, "Arianna günlerini program yazmakla geçirir."

Arianna, "*Affedersin* ama seni ne ilgilendiriyor bu?" dedi.

"İlgilendiriyor," dedi Eva, "ve içeriye gelsen iyi edersin. Bu evde yaşadığın sürece senin de konuklarla ilgilenme görevin var."

"Leo'yla konuşmam gerekiyor."

"Leo anlayış gösterecektir," oldu yanıt. Birbirlerini son derece sert bakışlarla süzerken, ben illa bir tarafta olma arzusunu yürekten hissediyordum çünkü hayatta katlanamadığım bir şey varsa o da aile kavgalarıydı. Arianna iki kırmızı leke bırakarak bakışlarını Eva'nın yüzünden ayırdı. "Yarın akşam gelip beni konserden alır mısın?" dedi. Ne konseri olduğunu sordum. Söyledi.

"İstiyorsan," dedim.

"*İstiyorsam* da ne demek?" Sesinde dolu yağışı sesi vardı. Ardından soğuk bir rüzgâr esti ve yelkenleri açmak için bundan yararlandım. Salonda Viola'nın gülen gözleriyle karşılaştım ama onun dışında kimse yokluğumuzu

hissetmiş gibi görünmüyordu. Herkes Rus havalı şarkılar söyleyen Rus havalı gencin çevresini sarmıştı. Dönünce Arianna şarkıcının çevresinde oluşan kümenin en uzağına oturdu. Öfke fazlasıyla iri gözlerinde gölge bırakmıştı. Yanına gittim. Bir sigara uzatırken, "Randevu geçerli mi?" diye sordum. Sigarayı alırken "*İstiyorsan*," dedi. Elinin hafiften titrediğini fark ettim ama başını çakmağın alevine eğdiğinde yüzü çoktan her zamanki gözüpekliğe kavuşmuştu.

Öğleden sonra ısınmak için sinemaya gittim ama film ölüm konusunu işliyordu ve ilk defa ikindi sinemasını dolduran seyircilerin korkuya kapılan yüzleri ve sahipsiz insan cinsinin gizli halleri beni derin kedere sürükledi. Bunun üzerine çıktım ve yumruklarımı sıkıp dar sokaklarda yürüdüm. Randevuya bir saat vardı ve geçen her bir dakikanın hayatımdan bir dakika eksilttiğini vahşi bir netlikle hissediyordum. Saat yediye çeyrek kala konserin yapıldığı kilisenin önüne dikildim. Saat yedide büyük kapı açıldı, içeriden boşalan insan seli dar sokaklara yayıldı. Yerimden kımıldamadım ve bekledim. Kapı yeniden açıldı ve iki genç ile yaşlı hanımlar çıktılar. Sonra kapandı. Bir sıçrayışta yolun öteki tarafına geçtim. İçeride son orkestra üyeleri yaylılarını kutularına yerleştiriyorlardı, rahibin biri sunaklar arasında dolaşarak mumları söndürüyordu. Rahip bana baktı. "Bitti," dedi. Ben de kapıyı yeniden kapattım, ne yapacağımı bilemeden merdivenlere oturdum. Şehir o kadar boştu ki yapıların yaşlandığı duyuluyordu.

Bir buçuk saat boyunca hiçbir şey olmadı. Sonra o geldi. Otomobilindeydi, Livio Stresa'yla. Pencereden, "Özür dilerim ya," dedi, "ama bütün bir öğleden sonrayı yatakta çene çalarak geçirmişiz, saatin farkına varmamışım." İşte şimdi neşelenebileceğimi biliyordum. Pantolo-

numu silkeleyerek kalktım. Otomobilde yanına binerken, "Bozuldun mu?" diye sordu. "Hayır deme, *çok* bozulduğun gayet belli." Livio Stresa arka koltukta oturuyordu, bir elini omzuma koydu. "Şunu bilmen gerekir," dedi, "bu iki kız kardeşin verdikleri buluşma saatinde makyaj yapmaya başlamak gerekir." Bu davranış beni rahatsız etti. "Peki ya biri makyaj yapmıyorsa?" dedim. Adam elini çekti ve Arianna'yla konuşmaya başladı. Elbette Eva ve gitmekte olduğumuz onun dükkânı hakkında.

Sözün gelişi dükkân deniyordu, Trinità dei Monti taraflarında genelde antikacılarda olduğu üzere ıncık cıncıkla dolu olmayan, sadece birkaç mobilya sergileyen küçük bir apartman dairesiydi. Anlaşıldığı üzere mallardan birini satmak bir aylık geçimini sağlıyordu; aklıma babamın dükkânı geldi, kâğıt kelebekler, kalın kataloglar, büyüteçler, cımbızlar ve eve geldiğinde kokusu üzerin sinmiş olan zamk gibi ürünlerden oluşan küçücük ve sabırlı bir ticaret yapıyordu. İçeri girdiğimizde Eva, "Saatten haberiniz var mı?" dedi. Bazı minik koltuklarda solcu gazeteci, mizah yazarı ve ünlü model oturuyorlardı. Kız çok uzun boyluydu, bu senenin modasından bile uzundu. Aperitif içiyorlardı ve Arianna tabağın birinden iki zeytin çaldı. Bana birini uzatırken, "Biz gidiyoruz," dedi. Eva hep birlikte akşam yemeği yiyeceğimizi söyleyerek karşı çıktı ve çıkıp gittiğimizde de vedalaşmaya gerek görmedi. "Of," dedi Arianna çıkarken, "neden sevmediniz birbirinizi?"

Popolo Meydanı yakınlarında, duvarları şarap şişeleriyle dolu bir mekâna gittik. Arianna sherry istedi ama gergindi ve içip içmeyeceğine karar veremiyordu. "Ne kadar talihsizim," dedi, "asla ne yapacağımı bilemiyorum!"

"Neden pasiyans açmıyorsun?" Bunu neden ve neden bu tonda söyledim bilmiyorum. Tek bildiğim çevremdeki onca şişenin bende içme arzusu uyandırdığı ve canımın dalaşmak istediğiydi. Ama o tepki vermedi. Hiç-

bir şey söylemedi. Cesur yüzü biraz titredi, kadehi tezgâha koydu. Sonra başıyla ilginç bir olumlama hareketi yaptı ve çıktı. Yerimden kımıldamadım. Onun sherry kadehini alıp yavaş yavaş içtim, sakinleşmeye çalıştım. Bir süre sonra ben de eşyamı toplayıp çıktım ve kapıda durup kaldırımdan akan insan selini seyrettim.

"Hey." Arkamda, bir kapı girişinin karanlığında duruyordu.

"Baksana," dedim, "sanırım seni seviyorum."

"Ah yalvarırım!" dedi. "Söyleme bunu!" Ve tam o anda bir şey oldu, yumuşak bir patlama sesi, yumuşak bir yuvarlanma derken şaşkın bir kadın sesi yükseldi ve bir torbayı dolduran portakallar kaldırıma yuvarlandı. Kadın benden yardım istedi, otomatik bir şekilde, birbirine dolanan ellerle gelip geçenlerin ayakları arasından portakalları yakalamaya çalışırken insanlar gülüşüyordu. Bitirdiğimde Arianna bir yapının giriş holünün karanlığına sığınmıştı. Ona sırtımı döndüm, o karanlıkta, ben parmaklarımın ucundaki portakal kokusuyla akan insan nehrinin kıyısına tutunmuştuk. "Bunu bir daha asla söyleme," dedi sessizce, "*söz ver.*"

"Tamam," dedim.

"Tamam," dedi, sesi karanlığın içinden sanki bir orkestranın ortasındaki gitarın önce tereddütle sonra notadan notaya daha çok parlayan kısa bir solosu gibi çıktı, "beni nereye götürüyorsun yemeğe?"

"Charlie?" Kentin en moda restoranıydı.

"Delisin sen," diyerek güldü. Sonra kaldırımda kalmış bir portakalı aldı ve kabuğunu soymaya başladı. "Herhangi bir yere gidelim ve birbirimize çok yakın olalım yeter."

"Hiç de yetmez," dedim.

Cebimde sadece kirayı ödeyecek kadar param, içimde tümünü harcama hevesi vardı. Nitekim neredeyse

öyle yaptım, oraya yakın, şık ve pahalı, garsonları kolalı giysileri içinde kaskatı duran bir yere gittik. Palmiye kalbi, karabiberli biftek ve Bourgogne şarabı ısmarladık. "Zengin olmak ne zevk!" dedi, "İnsana öyle bir güven duygusu veriyor ki! Venedik'teyken aklıma bile gelmezdi, burada Roma'da keşfettim bunu. Ama Venedik'te Eva vardı, burada o Eva yok artık." Çünkü ben Eva'nın bir zamanlar nasıl biri olduğu hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Şimdi histerik bir züppe olmuştu ama o ablasının gençliğinde nasıl olduğunu hiç unutamazdı! Kendi yaşlanmak istemiyordu, *istemiyordu*! Biz erkekler için farklıydı, yaşlandıkça daha çekici oluyorduk, ben onun zevkine göre *fazla gençtim*, bunu biliyor muydum? Ama kadınlar! Kadınlar için yaşlanmak ne kadar korkunçtu! Nitekim Eva olmasaydı o ya ölmüş ya da tümden delirmiş olabilirdi, bunu biliyor muydum? Ama Livio'yu öyle mahvetmiş olmasını da nasıl bağışlayabilirdi? O flörtleriyle ve gece serüvenleriyle antrenman dönemlerinde bile adamı sabahın dördüne kadar ayakta dikmişti, sonunda adam tenisi bırakmış ve karısı da onu boşamıştı. Livio Stresa, Eva'nın eski kocasıydı, bunu biliyor muydum? Öyle dedi, ben de tiyatronun fuayesinde bardakları tutuşunu anımsadım, hayatı pek şanssız geçmiş olmalıydı. Gene de onu biraz olsun hor görmeden edemiyordum. Neden çekip gitmiyordu? Ne biçim insanlardı bunlar, hem bırakmaya çalışır gibi yapıyor hem de bunu yapmaktan korkuyorlardı.

"Tamam," dedi kadehini dolduran garsonu gülüşüyle yumuşatarak, "bu kadar hüzün yeter. Sarhoşken anlattığın dilek kipi gibi eğlenceli bir şey anlat bana."

"Hayır," dedim, "çıkıp gidelim buradan. Kötü alışkanlıklar edinebiliriz. Gezelim mi, uyar mı sana?"

Ona her şeyin uyduğunu söyledi, arada sırada ışıklı bir vitrinin önünde durarak amaçsızca yürüdük. Vitrinde

ipekli, çiçek desenli ve onun için yaratılmış gibi duran bir elbise görünce, "Ah," dedi, "neden zengin değilsin? Elbiseler almaya bayılıyorum." Zengin olma olasılığını yakalamış olsam bile lokantada ödediğim hesaptan sonra bunu kaybetmiştim. Kolumla beline sarıldım, sonra dar bir sokağa saptığımızda durdum ve ellerimi açık göğsüne koydum. İncecik gömleğin altında memeleri küçük, sert ve heyecan vericiydi. Bana büyük bir ciddiyetle bakarak sırtını duvara dayadı. "Ah yalvarırım," dedi, "nazik ol bana karşı." Sonra usul usul öpüştük, tekrar tekrar, arada uzaklaşıp yüzümüze baktık ve yine öpüştük ve sessizlik öylesine yoğundu ki köprülerin altından akan nehri duyabiliyorduk. "Benim evime gidelim," dedim. Yeniden karanlıktaydık, yeniden karanlıktan onun önce ağır, sonra ışıltılı sesi duyuldu. "*Deli misin sen?*" dedi gülerek, "*Sevişmek istemiyor canım, bunu hâlâ anlamadın mı?*" Dudaklarıma son bir öpücük kondurdu. Beni kolumdan çekerek, "Gel," dedi, "otomobille dolaşmak ikimize de iyi gelecek."

Otomobile binerken, "Canın mı sıkıldı?" diye sordu, "Hayır deme, canının *çok sıkkın olduğu* gayet iyi anlaşılıyor." Gülümsüyordu ve bunu beni huzursuz etmek için yapıyorduysa da başarıyordu. Hiçbir şey demeden arka koltuktaki Proust kitabını aldım. Hiç el değmemiş gibi duruyordu. Ansızın nehre doğru yönelerek, "Görmek istediğim bir şey var," dedi. Umbertino semtine girdi ve geniş bir bahçeyle çevrili, iki katlı bir villanın önünde durdu. "Duyuyor musun?" dedi otomobilden inerken, "Leylaklar açmış." Hem kokuyu çok iyi biliyordum hem de villayı. Sant'Elia'nın eviydi. "Hoşuna gitti mi?" diye sordu. Yıllar önce önünden geçtiğimde kiralık olduğunu yazan kırmızı bir ilan görmüştüm. Pencere kasaları boyanmıştı, bahçe o zaman olmadığı kadar bakımlıydı. Benim zamanımda olmayan bir dinginlik ve mahremiyet

havası vardı ve bunların tümü buranın başka bir yer olduğu duygusunu yaratmıştı bende. Hoşuma gitmedi. "Eh," dedi Arianna, "Combray olmayabilir ama onun yerini alabilir, sence de öyle değil mi? Böyle bir evde yaşayınca insanın canı sadece müzik dinlemek, leylaklara bakım yapmak ve marmelat pişirmek ister."

Müzik konusunda onun bilebileceğinin çok ötesinde en mükemmel yerdi ama Sant'Elia'nın kuyruklu piyanosu hakkında hiçbir şey söylemedim; tam o sırada merdivenin dibinde ışık yandı. Bach'ın bir korali bize kadar ulaştı. Arianna dikkat kesildi ve bir süre sonra alçak merdivenlerin tepesinde gömlekli bir adam belirdi. Uzun boylu, çevik yapılı, kır saçları sadece düğüm düğüm ensesi çevresinde kalmış biriydi. Picasso'yu andırıyordu ama daha uzun boylu, daha genç, daha sert bir adamdı. Bir süre çevresine bakındı, sonra hafif bir ıslık çaldı. Bahçenin arkasından yerinden oynayan çakılların sesi duyuldu, sonra havlamalarla merdivene koşan iki danua belirdi. "Uslu durun," dedi adam ama köpekler onun üzerine atıldılar. Daha bıkkın bir sesle, "Uslu durun!" deyince köpekler yere çöktüler, adam onlara yiyecek bir şeyler verene kadar sabırsızlıkla inlediler. "Gidin haydi," dedi adam. Köpekler hafif bir direnç göstermeyi denediler, Bach'ın korali bu sırada açık kapıdan daha yüksek perdeden ulaşmaya başladı. Adam bir kez daha, "Gidin buradan," diye bağırdı, köpekler sonsuz hüzünle ona baktıktan sonra uzaklaştılar, adam da arkasını döndü, her şey, adam, köpekler, ışık ve müzik bir anda sona erdi. Arianna'ya baktım. "Her akşam geliyorum buraya," dedi.

"Neden?"

"Bilmiyorum," dedi, "belki de bu bir ritüel ve ritüeller daima güven duygusu verirler. Sırf bunun için kiliseye giden insanlar vardır. Ben de buraya geliyorum."

"Kim bu?"

"Bir ressam."

"Başarılı olabilmek için fazlasıyla Picasso'ya benziyor," dedim ve aynı anda zihnimde onun yatak odasında asılı olan posteri anımsadım. Bak sen, demek ki o fotoğrafı duvarına asmasının nedeni Picasso'nun kendi değildi. Son derece öfkelendiğimi hissettim. "Bana otomobile kadar eşlik et," dedim.

"Affedersin ama," dedi hayretle, "erken değil mi sence?"

"Hayır," dedim, "yorgunum. Sen kendini tatmine devam et."

Yüzü kaskatı oldu. "Avamlaşmasan olabilir mi?" dedi.

"Evet," dedim, "olabilir." Sonra tek söz etmedim, o da otomobile bindi ve ani bir şekilde hareket etti. Külüstür Alfa'ya geldiğimizde ona veda etmeden indim. O bir şeyler söylemeye niyet ettiyse de yeniden düşündü, sonra kapıyı çarparak kapattı ve lastikleri ağlatarak gitti. Yolun sonunda gözden kayboluşunu seyrettim. Tahammülümün sınırına gelmiştim, gidip bir bara kapanabilirdim ama hemen eve gittim. İlk iş radyoyu açtım, koltuğun üzerini boşaltıp onu masa lambasına yaklaştırdım, sonra ona yumuşak bir yastık getirdim, sigaramı elimin altına çektim, okurken sahip olduğumuz o inandırıcı sese kendimi bırakmayı deneyerek bir kitap açtım. Ruhlar farklıysa o sesler de her birimiz için farklıdır, ruhlar aynıysa aynıdır, ama her durumda mükemmeldir, detone değildir, haykırarak dünyaya gelmeden önce sahip olduğumuz o hiç kullanılmamış sestir.

Kapının zili çaldığında sanki ev yıkılıyor gibi geldi. Elektrik gücü apartmanın sessizliğini sismik sarsıntı şiddetiyle dolaştı. Yüreğim ağzımda açmaya gittim. O oradaydı, kapıda durmuş, sanki ben yaşlı Bogart'mışım gibi gülümsüyordu. Zili göstererek, "Tanrım bu ne gürültü!" dedi. "İsim yazmayan tek zile bastım." Sonra holdeki aynaya bakarak girdi içeri. "Ah," dedi saçlarını sallayarak,

"*çok güzelim*." Sence de öyle değil mi?" Yanıt vermedim, vadiye açılan odaya girerken omuzlarını silkti. Çevresine bakınarak, "Demek yaşadığın yer burası," dedi. Ev ciddi biçimde terk edilmiş haldeydi, prizler duvarlardan kopmuş sarkıyordu, panjurların şeritleri yerlerde sürünüyordu, gazeteler köşelerde yığılıydı, bozuk televizyon kirli gömlekler yığını altında gömülüydü. Bir de kapının kulpuna asılı pantolon vardı. Onları aldım, koltuğun arkasına attım ama o bunu fark etti, daha beter oldu. Çevresine bakınmaya devam ederken, "Demek yaşadığın yer burası," dedi tekrar. "Bir sığınak havası var. Sana yardım eden kimse yok mu? Bir kadın, ne bileyim..." Yatağa oturdu. "Bir şey söylemeye niyetin var mı yok mu?"

"Evet," dedim, "hoşuna gitmiyorsa gidebilirsin."

Bir an kaskatı durdu, sonra bozuk saatine baktı. "Özür dilerim," dedi, "insanları ziyaret etmek için geç bir saat olduğunu anlıyorum." Ayakkabılarını çıkardığını ve bunları aramak için yatağın altına eğildiğini fark ettim. Bunun üzerine ona yaklaştım, bana hâlâ arkası dönük dururken, memelerinin üzerinden sarıldım. Yerinden kımıldamadı. Biraz boğuk sesle, "Seninle yatmaya geldim."

Bir şey olmasını, ikimizden birinin bir sonraki hareketi yapmasını bekleyerek böylece kaldık. Sonunda ben kollarımı açtım, o biraz tereddüt ettikten sonra soyunmaya başladı. Bunu bana bakmadan, hızlıca, sanki yalnız başınaymış ve uyumaya gidiyormuş gibi yapıyordu. Külotunu çıkardığında yüreğim ağzıma geldi ve hayatımda ilk kez utandım. Çarşafla üzerini örttüğünde, "Ya sen?" dedi. Yanına oturdum. Tatlı bir sesle, "Hâlâ kızgın mısın?" diye sordu. Başımı salladım, gözlerimde hâlâ bedeninin ışıltısı yansıyordu ve korktuğumu hissediyordum. Soyunmaya başlamadan önce ışığı söndürdüm, yanına uzandığımda, o minik ve sert bedenin yanına yattığımda, ona dokunmadan mutsuzluk sardı beni. Radyo dış

dünyanın iniltisini bize taşırken hafiften, "Okşa beni," dedi, "sadece okşa lütfen." Elimi minik ve düz karnına koydum ama hareket ettiremedim. Buz gibiydi, mutsuzdum, içimde hiçbir şey yoktu, hayatımda her şeyden daha fazla isteyeceğim o sıcaklıktan eser yoktu, karnından bana akıp tüm bedenimi dolaşacak ve beni ona ulaştıracak o sıcaklık. Ve o alçak, yalvaran sesi daha da kötüydü. Onu bana yaklaştıracağına uzaklaştırıyordu, ulaşılmaz kılıyordu, ben buz gibiydim, devinimsizdim, hüzün doluydum. Radyo yaylım ateşleriyle, homurtularıyla ara verdiği duru müzik yayınını sürdürüyordu ve onu söndürmek için çok geç kalktım. Arianna çarşaflar arasında oturuyordu. Yatağın üzerinde dertop olmuş, sırtını duvara dönmüş, sessizce bana bakıyordu. Ben de karşısına oturdum, birbirimizi süzmeye, incelemeye devam ettikten sonra yan yana uzandık. Değişen bir şey olmadı ve sonunda o uyuyakaldı.

Gündoğumuna doğru hava soğudu, vadinin ağaçları kuş cıvıltılarıyla doldu. Arianna uyandı, oda aydınlanırken o da kuşları dinledi. Sonra giyinmek için kalktı. Dudaklarımın üzerine o hafif öpücüklerinden birini konduruken, "Olduğun yerde kal," dedi. Ama ben onu bir kez daha görmek için avluya bakan pencereye gittim. Seher ışığına karşı eğilmiş, bahçe kapısına yürüyordu. Kilidi aradı buldu, otomobiline bindi, gitti. Vadiye bakan odama döndüm. Dağınık yatak görüntüsü midemi sıkıştırdı, o nedenle yatağı havalandırdım ve yeniden özenle topladım. Ama çarşaflarda hâlâ kokusu vardı, gidip kendime çay yaptım.

Suyun kaynamasını beklerken radyoyu açtım. Eski şarkılar ve dünyadan haberler veriyordu. Her şey bir yana dünyanın sağlığı yerindeydi.

V

Sessizlik uyandırdı. Ev ışık doluydu, neredeyse öğlen olmasına karşın açık pencerelerden hiç gürültü gelmiyordu. Gece başka bir şey olmuş olmalıydı, önlenemez biçimde hâlâ olmaya devam eden bir şey. Yataktan kalkıp balkona çıktım. Vadi kapalı ve durgun gökyüzünün ağırlığı altında susuyordu, hava kımıldamıyordu, sanki bir kehanetin gerçekleşmesi bekleniyordu. Havanın sıcak olduğunu idrak etmem zaman aldı. Birdenbire ne yapacağımı anladım. Mevsim değişimlerinin bizde olduğumuzdan farklı bir yerde olma arzusunu yaratmaları çok acayipti. Belki hava kulağımıza başka iklimleri fısıldıyordu, belki biz zamanın geçtiğini ama kendimizin olduğumuz yerde kaldığımızı anlıyorduk, öyle ki hava ne zaman değişse ben yelkenleri açma arzusu duyuyordum. Çoğunluğunda hiçbir şey yapamıyordum. Ama o sabah açmaya karar verdim. Bir küçük valizi bir-iki gömlek ve birkaç kitapla doldurdum, elimdeki parayla nerelere gidebileceğimi düşünerek kahvaltı ettim. Param da gidebileceğim yerler de kısıtlıydı. Zaten yerler hep azalıyordu.

Kuzeyi düşünüyordum. Milano'yu değil, gereksinme duyduğum yuvaya dönüş değildi; bu mevsimde açelyalarla bezenen, beyazlar giymiş ihtiyarların portakal suyu içerken büyük otellerin gölgelerinde gazetelerini oku-

dukları, dağlarından Avrupa'nın göründüğü Stresa Gölü'nü düşünüyordum. Öğleden sonranın ilk saatlerinde telefonum çaldı, "Evet, fena fikir değil," dedi Graziano Castelvecchio, "yeter ki Girit'e gitme. Orada taştan başka bir şey yok." Bir ya da iki gün önce dönmüştü, tam hatırlayamıyordu, beni aradığını hatırlıyordu ama. "Her neyse, asla acele karar verme. Seni burada bekliyorum," dedi. "Şahane bir güzellik var."

Şahane güzellik Navona Meydanı'ydı ve oraya vardığımda gökyüzünün kentin geri kalanından çok daha güzel olduğu şeklindeki aptalca düşünceye kapıldığımı anladım. Graziano'yu hemen gördüm. Üzerinde efsanevi beyaz takımlarından biriyle Domiziano Bar'ın koltuklarından birine oturmuştu, solgun yüzünü koyu renkli güneş gözlükleriyle saklıyordu. Sakal bırakmıştı, iki eli de meşguldü, birinde bira bardağı, ötekinde Scotch kadehi vardı. Arkasından yaklaşırken, "Böyle içme," dedim, "alkolün yavaş yavaş öldürdüğünü bilmiyor musun?"

"Önemli değil," dedi, "acelem yok." Eski bir şakaydı bu. Yanaktan öpüştük, ona sakalı sordum. Sesimi alçaltmam için parmağını kaldırdı. "Gizleniyorum," dedi, "sakal ve kara gözlüklerle. Başarısız ve *cool* bir çalgıcı gibi." Bir uyuşturucusu eksikti ama onun üniversiteli işi olduğunu söyledi, güzel bir tandem[1] her şeyden iyiydi. İçmeyi ciddiye alırdı. Bir keresinde onun birayı dudaklarına götürüp sonra gömleğin yakasının içine döktüğünü görmüştüm. En iyi anlarımda bile böyle klasik dismetri örnekleri verdiğimi anımsamıyordum. "Kendini bu şekilde ele veriyorsun," dedim, "kimse senin gibi iki eliyle birden içmez."

İki bardağını kaldırarak, "Hiç bile doğru değil bu," dedi, "bunda da durum değişti. Artık Scotch sol, bira sağ

1. Yetmişli yıllarda moda olan, Crodino ve Biancosarti'yle hazırlanan bir kokteyl. (Ç.N.)

elimde değil, bira solda, Scotch sağda. Ben şeytana pabucunu ters giydiririm. Nasılsın?"

"Kimden saklanıyorsun?"

"Karımdan bebeğim, unutma, beni hiç görmedin," dedi, "ama kandıracağını da sanma, sana nasılsın diye sordum."

"Nasıl olayım," dedim bakışlarımı meydanda dolaştırırken, "iyiyim." Bu saatte ortalık özellikle ihtiyarlarla, bisiklete binen çocuklarla, çeşmenin çevresinde oturan annelerle doluydu. Kilisenin gölgesindeki kafede oturan birkaç müşteri gazetelerini karıştırarak kahve içiyorlardı. Bir tek açelyalarla göl eksikti. Çevrede tanıdık sima yoktu, oysa daha iki yıl önce burada arkadaşa rastlamaktan, bir masadan ötekine seslenmekten, kaptırmamak için elimizde sandalyemizle dolaşmaktan başka şey yapmazdık. Geçmişti o günler, bir tek garsonlar aynıydı, zaten dünyada ne olursa olsun, bir tek garsonlar aynı kalırdı, başarısız komedyen suratlı Enrico'yu gördüğümde bir bardak portakal suyu ısmarladım. Graziano kıkırdadı. "Beni kandıracağını sanma," dedi, "en iyi arkadaşına içkide numara yapamazsın. Gün batarken tuvalete kapanıp *aşılama* yaptığını biliyorum."

"Hayır," dedim, "bu bir yalan, bunu sen de biliyorsun."

"Tabii ya," dedi, "yalan söylediğimi bilerek yalan söylüyorum. Ne var ki eve dönmek ve vitamin vuruşlarıyla kutlanmak hüzün verici. Neden bıraktığını açıklayabilecek misin bana?"

"Başarabilmek korkusundan."

"Neyi?"

"Ölümü," dedim.

Bir an sustu, sonra bir sigara yakmaya başladı. Bunun için biraz uğraştı ve bitirdiğinde bana göz kamaştırıcı bir gülümseyişle baktı. "Aferin ona," dedi, "şeytandan

bir adım önde." Sonra ayaklarını güneş alan sandalyeye uzattı. Ama kara gözlüklerinin arkasından karşı masadaki iki genci kesiyordu. Güzelce taranmış uzun saçları, Hint işi sandaletleri, gömlekleri ve kemerleri vardı. Flüt çalmaya çalışıyorlardı. Graziano bir anda sigarının dumanını onlara doğru üfledi. "Asi kavalcılar," dedi. İki genç çalmayı kesip birbirlerine baktılar. Sonra iriyarı olan flütü göstererek ve nazik bir sesle şöyle dedi: "Kıçına ister misin?" Graziano gözlüklerin altından gülümsedi. "Sesi fazla değişmezdi," dedi. Bunun üzerine kalktım, masanın üzerine bozuk para bıraktım. Onun bu tavrını tanırdım, nerede kesmesi gerektiğini asla bilemezdi. Kemerlerin altından uzaklaşırken, "Ne tiplerdi değil mi?" dedi, "Ama hizaya soktum onları."

"Elbette," dedim, "gösterdin günlerini."

"Gösterdim tabii. O asi kavalcılara hiç tahammülüm yok. Ne kadar yakışıklılardı gördün mü? Demiri bile kesecek dişleri vardı." Onun dişleri küçük ve çürüktü, İki yüz bin liretlik kılıklara karşın onu fakir suratlı gösteren dişleriydi. Bir insanın yoksul doğduğunun en iyi işareti dişler ve gözlerdir ve Graziano savaş sırasında çok açlık çekmişti. Midesindeki ağrıların sadece çocuklukta çektiği açlığın anısı olduğunu ortaya çıkarmak için iki kez ameliyat etmeleri gerekmişti. Ceketlerimizi çıkarmış güneşte yürüyorduk. "Demek öyle," dedim, "Girit'te sadece taş var."

"Ve tek bir sapan yok!"

İşlerin bu sefer de iyi gitmediğini anladığımdan, "Taşlar iri miydi?" diye sordum.

"İri taşlar, minik taşlar, her boydan taşlar. Rezalet!" derken Campo dei Fiori Meydanı'na giriyorduk. Işıltılı ve davetkâr seslerin yayıldığı pazar tezgâhları arasında dolaştık, sadece Giordano Bruno heykeli sıkıntılı ve sessizdi ama onun da kendine göre nedenleri vardı. Sisto Köprü-

sü'ndeyken Graziano nehrin karşı kıyısına geçmek istemedi çünkü o zaman tüm Amerikalı kadınlar gibi Trastevere Mahallesi'nde yerellik peşinde koşan karısına fazla yaklaşmış olacaktı. Sandie'yi pek az tanıyordum; çıkıntı bir tipti, kocasından on iki yaş kadar büyüktü. Bir sucuk kralının kızıydı, çeyiz olarak bir Bentley, mavi bir kaniş köpek, on beş yaşındaki ikiz kızlarını ve belli belirsiz sigara kokusu getirmişti. Graziano onunla alay ediyordu ama artık sevişemez olduğundan bunu da kesmek zorunda kalmıştı. Kadının Texas'taki evine yaptıkları bir yolculukta, onun zenginliğinin hangi noktada olduğunu gözleriyle gördüğünde olmuştu bu. O andan sonra ona elini sürememişti. Şaşkınlık iktidarsızlığı diye adlandırıyordu bunu. İşte bu nedenle Graziano'nun dikkati dağılsın, oyalansın diye çok seyahat ediyorlardı ama seyahat ettikçe daha çok şaşırıyordu. Zaten Girit yolculuğu ölümcüldü. Yazdığı romanı bitirmesi gereken tarihten bir ay sonra adı Niarcos olan Yunan bir kızla tanışmıştı ve karısının dört milyonunu ceplerine atıp birlikte açmışlardı yelkenleri. Korfu kumarhanesine girmiş, parayı on beş dakikada kaybetmişlerdi. Amaç parayı iki katına çıkarmak, anaparayı Sandie'ye iade etmek, herhangi bir Ege adasına uzanmaktı ama kumarhane bozgununun ertesi sabah Niarcos sırra kadem basmıştı ve o da hesabını ödeyemediği için rehin alındığı otelden gelip onu kurtarsın diye karısına telefon etmek zorunda kalmıştı. Sandie ikizleriyle gelmiş, Graziano mazeret olarak ona Cansız Kuşu'yla ilgili mutlu haberler verince kadın kafasına çantasını indirmiş, bir gözünü şişirmişti. "Ama Leo," dedi bana hâlâ mor gözünü göstermek için gözlüğünü çıkardığında, "olağanüstüydü! Niarcos yani. Aklının almayacağı kadar becerikli bir kız. Hiç öyle kral akrabası değildi, olsa olsa krupiyenin akrabasıydı. Kaldı ki," diye devam etti, "doğar doğmaz sana tokat attıkları bu dünyadan insan ne bekler ki?"

"Çok derin," dedim. "Peki sonra?"

"Sonrası gene lanet bebeğim, tam bir Sant'uffizio laneti. Bir kez uçunca Cansız Kuş işlemeye başladı zannettim, onu yani Sandie'yi yatıştırmanın tek yolunun bu olduğunu düşünerek onu tuttuğum gibi yatağa serdim. Tam bir kabadayıydım. O İsa'yı bile bağışlamaya hazırdı ama bende yine tık yoktu. *Ezik* bir maliyeci gibi Niarcos'u düşünerek kalakaldım.

"Tamam," dedim, "olur böyle şeyler."

Asık bir yüzle, "Ama böyle deme bana," dedi. Sonra anladı. "Sakın ha," dedi, "yoksa eski dost Manolete'ye[1] de mi oldu?"

"Dün gece."

Kolunu omzuma atarak, "Zavallı çocuk," dedi, "bu nedenle mi yelkenleri açmak istiyor canın?" Buna yanıt verebilecek gibi hissetmiyordum kendimi, biz de parapete oturarak kirli, durgun, umursamaz nehri seyrettik. Graziano tumturaklı bir ses tonuyla, "*Tanrılar hakkında fazla şey bilmem*," dedi, "*fakat sanırım ki o ırmak...*"

"*Tanrılar hakkında fazla şey bilmem, fakat sanırım ki o ırmak, kudretli kahverengi bir tanrıdır*," dedim. "Bu Eliot, bebek, kolay anamazsın adını."

"Ne sanıyorsun, beni alt edebileceğini mi? Şunu dinle o zaman: *Asık yüzlü, yabanıl ve serkeş, bir ölçüde sabırlı...*" Sonra bir parmağını kaldırarak, "Şu deniz ve nehir kısmı nasıldı?" dedi.

"*İçimizdedir ırmak, büsbütün kuşatır bizi deniz.*"[2]

"Aferin bebek! Ne okuyorsun?" *İlyada* dediğimde bakışlarını göğe kaldırdı. "Ah Tanrım! Şuna da bak. Ben cehennemin işkenceleriyle acı çekerken o ne yapıyor? *İlyada* okuyor."

1. 1917-1947 yıllarında yaşamış Manolete lakaplı İspanyol matador Manuel Laureano Rodríguez Sánchez'e gönderme. (Ç.N.)

2. T.S. Eliot'ın "Dry Salvages" şiirinden, İsmail Haydar Aksoy çevirisi. (Ç.N.)

"Sen döndüğünde bir sohbet konumuz olsun diye okudum," dedim, "sen Homeros denizlerinde değil miydin?"

"Biliyorsun," dedi, "sadece taşlar."

"Ya deniz? Deniz nasıldı?"

"Deniz mi?" diyerek bir an düşündü. "Büsbütün kuşatmıştı bizi deniz."

Çınarların ağır gölgesi altından nehrin o kıyısında yürüdük. Arada sırada nehrin kıvrımları yüzünden değişen iki kıyının manzarasını seyrediyorduk, söz konusu hep kubbelerdi, hep köprülerdi, günbatımına kadar sırlamak için kendilerini, gün ışığına banmış eski evlerdi, sonra ötekilere göre daha derli toplu, daha koyu renkli, zirvesinde aşınmış meleğiyle Castel Sant'Angelo belirdi. "Bir şeyler yapmalıyız," dedi Graziano, "ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Söyledim sana."

"Bir işe yaramaz bebek. Kendi kararlarını alman gerekiyor. Bu şekilde devam edemezsin."

"Ne yapıyorsun," dedim, "sen de mi katılıyorsun?"

"Kesinlikle," dedi, "senin ruhunun kurtuluşu için yapıyorum bunu. Yoksa böyle devam edemezsin." Meleği işaret etti, "otuz yaş meleği alevli kılıcıyla karşında belirdiğinde ve sana verilmiş bu hayatla ilgili ne yapmaya niyet ettiğini son kez sorduğunda ne diyeceksin ona?"

Kendi koruyucu meleğimi onun üzerine fırlatacağımı söyledim. "Bu onun sorunu olacak," dedim, "vahşileşti artık." Ama o kendi düşünceleri içinde kaybolmuştu ve tek söz etmedi. Popolo Meydanı'na kadar yürümeyi sürdürdük; meydandaki her barda karısının bir mesajıyla karşılaşan Graziano garsonların hepsini baş döndürücü bahşişlerle aşağılayarak suçuna ortak etti. Her seferinde ceketinin cebinden heyecan verici bir para destesi çıkartıyordu. Barın birinden çıkarken ansızın, "Roman öldü," dedi.

"Bunu herkes söylüyor."

"Benimki öldü," dedi. Üzüldüm çünkü tek dayanağı oydu. Fazlasıyla zor, fazlasıyla yararsız. "Elle tutulur bir şey yapmaya başlamalıyız yoksa ne anlatacağız meleğe?" derken sıska parmağını kaldırdı, "Artık işlerin gerçekte nasıl yürüdüğünü bilmen gerekiyor. Senin en iyi dostun olarak sana işlerin gerçekte nasıl yürüdüğünü anlatayım mı?"

"Gerekli önlemleri alarak."

"Bir kuram geliştirdim. Büyük icatlar, kuramlar uygulamalardan çok daha iyi. Çevrene bak," dedi, bu sırada ofislerinden çıkan insanların akmaya başladığı Corso Caddesi'ne girmiştik. "Kendini parçası sandığın herhangi bir şey var mı? Hayır, yok. Neden biliyor musun? Çünkü biz soyu tükenmiş bir türe aitiz. Biz hayatta kalabilenleriz. Aynen böyle," diyerek sigarını yakmak için durdu. "Çünkü bizler eski ve güzel Avrupa'nın en göz alıcı, en özenli, en kesin intihar girişiminde olduğu anda doğduk. Babalarımız kimdi? Artık var olmayan ülke cephelerinde kendilerini ölümün kucağına atan kişilerdi, işte onlardı. Biz iki seferberlik arasında doğmuştuk, annelerimizin karınlarını okşayan ellerinden kan damlıyordu, bu sadece bir imge değildi, ya da ihtiyar, hasta, bunak adamların çocuklarıydık. Her durumda yıkıntı ya da yıkıcıydık. Tarihin en bahtsız babalarına sahiptik."

"Sen kendi adına konuş," dedim, ama o anda aklıma babamın savaştan döndüğü gün akşama kadar mutfak sandalyesini onarması geldi ve başka bir şey demedim. Çevreme baksam, kahraman yaratıcılarımızın insanlık tarihinin en zengin, şenlikli ve avam cenaze törenini ayağa diktiklerini görebilirdim. Başka çocuklar da yapmışlardı, şu koltuklara karşı çıkan kavalcı isyankârlar gibi, ya biz? Bizler kötü anılardık, mezbahadan canını kurtaranlardık ve elimizden gelen tek şey artıklarla yetinmekti.

Diacono evindeki fıstık tabağını düşünerek, "İşimize geldiğinde," dedim. Sonra külüstür Alfa'mı, vadideki evi düşündüm. Doğruydu, sahip olduğum her şey bir başkasının artığıydı. Arianna dışında, ama ona da sahip olamıyordum. "Peki," dedim, "biz canını kurtaranlar bu artıkları leziz bir hamburgerde somutlaştıramıyor muyuz? Karnım aç."

"Yapılabilir," dedi, "ama meleğin karşına çıktığında ona kıyma ve soğan mı ikram edeceksin?"

"Ve bir yaprak da marul," dedim, "sen ne önerirdin?"

"Bir film," dedi, "bir film yapalım, ne dersin? Meleği ona hayatıyla ne yapmak istediğini sormaya geldiğinde eve gidip babasını öldüren birinin hikâyesini." Bir an düşündü, "ya da güzel bir *western* yapalım," dedi, "şu anda canın hangisini daha çok istiyor?"

"*Western*," dedim, "adı bile hazır. *Son Mohikan*, ne dersin?"

"İhtiyar yarış ibnesi," dedi o, "bir kere de ciddi konuşulmuyor bununla. Arada sırada ciddi olmayı deneyemez misin?"

"Paraları kim koyuyor?"

"Çok iç karartıcısın," dedi İspanyol Merdivenleri'ne oturarak. "Sandie elbette, kim koyacak? Yeter ki ona gerekli garantileri sağlayabilelim. Lastik kuş var mı sende?"

Açelyalar vardı merdivenlerde, devasa saksılarda açelyalar dört bir yandaydı, sonra ressamlar, hippiler, turistler, kolye satıcıları vardı. Duru bir Roma akşamı çatılara seriliyordu, rüzgâr çiçeklerin kokusunu bize kadar taşıyarak gömleklerimizin içine üflüyordu. Graziano susuyordu, çeşmenin çevresindeki geliş gidişi seyrederek gevşemişti. Esinti sakalını sallıyor, dişleri arasında gevşek tuttuğu sigarının ucunu kızartıyordu. Kent okşuyordu bizi. Yavaş yavaş Arianna'yı düşünmek zor gelmemeye başladı. Nihayetinde onarılamaz bir şey olmamıştı. Bu

kentte onarılamaz hiçbir şey olmazdı, belki çok kederli şeyler olurdu ama onarılamaz değil. Ve eğer yola çıkacaksam onu görmek isterdim. Bu saatte Eva'nın dükkânında pasiyans açıyor olmalıydı. "Yelkenleri açalım," dedim, "bu taraflarda bize içki sunabilecek birilerini tanıyorum."

"Artıklar," dedi o, "artıklardan başka bir şey yok." Sonra kendini toparladı, merdivenleri peşimden tırmandı ve sonunda Trinità dei Monti'ye vardık, oradan da Eva'nın dükkânına ulaşan yokuştan aşağı inmeye başladık. Tırabzana tutunarak basamakları çıktık, camlı kapıyı ittik, bir çıngırağı çıngırdatarak açıldı. Yüksek sesle bir şeyler okuyan mizah yazarı, model kız, Livio Stresa ve o kadınlara özel hamlesiyle meşhur gazeteci Paolo vardı ve Arianna'nın yanına oturmuştu. Onlara katılmam dünyanın en doğal şeyiymiş gibi karşılandım.

Nahoş değildi bu. Tanıştırma faslında Graziano, karşılaştığı etiketler yüzünden panikleyip ceketinin kolunu arama telaşına girmişti. "Nasılsınız?" dedi. Arianna ona gülümsedi. Bir anlık şaşkınlık yaşadı ve onun yanına gitmeye çalışarak ceketinin önünü iliklediyse de ayağı halıya takıldı ve düşeyazdı. Arianna güldü. O âna dek arkadaşımın ne kadar sarhoş olduğunu fark etmemiştim. "Neden oturmuyorsunuz?" dedi Eva, "Bence daha güvenli olur," ama ben bir işimiz olduğundan hemen gitmemiz gerektiğini söyledim. Graziano bana hayretle baktı, oyunuma katıldı ve sigarından derin bir nefes çekti. "Aynen," dedi, "bir yığın iş. Böyleyiz biz."

Arianna kartları sehpada ters çevirmeyi bırakarak, "Sadece birazcık," dedi, "*rica ediyorum*."

"İşleri varsa," dedi Eva. Ötekiler uzlaştırıcı bir tebessümle bakıyorlardı bize.

"Ama *henüz geldiler*!" dedi Arianna. Sesindeki bir tını Graziano'nun çok hassas bir noktasına dokundu ve

kızın gülümsemesi dudaklarında solarken dönüp ona baktı. Gözlerini üzerinden ayırmadan, "Kimin?" diye sordu. Birileri güldü, arkadaşım huzursuz oldu. "Ne var?" dedi, "Bir soru soramaz mıyım?" Sonra ansızın sustu, bir dayanak arayarak sendeledi. Elinin altına rast gelen sehpada bulunan Çin vazosu dalgalandı. Bir anlığına hepimiz kırılma sesini duymayı bekleyen yüz ifadesine büründük. Beti benzi atan Eva'nın yüzü beni neşelendirdi ve Graziano'yu kolundan tutup bir sandalyeye götürdüm. Parmağını havaya kaldırarak, "Asla oturmamalı," dedi, "seni yeniden kaldıracak biri geçmeyebilir," sonra Arianna'yı daha iyi görebilmek için beni itti ve "Neden bahsediyoruz?" diye sordu.

"Dilek kipinden," dedi.

"Yemeğe nereye gidiyoruz, sen, ben ve Leo," dedi Graziano, "Leo şu. Benim en iyi arkadaşım."

"Ben de bundan kuşkulanıyordum," dedi Arianna.

Kendini toparlayan ama hâlâ dudaklarını sıkmakta olan Eva, "İyi ama sizin işiniz yok muydu?" diye sordu.

"İptal oldu," dedi Graziano, "tüm işler iptal oldu. Neden siz de gelmiyorsunuz? Hepimiz gidip Charlie'deki artıkları yiyelim. Charlie'nin artıkları şehrin en iyisidir."

"Boş ver," dedim, "bir dahaki sefere."

"Sen de hep böyle diyorsun. Tanıyorum seni, şeytan bile senin bir adım gerinden gelir."

Arianna, "Ben garanti veriyorum," dedi.

"Tamam, tamam," dedi Graziano parmağını kaldırarak, "ısrar yok. Hoş değil. Şimdi kalkıyorum," derken bacaklarına güç vermeye çalışıyordu. Ona yardım etmeye çalıştım ama reddedildim ve hepimiz onun yeniden ayağa kalkışını izledik. Üçüncü denemede başardı ve Arianna kıkırdadı. "Kendi yapan üç kerede yapar, değil mi?" Arkadaşım ona baktı. "Kendi yapan, tek başına yapar," dedi. Sonra onun elini öptü, sonra da Eva ile modelin.

İşin doğrusu gayet düzgünce halletti bunu ama artık görüntüyü kurtarmak için çok geçti. Yelkenleri mümkün olduğunca hızla açmaktan başka çaremiz kalmamıştı. Arianna bizi uğurlamak için kapıya geldi. Tatlı bir sesle, "Nasılsın?" diye sordu. "Nasıl olayım?" dedim, "İyiyim." Merdivenlerden inerken arkamızdan baktı ve bu işi hiç kolaylaştırmadı çünkü Graziano sürekli ona bakmak için başını çeviriyordu. Dışarıda işler daha rast gitti. Akşam esintisi onu canlandırdı. "Kimin?" diye sordu yeniden.

"Hiç kimsenin."

"Harika," dedi, "şimdi eve gidiyorum, bir duş yapıyorum ve onu aramaya başlıyorum." Oysa Babuino Caddesi'ndeki bir lokantaya girdik, o yüksek sesle mutfağın en iyi artıklarını istediğini söyledi. Sonra başını kocaman kremalı makarna tabağına gömdü. Sanki bedenine aktarım yapıyormuş gibi aceleyle ve sessizce yiyordu. Başını ansızın tabaktan kaldırarak, "Bana içki verme," dedi, "o kız senin."

Gece yarısı kendimizi bir diskotekte bulduk, bu tür yerler gibi karanlık ve gürültülü, hayaletlerle dolu bir yerdi. Amplifikatörlerden uzak bir masa seçmiştik ama bir şeye yaramamıştı, konuşmak için birbirimizin kulağının içine bağırmamız gerekiyordu. Çıkmak istiyordum ama Graziano uzun bacaklı kızların dans ettiği salonun ortasındaki kocaman fosforlu küpe dikmişti bakışlarını. Kızlardan birinden hoşlanıyordu ve ansızın onu takip edeceğimi bekleyerek kalabalığa karıştı. Bir süre üçümüz dans ettik ama kız rahatsız olmuş gibi görünmüyordu. Aslında burada da buz pateni pistindeki gibi herkes keyfine göre takılıyordu. Ansızın karanlığın içinden salonun içinde sürüklenen bir kız daha belirdi ve dört kişi olduk.

Müzik ara verince de onları yanımızda tutmayı başardık ve masamıza döndük, Graziano bir şampanya ıs-

marladı, kızlar da portakal suyuymuş gibi içmeye başladılar. Fena değildiler. Kendilerinden gayet emindiler, önemli olan oysa. "İzin verin kendimizi tanıtalım," dedi Graziano, "Gazzarra ve Castelvecchio. Son Mohikanlar." Kızların biri bir gruba mı aitiz diye sordu. "Evet," dedi Graziano, "suç grubu. Başka şampanya ister misiniz?" Ama onların tercihi dans etmekti ve biz de eğleneceğimizden emin olarak peşlerinden gittik. Az sonra çift olma numarasından ve şampanyadan yararlanarak onlara sarılmayı denedik ama ellerimizi üzerlerinde hissetmekten hoşlanmıyorlardı ve tatlı tatlı kıvrılarak kollarımızın arasından sıyrılıveriyorlardı, bu daha da beterdi. Israrcı olmak adına onları biraz durdurabilmiştik ki bu arada DJ harika bir şarkıyı yeniden hatırlatma fikriyle on-on beş yıl önceki bir Presley şarkısını çalmaya başlamıştı. Graziano kızın omzunun üzerinden göz kırparak, "Duyuyor musun Leo?" diyordu, "Eski dost Elvis." Kız yeniden sıkılmış bir ifadeyle kurtulmuştu. Arkadaşına dönüp, "Burada hâlâ yetmiş sekizlik çaldıklarına inanamıyorum," dedi. Aralarında konuşmayı yeğliyorlardı.

Masaya dönerken, "Plaklar gelişimin yavaşlattığı tek şey oldu," dedim. İyi bir sohbet konusu gibi gelmişti bana ama zaman hakkında bir gözlem olarak ikisinin arasında yere düştü. Bir yandan içiyor, bir yandan hızlı bakışlarla salonu tarıyorlardı. "Kızlar Tanrı aşkına," dedi Graziano, "bir şeylerden konuşalım. Bunca şampanyaya rağmen burnunuzu havaya dikmenizle bana kendimi yetmişlik bitik dede gibi hissettiriyorsunuz." Kızlar ona hayretle baktılar ve belki de bir şeyler diyeceklerdi ki uzun saçlı, kırmızı kadife giyimli bir genç masamıza yanaştı ve elini Graziano'nun kızına uzattı. "Geliyor musun?" dedi. Kız tam kalkarken Graziano sarardı ve ben bir şey yapana kadar gencin üzerine atıldı. Karanlık ve karmaşa yüzünden kimse masamızda kavga çıktığını

fark etmedi. Zaten olay kısa sürdü. Graziano güneş gözlüklerini kaybetti, yırtık gömleğiyle yerine oturdu. Kızların tuttuğu genç adam, "Kim bu hıyar?" diye bağırıyordu. Bizi yalnız bıraktılar. Graziano nefes alamasa da, "Göstereceğim ben ona gününü," diyordu, "şu isyankâr kavalcıların haddini bildireceğim. Nasıl yani, şampanyayı ben ısmarlayayım, o kızları kapsın? Şimdi gidip bir duş yapacağım, gidip o adamı bulacağım ve suratını dağıtacağım." Aslında perişandı. Nefes nefese sandalyeye yığıldığında kadehi elinde tutma gücü bile kalmamıştı. Toparlanması epey zaman aldı, sonra dudağını ısırarak karanlığı süzdü, en sonunda da kalkıp tuvalete gitti. Ama salonun orta yerinde durdu ve o büyük fosforlu küpün tepesine tırmandı. Oraya çıkınca hiç kımıldamadı. Birkaç metre altındaki zemine bakarak durdu. Niyetinin ne olduğunu anladığımda çok geçti. Bu oyunu ilk kez görmüyordum ama en azından daha önce deneyimledikleri yüzünden vazgeçtiğini sanıyordum. Kenarda biraz dalgalandı ve sonra yüzüstü kendini yere bıraktı.

İnsanları ite kaka kendime yol açtım. Yüzü yerdeki marleye yapışmıştı, korkutacak şekilde hareketsiz duruyordu. Birileri sokak ortasında bayılan yabancılara yapıldığı üzere o temkinli tiksintiyle omzuna dokunuyordu. Mümkün olduğunca dikkatle sırtüstü çevirdim. Sakalı kan içinde kalmıştı. "Lucky Strike," dedi sakince. O günlerde başka bir şey tüttürmüyordu. Garsonlara isteğini ilettim, biraz sonra bir Lucky geldi. Yakıp dudakları arasına koydum. Onu ayağa dikmeye çalışan garsonlara, "Bırakın içsin," dedim, "bitirdiği zaman kalkar." Nitekim az sonra doğrulmasına yardım etmemi istedi. Tuvalete kadar eşlik ettim, kapının arkasında kusmasını bitirmesini bekledim, sonra bir avuç ıslak tuvalet kâğıdıyla yüzünü sildim. Tam alnının ortasında mor bir şişlik belirmişti. Parmaklarının ucuyla dokunarak, "Tanrım, ne darbe

ama," diyordu, "şuraya bak, kalp gibi atıyor." Gömleğini de temizlemeye çalıştım ama durumu kötüleştirmekten başka bir şey yapmadım. "Boş ver," dedi, "yığınla gömleğim var." Dışarı çıkmak için salonu boydan boya geçmemiz gerekiyordu ama ona destek olmamı istemedi. Göğsünü sertleştirmiş, dimdik yürüyordu. İntihar girişimlerinden sonra gereken onurdur.

Taksiyi de reddetti ve yürüyerek yola koyulduk ama hemen yorulunca ıssız bir meydanda heybetle yükselen bazilikanın basamaklarına oturduk. Bir sigar yaktı, bakışlarını bıraktı bazilikayı çevreleyen yüksek duvarı seyretsinler, derken küçük bir kapı görünce onun nereye açıldığını anlamak için yerinden kalktı. Bazı kaya sütunlardan oluşmuş bir papaz odasında bulduk kendimizi. "Tanrım," dedi, "gene taşlar." Üzerimizde son derece yüksek tuğla kemerler vardı ve yukarı bakınca gezegenlerin yörüngelerinin çizildiği kâğıtlardaki gibi dairelere, elipslere, üçgenlere bölünmüş yıldızlı gökyüzü görünüyordu. Merakla incelerken cama vurulduğunu işittik ve ışığı hâlâ yanan pencerede bir papaz göründü. "Ne istiyordunuz?" dedi nazik ve alçak sesiyle.

"Tanrı kaçıncı katta?" diye sordum ben. Karanlıkta kalan Graziano sakin sakin güldü. Papaz, sorumu nasıl karşılaması gerektiğini düşünerek bir süre sustu, sonra salladığı başparmağıyla yukarıyı gösterdi. "Tavan arasında," dedi, "ama şimdi uyuyor. Söyleyeceğiniz bir şey mi vardı?"

"Evet," dedi Graziano, "onu aradığımızı ve bulamadığımızı söylersiniz. Şimdi bizi arama sırası onda."

Papaz, "Gündüz gelmeyi deneyebilirsiniz," dedi, "ve şimdi gidin ama kapıyı da örtmeyi unutmayın. İyi geceler."

Dışarı çıktığımızda Graziano, "Duydun mu kardeşim? Bu da şeytandan bir adım önde," dedi. "Sence nere-

de taksi buluruz? Takatimin sınırındayım." Nihayet bulduğumuzda kendimizi koltuklara bıraktık. Graziano Presley şarkısını mırıldanmaya başladı. "Halife gibi adamdı!" diyordu arada sırada. "Bir daha onun gibisi gelmedi değil mi Leo? Şimdi ne yapalım biliyor musun? Gidelim Sandie'yi uyandıralım, ona filmimizi finanse etmesi gerektiğini söyleyelim."

"Vurur bizi."

"Hiç bile," dedi, "o bir dünya kadınıdır, ne sanıyorsun sen? Evin erkeğinin ben olduğumu bilir. En azından bir anlamda. Hem ayrıca evde silah yok."

Uyandırmaya gerek kalmadı. Sandie ayaktaydı, bir pingpong masasıyla kaplı olan giriş holünden daha ileri gitmemize de izin vermedi. Graziano'nun enkaz görüntüsü sadece öfkesini artırmaya yaradı. Neredeydik? Ne yapmıştık? Sandie yüzüne kalıp bir krem sürmüştü, başını da bir eşarpla çevrelemişti. Görünüşte en iyi formunda değildi ama bizi umursamıyordu ve ben kendimi onun saldırısından zor koruyordum. Graziano kurnaz bir gülüşle gidip odadaki tek koltuğa oturdu ve sessizce bize bakmaya başladı.

"Ciddi şeylerden konuşuyor muyuz?" dedi.

"Şimdi zamanı değil Graziano," dedim ben.

"Hangi ciddi şey?" dedi Sandie, "Ciddi olan bir şey varsa budur! Kimin hesaplarını ödüyorsun? Bütün bir gün boyunca kimin hesaplarını ödüyorsun sen? Ben senin arkadaşlarına da bakamam ve sen kimin hesaplarını ödüyorsun bilmek istiyorum!" Uyanık olan ve pingpong masasına oturmuş ikiz kızlar çiklet çiğneyerek bize bakıyorlardı. Graziano onları fark etti ve şöyle demeye başladı: "Siz niye hâlâ ayaktasınız?" Bunu olası her tonda, tatlılıkla, babacanlıkla, kaygıyla, kızgınlıkla, azametle söylüyordu. Zor bir repliği deneyen bir aktör gibiydi. Sonra ansızın kemerini çıkardı. Bir anlığına masada oturan iki

dana üzerinde kullanacak sandım ama başını koltuktan aşağı sallandırmadan önce onu başının çevresine doladı. Bu onun saçlarını dökülmekten koruma yöntemiydi. Sandie öfkeyle, "Şuna bak!" dedi, "Saç neye yarar?"

"Bilemeyeceğim," dedim, "taramaya?"

Graziano kıkırdadı ve ben de gülümsemeden edemedim. Saate bakacak olursak, espri olarak fena sayılmazdı. Sandie ise bunun değerini bilemedi ve bağırmaya başladı. "İbneler!" diyordu. "İbneler!" İşte bu noktada yelkenleri açabilirdim. Öne eğilerek selam verdim, kapının önünde durup Graziano'ya benimle gelmek ister mi diye sordum. Başı hâlâ aşağı sallanmış durumdaydı. "Hayır Leo, henüz döndüm, Sandie gücenebilir." Böylece onu hayatına en katlanabilir pozisyondan bakması için o halde bıraktım.

Aslına bakılırsa, ben de sınıra varmıştım, kendimi Sisto Köprüsü yönünde dar bir sokakta bulduğumda çöp bidonlarını tekmeleyip çöpleri yere devirmeye başladım. Nehir kapkara akıyordu, uzakta Gianicolo feneri gökyüzünü düzenli aralıklarla süpürüyordu. Campo dei Fiori'de ertesi gün kurulacak pazar için tezgâhları yerleştirmeye başlamışlardı; üst üste yığılı kasaların birinden iki elma alıp Navona Meydanı'na doğru yürüdüm. Çeşme, ıssız meydanın ortasında mavi fonuyla devinimsiz parlıyordu. Şahaneydi meydan bu saatte, ihtişamının ve yararsızca hayatta kalmış olduğunun farkındaydı. Revakların altına oturdum, sonra eve dönme arzumun gelmesini bekleyerek onu seyre koyuldum. Ama böyle bir arzu gelmiyordu ve bu nedenle denizi seyretmeye gideyim diye düşündüm. Issız sokaklar beni külüstür Alfa'ma ittiler, yarım saat sonra deniz kenarındaydım.

Engindi, sonsuzdu, karanlıktı. Gidip rıhtıma oturdum. Deniz çevremde bozuk paralarını harcıyordu,

uzaklarda, karanlığın içinde balıkçı teknelerinin ışıkları göz kırpıyordu. Ne diyordu yaşlı Kavafis? *Bu şehir arkandan gelecektir,* diyordu, *başka bir şey umma, bineceğin gemi yok, çıkacağın yol yok, ömrünü nasıl tükettiysen burada, bu köşecikte, öyle tükettin demektir bütün yeryüzünü de.*[1] Şeytandan bir adım öndeydi yaşlı Kavafis. Evde bıraktığım hazır valizimi düşünerek iki sigara yaktım. Tamam, varmam gereken yere varmıştım. Şimdi sıra geri dönmekteydi.

Eve ulaştığımda gökyüzü çok uzak bir noktada aydınlanmaya başlıyordu. Parmaklığın önünde küçük bir İngiliz otomobili duruyordu. Artık çok iyi tanıyordum onu. Kız da içindeki koltukta uyuyordu. "Arianna," dedim, "ne yapıyorsun burada?" Nerede olduğunu anlaması bir süre aldı. Sonra gülümsemeye çalıştı. "Ah Leo!" dedi, "Dönmeyeceğinden korkmuştum."

1. Konstantinos Kavafis, *Kavafis'ten Yüz Şiir: Başka Bir Deniz Bulamazsın*, çev. Cevat Çapan, Sözcükler Yayınları, İstanbul, 2017, s.34. (Y.N.)

VI

Yaz mevsimi beklenmedik şekilde erken geldi. Mayıs başında sanki Mısır gökyüzünün altındaydık, tek bir bulut yoktu ve birkaç günlüğüne kenti örten mavilik sihirli değneğiyle bizi yaza taşımıştı. Barlar camlı kapılarını ardına dek açtılar, nehir boyunca açılan tentelerin altında *juke-box*'lar[1] kışın kuluçkaya yatmış şarkılarla kükremeye başladılar, yüzlerce otobüs, turist dalgalarını örenlerin önüne boşalttı. Uzun, dermansız bırakan Roma yazı başlamıştı ve ben de kararımı vermiştim. Renzo Diacono'dan beni televizyona almasını istemiştim. Sevinçle beni Charlie'ye öğle yemeğine davet edip başvuru dilekçemi imzalatmış ve işe alındıktan sonra yapabileceğim güzel işleri sıralamaya başlamıştı. O benim duruma uygun kişi olduğumdan emindi. Durumun ne olduğunu belirtmedi ama emin olmasına emindi.

Bekleme aşamasında her sabah Arianna'yla denize gittim. O, plaj tesislerinden, büyük şemsiyeler altında portatif radyolarıyla oturan *onca insandan* nefret ediyordu, bu nedenle kıyıyı kuzeye doğru keşfetmeye, sakin yerler, temiz denizler aramaya başladık. Bulmuştuk da

1. (İng.) Müzik otomatı. (Y.N.)

ama genellikle henüz oturulmayan bazı villaların çevresini saran duvarların üzerinden atlamamız gerekiyordu; orada güneşli teraslara ya da bazı özel koyların kayalıklarına havlularımızı seriyor, denize girme saatini bekleyerek okuyorduk.

"Gerçekten doğruymuş," diyordu Arianna, "villalar daima sınırsız güvenlik duygusu veriyor. Benim de eninde sonunda bir villa satın alabileceğime inanıyor musun? Çok ihtiyacım var bir villaya," diye içini çekiyordu güneşin altında yatarken. Önceleri yanında mimarlık kitaplarını getiriyordu ama genellikle pasiyans açmayı ya da miskinliğini beslemek için kımıldamadan uzanmayı yeğliyordu. Ben ona *Swann'ların Tarafı* kitabını yüksek sesle okumaya başladığımdan beri çantasından mimarlık kitapları yok olmuş ve yerini beni daha rahat dinleyebilmesi için bir yastık almıştı. Güneşte okumak güzeldi, öğleye doğru, üzerimde sadece pantolonumla arabaya atlıyor, en yakın köyden sandviç ve bira almaya gidiyordum. Döndüğümde Arianna'yı ya pencerelerinden villanın içini dikizlerken ya da aşırı sıcak, yalnız yüzme korkusuna baskın gelmişse suda buluyordum. Gölgesinin suyun dibinde onu izlediğini görmekten korkuyordu ve bu nedenle genellikle sırtüstü yüzüyordu. Saat üçe doğru oradan ayrılırken çok rahat ettiğimiz villaların kapılarına bir teşekkür notu bırakıyorduk.

Kentte genellikle gazeteye gidiyordum, akşam yemeği saatine kadar oyalanıyordum, sonra Trinità dei Monti'ye gidip otomobillerin kaportaları üzerinde bakara oynayan taksicilerin, çiçekçilerin ve turistlerin arasında onu bekliyordum. Genellikle geç kalıyordu, ben de cebimdeki kitapla oyalanmaya çalışıyordum ama her sayfanın sonunda bakışlarımı kaldırıyor, geliyor mu diye bakıyordum. Ve genellikle kalabalığın içinde tembel tembel yürüyerek, otomobillerin çıkardığı egzoz koku-

suna burnunu kıvırarak, kolları hiç açılmamış mimarlık kitaplarıyla yüklü olarak geliyordu. Bakışlarıyla beni arıyor, görünce adımlarını daha da yavaşlatıyor, mutlu gülümsemesini saklayarak, vitrinlerin önünde durarak, bir sokak lambası çevresinde iki tur atarak, gülünç giyinmiş bir turiste ısrarla dönüp bakarak yaklaşıyordu. En sonunda önüme geliyor ve umursamazca öpüyordu. "Tamam," diyordu, "seni sevdiğimi sanmak yok, biliyorsun."

Kimi zaman birlikte Eva'nın dükkânına dönüyorduk ve bu, akşamı bütün ötekilerle birlikte geçirmek anlamına geliyordu. Çok sık olmuyordu çünkü artık Eva'yla ilişkimin ölmüş olduğu aşikârdı. Oraya Graziano'yla uğramam ilişkiyi kesin olarak sonlandırmıştı çünkü Eva sarhoşlardan başka her şeye tahammül edebilirdi ve benim de bir zamanlar bu çağrıya kulak verdiğimi öğrenmişti. Hep birlikte olduğumuz zaman birbirimizle konuşmuyorduk ve ben zamanımı Diacono çiftiyle, beyaz bıyıklı yazarla, arada sırada da modelle geçiriyordum ve bunu Arianna'nın, ben sözlerimi sonlandırana kadar huzursuz oluşunu görmek için yapıyordum. Küsüyor, bir saat boyunca benimle konuşmuyordu. Ama çoğu kez yalnız kalmayı başarıyorduk, herhangi bir açık hava lokantasında yiyor ve sonra serin, canlı ve bar önü ve çeşme çevresi gibi maceralarla kaynaşan kentte dolaşıyorduk. Genellikle barok kiliseleri arıyorduk çünkü Arianna'nın aklında mimari tezinde Borromini'nin Bernini'den üstün olduğunu kanıtlamak vardı ve ne yapıp edip daima, gecelerin fener ışığı solgunluğunda, sadece çayla beslenen bir hanımın zarafetinde ve solukluğundaki San Filippo Kilisesi'nin oratoryum bölümünün cephesinde buluyorduk kendimizi. Venedik kentinin su sorununu sağlayacak kurtuluşla barok mimarinin ne ilgisi olduğunu anlamasam da onun bu berduşluklarında peşinden gidiyor, kilise girişlerinde memeleri gibi taze

dudaklarından onu öpüyordum; sonra eve gidiyor, gün doğana dek beraber uyuyorduk, Arianna, Eva uyandığında onu yatağında bulsun diye seherle eve koşuyor, sonra günün deniz seferine hazırlanıyordu. Bir sabah dört villanın da yasal sahiplerinin geldiğini görünce bu faslın da bittiğini anladık.

Haziranın ilk akşamlarından birinde Renzo iki gün sonra çalışmaya başlayabileceğim konusunda beni uyardı. Ertesi sabah dolabımdaki takımları gözden geçirdim ve duruma uygun hiçbir şeyim olmadığından son kalan paramı yeni bir giysi için harcamaya karar verdim. Teslim olma hallerinde kim bilir neden, yenilen daima yenenden daha şıktır, belki iyi sonuçlar elde edebilmek belki de görüntünün daima önemli olduğu için öyle giyinmiştir; bu nedenle ben de kent merkezindeki mağazaları dolaşmaya çıktım. Graziano'nunki gibi beyaz bir takım buldum. Tabii ki aynı kalite keten değildi, hatta belki keten bile değildi ama öyle bir havası vardı. Bunu hemen giydim ve Bay Sandro'ya gidip Arianna'ya telefon ettim. "Haberlerim var. Seninle konuşmam gerekiyor," dedim ve beni nerede bulabileceğini söyledim.

"Hemen konuş," dedi o, "seni görene kadar dayanabileceğimi sanma."

"Dayanmaya çalış," dedim, "değer buna." Yirmi dakikalık gecikmeyle güneş altında uzanan kaldırımdan yürüyerek geldi. Topukları yüreğimi deliyordu. Beyaz ve mavi çizgili bir elbise giymişti, hayatta gördüğüm en serin şeydi. "Tanrım, bu ne takım!" dedi kuvvetle beni görünce. "Evet, ne oluyor bakalım?"

Ben sadece, "Ne içmek istersin?" diye sordum. Granita[1] istedi, ben de Bay Sandro'ya özel olanlardan iki ta-

1. Çok bol buz parçacıklı şurup. (Ç.N.)

nesini ısmarladım; bol buzlu, şeker oranlarına göre hindistancevizi kabuğunda ya da bambu çanakta servis edilen egzotik meyveli rom. Bay Sandro'ya Sapık Bakire ve Bambu dedim, Arianna kıkırdadı. "Çok etkileyici bir kombinasyon," dedi. Bu eşleşmenin etkisine hiç dikkat etmemiştim ve Bay Sandro hazırlık ritüeline girişirken ben de şapşal gibi güldüm. Bütün ritüeller karşısında büyülenen Arianna onu büyük bir dikkatle izliyordu. Yaşlı barmen bunu fark ettiğinde eli daha hafif ve zarif bir hal aldı. Sonra iki iksirini önümüze koyarken tadıp fikrimizi söylememizi bekledi. Arianna kamışın üzerine eğildi, iki-üç kez içine çekti ve sonra kısık gözlerini kaldırarak gülümsedi. Bay Sandro gülümsemesine karşılık verdi ve başını öne eğdi. Anlaşmışlardı. Serinlemiş ve biraz da esrimiş halde sokağa çıktığımızda yüksek sesle, "İşte ben barmen diye ona derim!" dedi. "*Deli oldum ona.*"

"Eminim," dedim, "sen bütün ihtiyarlara deli olmuyor musun zaten?"

"Lafı uzatma, ne söyleyeceksin bana?" Ama ben San Silvestro Meydanı'na doğru yürürken onu hâlâ merakta tutuyordum. Öylesine gerilmişti ki trafik ışığı kırmızı yanarken geçmeye inat etmişti. Remainders Kitapçısı'na girdik ve ayrı ayrı raflar arasında dolaştık, arada sırada bakışlarımı kaldırıyordum ve renkli kitapların fonunda ona, sabırsız profiline, yüzünü örten saçlarına bakıyordum; bütün bu hikâyenin en güzeli değilse de en *anlamlı* anısı oydu; sonunda sendeleyerek kendimizi bir labirentin sonunda bulduğumuzda ona hiç okumamış olduğu *Yanardağın Altında* romanını armağan ettim. "*Haydi ama!*" dedi bitkin şekilde, "Neyi kutluyoruz böyle, bir söyler misin?"

"Aklımı başıma alıyorum," dedim, "yarından sonra televizyonda çalışmaya başlıyorum." Olduğu gibi kalakaldı, gözlerini, hüzünlü sakalı, beyaz yıpranmış pantolonuyla göl kenarında duran Lowry'den ayıramadı. "Ho-

şuma gitti mi bu haber, bilmiyorum," dedi sonunda. "Neden?" diye sordum. "Bilmiyorum," dedi, "sen sensin." Ve bu son derece kesin, tartışmasız hükmüyle konuyu kapattı ve öğleden sonranın geri kalanında da konuşmayı reddetti. Bir şey yapıyor olmak için Frattina Sokağı'nın vitrinlerine bakarak ama onları görmeyerek yürüdük. Son derece sinirliydi, her zaman gittiğimiz o açık hava lokantasına gittiğimizde isteksizce yedi. Ansızın, "Neden yapıyorsun bunu?" diye sordu.

"Çünkü artıklardan bıktım."

"Ne demek bu?"

"Ben biliyorum ne demek olduğunu," dedim ve o bardağın altıyla oynayarak sustu. Islaktı, onu bir damga gibi kullanıyordu, sofrayı örten beyaz kâğıt üzerinde yuvarlak izler bırakıyordu. "Bunu benim için yapmadığından emin misin? Benim için yapmanı istemem."

"Kendim için yapıyorum," dedim, "sadece kendim için."

"Ah, iyi o zaman," dedi. Bir süre sessizce durduk ama aslında içimden deliler gibi haykırmak geliyordu ve bu nedenle hesabı biraz yüksek sesle istedim. O da bardakla oynamayı bıraktı ve elimi tutarak sıktı. "Sana gidelim mi?" dedi. Korkuyordu, her türlü değişimden nefret ediyordu, şahane bir mayıs ayı geçirmiştik. Ansızın nihayet her şeyin yolunda gideceği ve o gecenin nihayet farklı olacağı umuduna kapıldım. Ama öyle olmadı. Bir kez daha yatağımda birbirimizi okşamakla, dinlemekle, yalvarmakla, asla telaffuz edilmeyen kelimeyi aramakla, *seni sevdiğimi sanmak yok, biliyorsun* ile geçirdik geceyi ve sonunda gündoğumu bizi iki ahtapot gibi birbirimize sarılmış, dolanmış ve cansız buldu.

Televizyon binasının önünde Renzo Mercedes'inden inerken, "Bak sen, bu nasıl bir giysi böyle!" dedi. Baş-

langıç için daha fazla rezil olamazdım. Beyaz takımım, sabah güneşiyle camlı yapının duvarlarına onları çatlatacakmış gibi yansıyordu, çevremde ise lacivert ceketli ve dişleri arasında pipo tutan çalışanlar vardı. Beyaz bir sinek gibiydim Tanrım. Neyse ki içeride işler biraz daha yoluna girdi ve giysim yapay ışıklar altında daha az dikkat çekti. Buna rağmen neredeyse üşüyordum, giysinin yarattığı sinirsel terleme yüzünden sırtım donuyordu ve ben kapılarla dolu bir koridorda Renzo'nun peşinden yürüyordum. Sonunda Personel Dairesi yazan kapının önünde durduk, tıklatmadan girdik.

Bir kadın memur bizi karşılayarak, "Hoş geldiniz Bay Diacono," dedi, "hoş geldiniz Bay Gazzarra." Belli ki bekleniyordum. Memur becerikli bir kızdı ve içeri girdiğimiz anda daktiloya bir evrak taktı. "Soyadınız?" dedi az önce söylemiş olmasına rağmen. "Adınız?" diye sorduktan sonra babamın adını sordu, ben babamı düşündüm, annemin adını sordu, annemi düşündüm. Sonra nerede doğduğumu öğrenmek istedi, geldiğim kasvetli kenti düşündüm ve sonra o mutlu günü sordu ve üç ay önce gün doğarken otobüslerin kalkış durağında içtiğimiz sıcak sütlü kahveyle kutladığım doğum günümü düşündüm. "Başka bir şey yok," dedi olası yanıtları dışlayan bir gülümsemeyle. Fişlenmek küçük düşürücüydü. Renzo sırtıma vurdu, "Ofisine gidelim," diyerek önüme düştü, bindiğimiz asansör bizi tüm hayatımda bir arada görmediğim rakamı bir ayda kazanacağım ofisime ulaştırdı.

Dar ve uzun bir odaydı, içerideki iki masanın birinde biz girince ayağa kalkan kırklı yaşlarında hoş bir hanım vardı. Adını anlamasam da uzattığı elini sıktım, onu zamanla tanımayı öğrenebileceğimi düşündüm. Kaldı ki bu ofiste çok kalmayacak, eninde sonunda Renzo'yla birlikte çalışacaktım. Arkadaşım bir süre kalıp beni gök-

lere çıkardı. Kadın bana arada sırada alçakgönüllü tebessümlerle karşılık verdiğim hoşnut bakışlar atarak hayranlıkla dinliyordu. Sonunda birbirimizin önünde reverans ya da benzeri hareketler yaparak sonlandıracağımızı sanıyordum ki Renzo sırtıma bir şaplak daha atarak üç kat yukarıdaki kendi ofisine gitti. Yalnız kaldığımız anda kadın bana, "Üniversite mezunu musunuz?" diye sordu.

"Evet," dedim, "sabır konusunda."

"O zaman burada yükselirsiniz," dedi gülerek, "kaldı ki burada o kadar çok salak var ki dâhi görünmek için aptal olmamak yeter." Bu parola olmalıydı, işimizi bana anlatırken tek kelime etmedim. Hazırlanmakta olan programlar hakkında ulusal basının kullanımı için bültenler düzenlemek söz konusuydu. Böyle dedi ve ben dışarıdaki dünyayı düşündüm. Neyim vardı? "Burası çok soğuk," dedim açıkça ve kollarımı ovuşturdum. "Ah evet," dedi, "klima çok kuvvetli ve başta hep böyle çalışıyor. Düzenlenemiyor çünkü tesisat genel."[1]

"Onun adına sevindim," dedim. Mizah kotasını sabah tüketmiş olmalıydı ki ince esprim yüzünde bir gülümsemenin gölgesini bile yaratamadı. Bunun yerine bana işi öğreneyim diye bir deste bülten verdi. Daha iyi şeyler okumuştum ama Arianna'yla geçirdiğim gecenin yorgunluğu ve ender görülen bu klima beni yenik düşürdü ve resmen üşüyerek titremeye başladım. Acaba bardakiler bana boş bir Ballantine's şişesi verirler miydi? Ama sıcak suyu nereden bulacaktım ki? Acaba bu odada sıcak bir şey var mıydı? Masanın arkasında kucağıma koyarak gizlice kullanabilirdim. Dünyadaki tüm arkadaşları ölmüş bir ihtiyar gibi otururdum. Dışarıya, cam duvarın ardından sokaklara vuran güneşe bakarken oda arkadaşım, "Ne

1. Genel sözcüğünün İtalyanca karşılığı olan *generale* aynı zamanda general anlamına da gelmektedir. (Ç.N.)

yapabilirsiniz biliyor musunuz?" dedi, "Bay Laurenzi'nin ofisine gidip Amerika'dan ithal edilen yeni diziler hakkında birkaç haber koparmayı deneyebilirsiniz."

Vasat bir heyecanla, "İyi bir düşünce gibi görünüyor," dedim, "nerede bulurum onu?"

"İki yüz on iki numaralı oda. Zamanı yoksa da bekleyin."

"İstediğiniz kadar zamanım var benim."

"Ben Bay Laurenzi'den söz ediyordum," dedi. Kızararak kalktım, onun zamanı yoksa bara kaçardım, uzatmazdım. Odadan çıktım ve ilk anda kendimi birbirlerinin karşısına yığılmış odalar ve koridorlar labirentinde kayboldum, odalarda çalışan sekreterler, ayaklarını masaya uzatmış pipo içerek televizyon seyreden memurlar görüyordum. Ayrıca kol kola girerek koridorlarda gezinen bir yığın insan vardı, arkalarında tatlı bir tütün kokusu bırakarak geçerken ben pencere olan kapıları itiyordum, depolara açılan pencereleri açıyordum, çalışmayan asansörlerin düğmelerine basıyordum. Sonunda pes ettim, iç avluya bakmak için geniş bir cam duvarın önünde durdum ve karşımda pembemsi, saydam, satranç tahtası gibi düzenle bölünmüş bir cephe gördüm; satranç tahtasının her bir karesi bir ofisti, bazılarının masalarında lambalar vardı ve bunlar bir şeyleri yöneten kişilere ait olduğunu gösteriyordu, üst katlara çıktıkça lambaların sayısı artıyordu çünkü malum ya yönetim yükseklerden daha iyi yapılırdı. Çaresizce bir kızı durdurup Bay Laurenzi'nin odasının nerede olduğunu sordum. Sanki bir tek kendilerinin gözü görüyormuş gibi ortalıkta dolaşan kızlardan biriydi ve bana aptalmışım gibi baktı, sonra bir hademeyi işaret etti, o da elindeki *Corriere dello Sport* gazetesini gönülsüzce bıraktı –ne güzel günlerdi onlar– ve beni hedefime götürdü.

Ofisine girdiğimde Bay Laurenzi bizzat, "Ne var?" diye sordu bana. Tahminen benim yaşlarımdaydı ama ba-

kışlarında kuşağımıza hürmeten bir dayanışma kıvılcımı yanmadı. Ne olduğunu söylemeye çalışırken o beyaz takımımı bir kefenmiş gibi süzüyordu. Sonra, "Zamanım yok," dedi. Meleğiyle karşılaşmış ve hak ettiği yanıtı ondan almış birinin havasını yansıtıyordu. Bekleyebileceğimi söyledim. "Burada olmaz," dedi, ben de barda buluşabilir miyiz diye sordum. Sorumun dünyeviliği onu şaşırttı. Saatine baktı. "Tamam, barda," dedi, "kırk beş dakika sonra."

Şimdi sıra barı bulmaya gelmişti ama kendimi sezgilerime bıraktım, harekete geçen ilk asansöre bindim ve en üstteki düğmeye bastım. Kapı açıldığı anda bardakların ve şişelerin rahatlatıcı şıngırtısı karşıladı beni. Çağrıyı takip ettim ve cam duvarlarının tüm kentin manzarasını sunduğu devasa bir salonda buldum kendimi. Bir tandem ısmarladım ve camın kenarında dizili taburelerin birine oturdum. Bir saat on beş dakika sonra Laurenzi hâlâ görünmemişti ve zaman geçtikçe görünmeyeceği anlaşılıyordu, ama bana onu beklemem söylenmişti ve ben de bekliyordum.

Bu arada barın çevresindeki kalabalığı inceliyordum. Çoğunlukla pipolu memurlar vardı. Pipo sohbete ayrı bir hava katıyordu, onu küllüğe vurarak, tütünü başparmaklarıyla hazneye bastırarak ya da pipo kaşığıyla içini takıntılı biçimde karıştırarak konuşuyorlardı. Tütün çantalarıyla, pipo tutan, sıkan, başka yöne çeviren parmaklarıyla ayrı bir mesaileri vardı. Ben lacivert ceketlerini, parlak ayakkabılarını, hafiften dikkat çekici kravatlarını ve pipolarını seyrederken onlar da hoş bir koku yayıyorlardı. Sonra camlara dönüp kenti inceledim. Güneş vadiye açılan balkonuyla evimin yer aldığı Monte Mario'ya vuruyordu. Orası sıcak olmalıydı şimdi, bir karış kalınlığındaki camın ötesinde ulaşılmaz bir yer gibi görünüyordu. İkinci bir *aşılamayı* hak ettiğimi düşünerek yeniden bar tezgâhına yaklaşırken Renzo'yla birlikte

Sandro'nun yerinde rastladığım yönetmeni gördüm. Üzerinde aynı askerî pardösü vardı ve belli ki aynı sarhoşluk. Beni hatırlayıp hatırlamayacağını kendime sormadan yanına yanaştım. Kısık gözlerle bakarken bir çaba gösterdiği belliydi. Sonra şöyle dedi: "Gene hayatla ilgili mi yanıt vereceksin?" Esprimi hatırlıyordu, alkoliklerin saçmalıklara yönelik fil hafızası onda da vardı. "Hayır," dedim, "bugün hayır."

"Tabii ya," dedi çevresine bakınarak, "her gün zorlaşıyor. Ne içiyorsun?" diye sorduktan sonra iki kadehi gördü, "Tanrım," dedi, "biliyorsun sen bu işi." O sek Pernod içiyordu. Sabahın on birinde. Bardaklarımızı alarak insanların arasından sıyrılıp camın önüne ulaşmaya çalışıyorduk ama o sürekli birilerine selam vermekle ve ona adıyla Corrado diye hitap edenlerin sırtına vurmasıyla oyalanıyordu. Bir tabureye tırmanırken, "Ne işin var burada?" diye sordu. Sanki kalınlığını ölçüyormuş gibi cama dokundu. Burada çalışmaya başladığımı söyledim. Düşünceli bir şekilde, "Bir keresinde buna bir yumruk indirdim," dedi, "iki parmağımı kırdım. Peki ne iş yapıyorsun?" Onu da söyledim. "İki parmak diyorum, şaka değil. Neden benimle stüdyolara gelmiyorsun? Bir yığın haberle dönüp nam yaparsın. Böylece alanında ödüllenirsin, aynen öyle."

Buradan çıkma düşüncesinin sevinciyle, "Tamam," dedim. Taburelerden aşağı kaydık, asansörlere yürüdük. Bir eliyle omzuma dayanıyordu, öteki elini selam vermek için serbest bırakıyordu. Asansörde kimseyi tanımıyordu, duvara dayandı. Zemin katta durduğumuzda asansörün hafif sarsıntısıyla gözlerini açtı. Büyük hol ıssızdı, güvenlikçiler giriş izinlerini kontrol ediyorlardı. Bana nereye gittiğimi sormak için durdururlar diye korktum ama böyle bir şey olmadı, camlı kapıları iterek kendimizi kızgın güneş altında bulduk.

Stüdyolar birkaç kilometre ötedeydi, biz de benim külüstür Alfa'yı aldık. Corrado iki çatlağa dönüşmüş gözleriyle, camın dışına dayadığı dirseğiyle trafiğe bakıyordu. Rüzgâr ona çarptıkça otomobilin içinde alkol girdapları oluşuyordu. Sadece yanında durmakla bile sarhoş olabilirdi insan. "İyi," dedi birdenbire, "ilk gün için fena görünmüyor. Göreceksin, becereceksin sen bu işi." Şaşırtıcıydı çünkü o sırada zihnimden geçenleri sezmişti. Ona beceremezsem bir pipo alacağımı söyledim. "Evet ya," dedi, "işe yarıyor gibi görünüyor, sadece bardağa koyduğunda hiç erimiyor."

Pek az insanda görülecek bir eziklik sergiliyordu. Stüdyoların girişinde bekçiler onu kendilerinden biriymiş gibi selamladılar, içeride de farklı olmadı. Karşılaştığı herkes içki ikram ediyordu, sanki can dostlarıymış gibi selamlıyorlardı ama arkalarını döndükleri anda gülümsüyorlardı çünkü televizyon tarihinin en büyük yönetmeni de olsa, kapısını tıklatmadan cumhurbaşkanının odasına girebilse de herkes onun artık bittiğini biliyordu ve köpekler bile öyle selamlıyordu onu. Saat bire doğru tamamen çökmüştü. Koridorlar acayip giyimli insanlarla kaynaşıyordu çünkü iki tarihî dizi çekiyorlardı. Bir tuvaletin kapısına dayanmış Napoléon askeri rolündeki figüranı gördük. "Aferin!" dedi Corrado kapıyı iterek. "İmparatorun için mi yaptın?" Öteki espriyi anlamadıysa da manasızca gülümsedi. "Günaydın patron," dedi.

Yanımdaki tuvaleti gizemli seslerle kullanırken peltek bir dille, "Napoléon'un askerinin hikâyesini biliyor musun?" dedi. "Evet," diye yanıtladım. Austerlitz'te herkesin önünden ilerleyen mızraklı bir piyade, top atışının dumanı ve darbeleri arasında bacaklarını ve kollarını kaybetmiş ama bayrağı dişleri arasında tutarak inatla toprakta sürünmeye devam etmişti. Akşam hastanede Napoléon ona madalya takarken, bunu imparatorun için mi yaptın, diye sormuştu. "Hayır," demişti asker. "Bayrağın için mi?"

"O da değil."

"Vatanın için mi?"

"Hiç değil?"

"Ya neden yaptın bunu peki?"

"Biriyle bahis tutuştum," diye yanıtlamıştı asker. "Güzel hikâye," dedi Corrado, "çok eğitici." Sonra sessizleşti ve bir an sonra boğuk bir ses ve inilti işittim. Koşarak kendi tuvaletimden çıkıp onunkine gittim. Duvara dayanmıştı, şiş ve kanayan elini göğsüne dayamıştı. Duvarın fayanslarına yumruk atmıştı ve şimdi gözyaşı ve hayret dolu bakışlarıyla bana bakıyordu. Tam yardım için yaklaşacaktım ki kusmak üzere olduğunu anladım. Tam zamanında başını klozetin içine eğdim. "Ah Tanrım," diye inliyordu, "ah Tanrım!" Sonra fark ettim ki inleyen o değildi, bendim. Arkasını dönmesiyle üzerime devrilmesi bir oldu. Bu bir sarılmaydı ama daha ziyade tuvalet klozeti olmayan bir şeye dayanma ihtiyacıydı. "Otur," dedim, "gidip birini çağırayım." Ama o koca kafasını salladı. "Kimi çağıracaksın? Çağıracak kimse yok." Ağlıyordu. "Artık bir dünyamız yok! Bir dünyamız yok artık!" Ve ansızın korku verici bir hıçkırıkla tuvaletin yer karolarına yığıldı. Korku içinde baktım. Ah Tanrım, insan nasıl bu hale düşerdi? İçgüdüsel olarak geri geri yürümeye başladım ve kendimi kapıda buldum. "Ben yelkenleri açıyorum," dedim. Koridorda Napoléon'un askerine rastladım. Tedirgin bir görünümü vardı. Kapıdan dışarı kaçmadan, "Git birilerini çağır," dedim ona. Güneş beni ısıtsın diye biraz kaldırımda durdum. Sonra külüstür Alfa'ma atlayıp Navona Meydanı'na yöneldim.

Meydan güneşler içindeydi. Öğle yemeği saatiydi; Graziano'yu görme umuduyla Domiziano'da oturdum ve üç peynirli sandviç ısmarladım. Arada sırada gözlerimi kaldırıp kilisenin saatine bakıyordum. Sandviçler yenebilir

gibiydi ama camlı binaya dönme düşüncesi midemi sıkıştırıyordu. Akrep ve yelkovanın ilerleyişini izleyerek birbiri ardına sigara içtim. Saat iki buçuk dramatikti, saat üçe çeyrek kala da öyle, son kez kalkma çabamla gözlerimi yumup yüze kadar saydım. Gözlerimi yeniden açtığımda işime tam zamanında yetişemeyeceğim belli olmuştu ve cam bina yerine *Corriere dello Sport* binasına gideceğimi biliyordum. Kırk yaşlarındaki hanımın nerelerde kaybolduğumu merak edecek olması düşüncesi hoşuma gitti. Bunun üzerine bir bira daha ısmarladım ve durumu nasıl kurtaracağımı düşünerek sandviçlerimi yedim.

Corriere dello Sport kapısından girer girmez Rosario, "Tanrım, bu ne takım böyle," dedi, "birine benzemişsin."

"Evet," dedim, "Lord Jim."

Sonra ona tam zamanlı iş teklifinin hâlâ geçerli olup olmadığını sordum. Öyle olduğunu tahmin ettiğini ama gene de servis şefini beklememiz gerektiğini söyledi. Sevinmişti. Birlikte çalışma düşüncesi hoşuna gidiyordu çünkü etrafındaki onca kızla kendini kümesteki horoz gibi hissediyordu, ayrıca gece nöbetlerini paylaşabilirdik. Servis şefi de, geldiğinde, karar vermiş olmama sevindi. Sanki her an üzerimize atlama ihtimalini engellemek istercesine koltuğunun kolçaklarına sıkı sıkı tutunan mavi gözlü bir gürbüzdü. Hemen işe koyuldum, daktilonun başına geçip bir canavar heyecanıyla birbiri ardına kayıtları deşifre edip yazıya döktüm, nöbetin sonunda da kızlar köpüklü şarap açmayı önerdiler. "Yakaladık seni," dediler, onlar da memnun olmuşlardı.

Asıl sıkıntı sokağa çıkıp önümde bomboş uzanan bir akşam bulmamla başladı. Eve gidemezdim çünkü Renzo arayabilirdi, bu arada geçerli bir mazeret bulmam gerekiyordu, önce buharlaşmışa benzeyen Graziano'yu arayarak Popolo Meydanı'ndaki barları dolaştım. Sonra Claudia geldi aklıma. Kapıma o notu bıraktığından beri

hiçbir haber alamamıştım. Görmek iyi gelebilirdi ama bundan da emin değildim. Canının sıkkın olacağını düşündüğümden değil, çünkü o hikâye üzerinden çok zaman geçmişti ve hayatının öngörülemeyen bir yöne sapmış olmasından şüpheleniyordum. Olurdu bu. En sonunda bir demet çiçek aldım ve gidip apartmanının kapısında beklemeye başladım.

Trastevere bölgesindeki daracık sokakların açıldığı minicik bir meydandaydı evi, akşam yemeği saati geldiğinde, yiyecek alışverişiyle dolu bir plastik poşetle ortaya çıktı. Pantolon ve mavi tişört giymişti. Yazları ayağından çıkarmadığı takunyalar adımlarını daha da dalgalandırıyordu, dik omuzları yuvarlak memelerini ortaya çıkarıyordu. Beni görmeden yanımdan geçmesine ses etmedim, sonra merdivenlerde peşinden gidip poşetini kaptım. "Gazzarra!" dedi. "Çiçekler!" Kollarını boynuma sardı, kapıcının bakışları altında sarmaş dolaş kaldık. Yüzüme bakmak için koptu benden ve her ne gördüyse hiçbir şey söylemedi. Poşetini ve çiçeklerini aldı, merdivenleri çıkmaya başladı. Aceleci tutumundan beni gördüğüne sevindiğini anladım.

Kendisi komşudan Biondella'yı almaya gittiği için tek başıma girdiğim apartman dairesinde beni sigara dumanı, mutfak ve tanıdığım kolonya kokusu karşıladı. Pencereye gittim. Uzun ve tatlı mı tatlı bir yaz akşamı minik meydana yayılıyordu, lokantaların kapı önü masaları arasında garsonlar ilk müşterilerin gelişini bekliyorlardı. İçeriye girerken, "Nasıl bir takım bu böyle! Nereden yürüttün?" dedi. Giysim konusunda bir yorum daha duyarsam onu tavuk makasıyla lime lime doğrayacaktım. Claudia kızını bana uzattı, kucağıma aldım, gidip divana oturdum. Bu aylar içinde bebeklere özgü daimi ve yavaş ama tahmin edilemeyen hızla büyümüştü. Beni tanıyıp tanımama konusunda kararsızlık çekti ama so-

nunda kucağımda kaldı ve Claudia akşam yemeğini hazırlarken oynadık. Bir süre sonra alışkan bir bilgelikle beşiğine koymak için gelip aldı. Ona şefkat dolu bir rahatlıkla bakıyordu, eğildiği anda iki sarışın baş bana onunla evlenmeden onu gebe bırakan ve sonra bir motosiklet kazasında ölen adamın gerçekten çok talihsiz olduğunu düşündürdü. "Okul nasıl gidiyor?"

Malum espriyi yaptı: "Sallanan sandalye fabrikasındaki uzun kuyruklu kedi gibi."

"Gene öteki hocalarla savaş halinde misin?"

"Daima," dediğinde ben yeni bir şey var mı diye kitap raflarına bakmaya başlamıştım. Dylon Thomas'ın Vernon Watkins'e mektuplarını buldum. Claudia, "Ona bakarsan Thomas her şeyini ötekine borçluymuş," dedi Claudia, "ötekilerden önce ölmenin büyük haksızlık olduğu doğruymuş. Şu sınav kâğıtlarını masadan toplasana, vakit geldi," dedi, ben de öğrencilerinin yazdığı kompozisyonları kaldırdım. Bir zamanlar bunları birlikte düzelterek hoş zamanlar geçirmiştik.

"Ne şarabın var?"

"Şarapların şahı!"

"Öyle olsun," diyerek kapıya yöneldim. Merdivenleri indim ve lokantaların birinden soğutulmuş bir şişe Soave almayı başardım. Sofraya otururken Claudia, "Hemingway'in Venedik'te bulunduğu zaman en sevdiği şarap buymuş, biliyor muydun?" dedi. Neden bilmem, duygulandırdı bu beni. "Neyin var?" dedi. "Yüzün bir tuhaf oldu. Hayır," dedi sonra elini koluma koyarak, "söyleme bana."

Bebek uyuyordu, pencereden gelen sesleri dinleyerek sessizce yemeğimizi yedik. Telefon çaldığında Claudia ürperdi, hızla başını kaldırdı. Bana bakarak birkaç kez çalmasını bekledi. Sonra gidip açtı. Ahizeyi kaldırır kaldırmaz, "Merhaba," dedi. Bana arkasını dönmüştü, bir

süre sadece evet ve hayır dedi. "Olur," dedi bir ara, "ama bu akşam olmaz. Üzgünüm." Karşı taraftan ısrar ediyorlardı, o da güldü. "Özür dilerim," dedi, "ama gerçekten mümkün değil. Yarın olur. Özür dilerim." Dirençli kalmak ve başımla hemen gideceğimi işaret etmemek zor oldu. Onursuzluktu aynı zamanda ama onurlu olamayacak haldeydim. Yeniden sofraya oturduğunda yüzü alev alev yanıyordu. "Eh," dedi, "seviyor beni..." Çaresizce söyleyecek bir şey aradım ama bulamadım. Bunun üzerine sustum. Elini gene koluma koyarak, "Kalır mısın burada?" dedi.

"Mümkünse."

Bir anlığına derin düşünceye dalarak onayladı, sonra dirseklerini çaprazlayarak yumuşak, dolgun çıplak memelerini örten tişörtünü çıkardı. Kalbim yeniden atmaya başladı göğsümde. Sanki aylardan beri hiç atmamıştı. Suskunluğunu sürdürerek sofradan kalktı, pantolonuyla kırmızı slipini çıkardı ve onda her şeyden daha çok sevdiğim dans adımlarıyla Biondella'nın yanından geçti, onu hızlıca okşadı. Küçük bir kolu kaldırdığında divan hazır bir yatağa dönüştü. Kollarını boynumda, parmaklarını saçlarımda hissettim. Alnımı memelerinin arasına dayadım ve böylece kımıldamadan bir süre durduktan sonra parmakları hatırlamaya başladığı bedenimde dolaşmaya başladı. O zaman küçük bir öfke çığlığıyla kalçalarını oynatmaya başladı. Bu çok yavaş ama bir kumsalda unutulmuş enkaz kadar eski bir çağrıydı ve ben kasılmış karnımdan unuttuğum o ısının yükseldiğini hissettim. "Ah Leo," dedi usulca, "sevgilim, sevgilim, sevgilim Leo!" ve bir anlığına, onu yakalamama yetecek bir anlığına durdu sonra yeniden dalgalanmaya başladı, okşaya okşaya seslendi bana: "Gel Leo, gel, gel, gel sevgilim..." derken ansızın kurşun yemişçesine titredi, büküldü, tırnaklarını sırtıma batırdı.

Külçe gibi uyuyakaldım ama gece boyunca birkaç kez uyandım. Bunlardan birinde Claudia saçlarımı okşayarak sessizce sigara içiyordu, açık pencereden meydandaki lokantaların, tabak çanağın, detone bir kornanın sesi geliyordu. Sabahın ilerleyen saatlerinde boş evde uyandım. Hazır kahveyle birlikte bir not buldum, "İstediğin kadar kal." Ilık su dolu küvette bunu düşündüm, kalsam mı kalmasam mı diye geçirdim aklımdan ve sonunda oradan gitmekten ve bir daha hiç gelmemekten başka çarem olmadığını anladım. Ve böylece, başka pek çok sefer olduğu üzere, son bir kez küvetinden çıktım, kurulandım, kahvemi bitirdim ve kapıyı arkamdan çekerek gittim.

VII

Renzo'nun balkonunda, yüzlerce kırlangıcın delip geçtiği kızıl günbatımına karşı oturuyorduk ve arkadaşım bana son derece anlayışlı davranıyordu. Oranın bana uygun bir yer olmadığını hemen anlaması gerekirdi. Utanç vericiydi bu, bir dakika daha geçse benden özür dileyecekti. "Tamam," dedim, "hoş bir hayal oldu. Daha fazla düşünmeyelim." Viola'nın kahkahası biraz zorlama oldu. Tüm dikkatini ananas suyu içerek uzandığı sallanan koltuğu ayağıyla itmeye vermeye dönmeden önce, "Sen adam olmayacaksın Leo!" dedi. Bu sözleri izleyen sessizlikte olayın Renzo'ya tahminimden daha pahalıya patladığı izlenimine kapıldım.

Uşak, her zamanki katil sessizliğiyle aramızda birdenbire belirerek, "Beyefendi yemeğe kalıyor mu?" diye sordu. Bana sempatisini hiç saklamıyordu ve sofrada her şeyden iki kez servis etmek için ısrarcı oluyordu. "Hayır," dedim, "bir işim var." Doğru değildi ama havada toz kokusu duyulduğunda onurla atılan geri adım pek çok şeyi kurtarırdı. Ne Renzo ne Viola kalmam için ısrar ettiler, ben de kalkıp ceketimi aldım. Renzo ne zaman bir el satranç oynarız diye sordu, Viola kapıya kadar benimle geldi. Gitmemden önce, "Arianna'ya telefon et," dedi.

"Bir şey mi oldu?"

"Hayır, bir şey olmadı," dedi, "ama her şeyi ne kadar dramatikleştirdiğini biliyorsun onun." Bunun üzerine onu arama cesaretini toplamak için Bay Sandro'nun barına gittim. Gün boyunca onu aramaya çalışıp telefon numarasının son rakamına gelince vazgeçmiştim. Güçlü bir *aşılamaya* rağmen orada da başaramadım ve bir hamburger yiyip sinemaya gittim. Eve döndüğümde okumaya koyuldum ve saat ikide radyonun vızıltısına rağmen merdivenleri tırmanan ayak sesini duydum. Zil sesiyle apartmanı yerle bir etmeden önce kapıyı açtım. Bütün parfüm şişesini üzerine dökmüş olmalıydı, histerik bir ruh halinde olduğunu hemen anladım, zaten o da, "İsteri krizi geçiriyorum," diyerek girdi içeri, sonra baktı, "sana televizyonda gece vardiyasını verdiklerini düşünüyordum. Saat beşe kadar aşağıda kapı önünde bekledim," dedi.

Kapasaydı ya şu konuyu, ne olduğunu biliyordu. "Boş versene," dedim, "neler olduğunu biliyorsun."

"Ben mi?" dedi, "Hiçbir şey bilmiyorum." Holdeki aynanın önünden geçerken bir tür rahatsızlık hissetti çünkü hiçbir şekilde aynada kendini görmeden geçip gidemezdi ama şu anda o kadar isterikti ki kendi imgesine bile katlanamıyordu. Koltuğa kadar ilerleyip, açık bıraktığım kitabın üzerine oturdu. "Ee?" dedi çevresine bakınarak ama her zamanki rahatlığı yoktu üzerinde, "Aklı başına gelince nasıl hissediyormuş insan kendisini?"

İnsanların benim esprilerimi akıllarında tutmasına katlanamaz olmuştum. Kendimi fiziksel olarak onun kalçasıyla ezdiği bir kitap gibi hissederken, Arianna bana bakmaya devam ediyordu. Sanki düşüncelerimi okuyordu. Kitabı alabilecek kadar şöyle bir devindi, sonra onu tutup yere attı. Öfkenin beni ele geçirdiğini hissettim. "Al o kitabı yerden!" dedim.

"Hayır," dedi, "almayacağım."

"Al o kitabı," dedim gene.

Meydan okuyarak baktı bana, sonra eğilip aldı ama elleri arasında tuttuğu anda daha fazla dayanamayıp yırttı ve yeniden yere fırlattı. Yeniden dönüp bana baktığında içinde bir şeyler kırılmıştı. "Ah affedersin!" dedi gözleri yaşlı bakışlarıyla. "Yenisini alırım sana, tamam mı? Alacağım!" Ona arkamı döndüm ve kendimi kontrol edebilmek için gözlerimi duvara diktim. "O kadar acı çekiyordum ki," dedi bu sefer, "başına bir şey geldiğini sanıyordum." Tırnaklarını avuçlarına batırıyordu. "Bir şey olmadı," dedim, "sadece başaramadım, hepsi bu." Zemine yayılmış kitap sayfalarını topluyordum. "Ah!" dedi, "Biraz çaba gösteremez miydin?"

"Kim için?" dedim, "Ne için? Sen de söylemiştin ya, ben benim."

"Bu doğru değil," dedi ağlayarak, "sen dengesiz biri değilsin!"

"Kim dedi bunu?"

"Kimse," dedi telaşla, "kimse demedi."

"Gazeteci olarak iş buldum," dedim. *Corriere dello Sport*'daki işimi böyle tanımlamak cesaret isterdi ama kendimi bir şekilde değerli kılmaya ihtiyacım vardı. Kararsızlık içinde baktı bana. "Sahi mi?" dedi. "Yani o spor gazetesi işe mi aldı seni?" Evet deyince elini alnına götürdü. "Ah, çok iyi o zaman," diyerek sakinleşti. Sonra döndü yeniden oturdu koltuğa. "Burada kalabilir miyim?" dedi. "Nereye gideceğimi bilmiyorum."

Demek gene Eva'yla kavga etmişti. "Eva'yla kavga mı ettin?" diye sordum. Bu soru kızgın mangalın kapağını kaldırmak gibi olmuştu. Ah, artık dayanamazdı! Yeterdi! O kraliçe arı halleri onu mahvediyordu! Sırf oyunlarından biriyle son derece küçük bir başarı kazandı diye o koca burunlu mizah yazarıyla flört ettiğini de biliyordum. İnsan bu kadar da züppe olabilir miydi? Livio res-

men yıkılmıştı ve kadın ne yapıyordu biliyor muydum? Ötekine *o adamın önünde* sarılıyordu. Sonra da gidip başkaları hakkında ahkâm kesiyordu, *bizzat kendisi.* Ben şimdi ne yapıyordum? "Dinle," dedi, beni soymayı bırakıp, "ben yatıyorum." Konu buysa, artık dayanacak gücüm kalmamıştı. "Sen canının istediğini yap," dedim, "nereye gideceğini bilmiyorsan işte koltuk şurada ama artık kapat bu konuyu. Kusacağım yoksa. Hem gelip de bana acı çektiğini anlatma."

"Gerçekten acı çekiyordum senin yüzünden."

"Tamam," dedim, "ne yapalım istiyorsun? Kruvasan mı alalım, denize bakmaya mı gidelim? Eh, ben yatıyorum. Sana paratonerlik yapmaktan yorgun düştüm." Gözleri yeniden yaşlarla dolarken böyle dedim ama o tek bir söz etmedi ve ben yatağıma yatıp, onu görmemek için yüzümü duvara çevirdim. O da beni görmeye tahammül edemeyecekti, bu yüzden ışığı söndürdü. Oda ayın şavkıyla aydınlandı.

Ne geceydi. Açık pencereden serin bir esinti, uzaktan ağustosböceği ötüşleri geliyordu ama o koltuktan kımıldamadı ve ben de onu çağırmadım. Gecenin büyük bir kısmını böyle geçirdik, sonunda rüyalarla dolu, uyku ile uyanıklık arası bir hale daldım. Sabaha doğru irkilerek uyandığımda koltuğa baktım. Boştu ve odada belli belirsiz bir leylak kokusu vardı.

Aslında sabahları başkalarıyla aynı zamanda evden çıkmak hoştu. İnsana düzen duygusu veriyordu. Külüstür Alfa'mla insana ormanda olma hissi yaşatan yeşili gür ağaçlar arasından dik bir yokuş iniyor, sonra otomobili bir park yerine bırakıp yürüyerek devam ediyordum. Kent, aydınlık ve serin bir güneş altında, geceye özgü o cılız ve ateşli ruh halinden çok farklı oluyordu ve trafik de öğleden sonranın o trajik kasvetine bürünmeden akıyordu.

Okullarından kurtulan çocuklar anıtların gölgelerinde oynuyorlardı, dükkânların kapılarındaki tezgâhtar kadınlar öğleden sonra sıcağını yüksek sesle konuşarak bekliyorlardı. Barlar bana kederli görünmüştü ama belki de cappuccino fincanlarından taşan süt ve soğumuş kruvasanlardı bunun nedeni. Nitekim ben de evde kahvaltı etme keyfinden vazgeçerek gazete binasının altındaki barda doyuruyordum karnımı; Rosario her sabah işe çıkmadan önce bir el langırt oynamak için orada beni bekliyor olurdu. İşin mutlak aptallığına bile tahammül edebiliyorduk çünkü genellikle bir saat sonra başlıyorduk; böyle olunca günlük gazeteleri okumak, bir-iki sigara tüttürmek, kızlarla çene çalmak için zamanımız oluyordu.

Aynı gün öğleden sonra muhabirimizin büyük üzüntüyle dostça sona erdiğini anlattığı futbol maçının haberlerini kâğıda dökerken, kargaşanın içinden leylak kokusu duydum. Gözlerim klavyeye kilitlenmiş, kulaklarım kulaklıklarla tıkanmış olduğundan gerçeklikle sadece burnum aracılığıyla ilişki kurabiliyordum. Ama yanılmam mümkün değildi, bu *Coeur Joyeux*'dü. Dönüverdim. Arianna arkamdaydı. Buralardan geçiyordu ve beni görmek için uğramayı düşünmüştü, sevinmemiş miydim? "O gece o kadar aptalca davrandık ki," dedi. Ne yazıyordum? Onu Rosario'yla tanıştırmak ve masamdan uzak tutmak için ayağa kalktım. Haber alma salonunda yalnızdık. "Siz çalışın," dedi servis şefinin koltuğuna otururak, "klimanız yok mu burada?"

Rosario pek heyecanlanmıştı. Öyle olacaktı elbette çünkü üzerinde gene o beyaz ve lacivert çizgili elbisesi vardı ve onun başını döndürecek cilveyle gülümsüyordu. Ben de diken üzerindeydim ama farklı nedenlerle. Burada sadece basit bir yazıcı olduğumu keşfetmesinden korkuyordum. Mümkün olduğunca hızlı bir şekilde işimi bitirdim. Arada sırada bakışlarımı kaldırıyor, onların çe-

ne çaldıklarını görüyordum; içi müstehcen yazılarla dolu mantar kaplı kabinler, konuşmaları kayda yarayan yumuşak ve kahverengi plaklar, onları temizlemeye yarayan mıknatıslar, pedallı daktilolar ve kulaklıklar pek ilgisini çekmişti. Telefonlardan biri çalınca Rosario yanıt vermeye gitti, o gelip yeniden arkama dikildi. Daktilomdan dökülen saçmalıkları yavaş yavaş okudukça onun varlığı benim için giderek ağırlaşıyordu. "Bir Proust parçası değil," dedi.

"Benim parçam da değil," diyerek ipimi kendimi elimle çektim.

Sadece bir başkasının kaydettiği konuşmayı deşifre ettiğimi söylediğimde, "Nasıl yani," dedi, "*hiç mi kendine ait bir şey yazmıyorsun?* Seni *hiç mi* bir habere gönderip onu yazmanı istemiyorlar? Hiç mi Elzevir'lik[1] yapmıyorsun, hiç mi makale kaleme almıyorsun? Onu burada müdür olduğuma inandırsam bile işe yaramayacaktı çünkü gazetecilik hakkında hiçbir bilgisi yoktu. Rosario'nun yaklaşmasını bir kurtuluş olanağı olarak gördüm. Ne var ki sanki kurşundan dökülmüş bir cankurtarana tutunmuştum, o konuyu ânında kapıp bizim bölümün nasıl işlediğine ilişkin ayrıntılı bilgi vermeye başladı. Daktiloma döndüm ama gözüm Arianna'daydı. Tebessümünü dudaklarında tutmak için çaba gösteriyordu ama bakışları bana kaydığı anda tebessüm bana ulaşamadan yere düşüyordu. Tanrı'nın yardımıyla yazımı bitirdim ve yanlarına gittim. Arianna, "Bu üniversite öğrencisi işi," diyordu nitekim Rosario da işin çok olduğu pazar günleri üniversite öğrencilerinin yardıma geldiğini söylüyordu.

1. Ortaya çıkışı 17. yüzyıl Hollanda'sına dayanan bir yazı tipi olan Elzevir, İtalya'da 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gazetelerin prestijli addedilen üçüncü sayfalarında yer verilen, sanat ve edebiyat üzerine kaleme alınan nitelikli eleştiri metinlerini tanımlayan bir kavram olarak kullanılmaya başlandı. (Y.N.)

Rosario'ya, "Bardan bir şeyler ısmarlasana," dedim. Ama Arianna gitmesi gerektiğini, alışveriş yapacağını söyledi. Güneş gözlüklerini takmıştı ve şimdi minik çantasını arıyordu. Onu görmeden iki-üç kez önünden geçti. Telefonlardan biri çaldı, açmaya gittim. Geldiğimde o gitmişti. "Tuhaf bir kız," dedi Rosario, "başına ne gelmiş olabileceğini düşünüyorsun?"

"Hiç, neden?"

"Sanki her an ağlayabilecek gibiydi, görmedin mi?"

"Yanılıyorsun," dedim, "takma kafanı" ama ben de başka bir şey düşünemez olmuştum ve çıktığım zaman onu yitirdiğimi bilerek sokaklarda yürümeye başladım. Sarhoş olmak istiyordum, ölümüne kafayı bulmak istiyordum, çünkü her şeyi kaldırabilirdim, ama onu hayal kırıklığına uğratıp kaybetmeyi asla. Graziano'yu bulmalıydım. Kentin tüm barlarını dolaşma pahasına bulacaktım onu ve Popolo Meydanı'ndan başladım; sadece onu görmüş kişilere rastlayabildim. Söylenenlerden müthiş bir geceye hazırlandığını anladım. Birisi, bir bardan ötekine gidene kadar dayanabilmek için ceketinin iki cebine iki şişe soktuğunu, bir başkası boyun fularını beline bağladığını, bir üçüncüsü de Navona Meydanı'na doğru yola çıktığını ama oraya varabileceğinden kuşku duyduğunu söyledi.

Graziano'yu tanıdığımdan ona kulak asmadım ve külüstür Alfa'mla Navona Meydanı'na gittim. Ne zaman ve ne halde dönüp alacağımdan emin olmadığım için onu paralı park yerine bıraktım ve yoluma yaya devam ettim. Akşam serindi, buzsuz içmeye uygun bir hava vardı, midem de iyiydi. Unutulmaz bir karşılaşma olacaktı. Ama daha nehir boyunda yürürken Graziano'yu bulmanın kolay olmayacağını anladım. Sıra sıra otobüs park etmişti ve bu da meydanın turist gruplarının akınına uğradığı anlamına geliyordu. Arkadaşımın başka bir yere,

örneğin Trastevere'de Santa Maria'ya kaçmasına neden olacak kadar bozmamışlardır ortamı diye düşündüm ama bu düşük bir olasılıktı çünkü o zaman karısına fazla yaklaşmış olurdu. Meydan insan doluydu, turistler, kartpostal ressamları, gruplar arasında birilerine çarpmadan yürümek mümkün değildi. Domiziano'ya girdiğimde Enrico onun bir saat önce geldiğini, boş masa aradığını, sonra da bir bardak istediğini ve gittiğini söyledi. Uzaklarda olamazdı, oyuncak tezgâhları, ressamların şövaleleri arasında dolaşmaya başladığımda sokak lambalarının aydınlattığı gökyüzüne kıvrıla büküle ve ıslak çala çala tırtıl biçiminde balonlar yükseliyordu.

Onu ortadaki çeşmenin kiliseye bakan, biraz daha tenha olan yanında otururken buldum. Fularını alnına bağlamıştı, ayaklarını mavi suyun içine sokmuştu. Bardağın içine Scotch ve bira koyuyor, karışımını çeşmenin suyuyla sulandırıyor ve içiyordu. Yardıma ihtiyaç duyduğu belliydi. "Leo, bebeğim benim," dedi çeşmenin fotoğrafını çeken iki turiste bakarak, "bir faunanın parçası olduğunu hissetmek ne acıklı." Kadehini onlara doğru kaldırdı.

"Son Mohikan olarak mı?" dedim.

"Evet, Mohikanların sonuncu ve en eziği. Ne zaman çekiyoruz filmimizi?"

"Yarın," dedim, "yarın başlıyoruz. Bu sefer ciddiyetle başlıyoruz ama şimdi seni eve götüreyim."

"Eve mi? Ben eve dönmem," dedi parmağını kaldırarak. Ona isterse bana gelebileceğini söyledim, o duygulanarak yüzüme baktı, "Sen olmasan ne yapardım ben?" Ayağa dikmeye çalıştım ama istemedi. "Yapacak bir şey yok," dedi, "sen otur daha iyi. Sana söylemem gereken şeyler var. Bilmen gereken an geldi bebeğim. İlkbaharda kelebekleri fark ettin mi? İşte çocuklar için farklıdır. Hayır, sana söylemek istediğim bu değildi. Bir süredir sana

bazı şeyler söylemem gerektiğini düşünüyorum. Neydi? Ah evet. Sana bir açıklama yapmam gerekiyor. Leo, sen başarılısın. Hayır deme ve bırak konuşayım. Sen çok başarılısın çünkü içmeyi bırakmak için çok başarılı olmak gerekiyor. Nasıl yapılıyor bu?"

"Dua etmeyi dene," dedim.

"Ben dua etmem," dedi, "olsa olsa rica ederim."

"Tamam, şimdi yelkenleri açalım."

"Sana hayır dedim. Önce bir açıklamada bulunmam gerektiğini söyledim. Sonra senin evine, sen nereye istersen oraya gideceğiz. Sen başarılısın ama sana bunu söyledim zaten. Sen bir kedisin. Bir kenarda duruyorsun, bu yıkıma giden alçak, pis dünyayla başa çıkıyorsun. Senin zengin bir karıya ihtiyacın yok mesela. Şaka yapmıyorum, sana büyük hayranlık duyuyorum. İbne olsaydım sana âşık olurdum. Güzel bir çift olmaz mıydık?" derken ben ayakkabılarını giydirmeye uğraşıyordum. "Beni mahveden o Cansız. Cansız Organ, Onarılamayan Sarkaç. Acaba ben ibne mi oluyorum? Bazen bu geliyor aklıma ve ibne olmaktan korkuyorum. Neden sen de ibne olmuyorsun? Bir arkadaşın için yapabilirsin bunu. Neye mal olur ki sana? Gel bari ibne olalım, hiç olmazsa bir şey olmuş oluruz. Şimdi hiçiz, ibne bile değiliz."

"Bunu sakin kafayla düşünelim," dedim, "yarın," bu arada otomobilimi uzağa bıraktığım için kendime söyleniyordum. Onu park yerine kadar götüremeyeceğimi anlayınca meydanın en ucundaki kaldırıma oturttum ve yerinden kalkmamasını tembihledim. Sonra koşarak külüstür Alfa'mı almaya gittim. Turist otobüsleri hareket ettiğinden ve kavşakları tıkadıklarından geri dönmem zaman aldı. Nihayet Graziano'nun olduğu yere vardığımda onu bıraktığım noktada uyur halde buldum. Kucağıma almadan otomobil koltuğuna oturtabileceğim kadar uyandırdım ve eve yöneldim. Asansöre kadar olan

ilk birkaç basamağı çıkmak sorun oldu. Mahzun sesiyle, "Sen olmasan ne yapardım?" diyordu, "Anneden daha iyisin, inan," sonunda onu hiç kullanmadığım iki kişilik yatağa yatırdım. "Tanrım," dedi, "son noktaya vardım," ve ceketini çıkarmama bile zaman tanımayarak bir anda uyudu. Cebinde hâlâ Chivas şişesi duruyordu, onu alıp vadiye bakan odama götürdüm. Bir bardak aldım, doldurdum, radyoyu açtım. Sonra kendimi koltuğa atıp, tek başıma içmeye başladım.

Ertesi sabah başım içinde bulunduğum oda kadar büyümüştü, onu mutfak kapısından sokup kahve yapmam hiç de kolay olmadı. Aile boyu kahve yaptım ve Graziano'yu uyandırmaya gittim. İki eliyle tuttuğu kahve fincanını alırken, "Eğlendik mi bari?" diye sordu. Titriyordu elleri, şeker kavanozunu istedi. Birkaç kaşık toz şeker yedi. "Bütün gece filmimizi gördüm rüyamda," dedi, "ne zaman başlıyoruz?"

"Bugün olmaz," dedim, "yarın. Bugün kafamın için sanki kum dolu."

"İçtin mi? Doğruyu söyle, içmişsin. Ah ihtiyar bebek içmiş, işte bu kutlanır." Ellerini ovuşturarak, "Arttı mı biraz?" diye sordu. Artmıştı ama kahveyi yaparken onu lavaboya dökmüştüm çünkü şişenin görüntüsü bile midemi bulandırıyordu. "Filmden konuşalım," dedim. Sorun Sandie'ydi ama o bu konuda gereğince çalışacağını söyledi. Onarılamayan Sarkaç'ın işlerlik kazanacağı olasılığını onun zihninde canlandırmak gerekiyordu. Başlangıç olarak her akşam sinemaya gitmeye, sahne, plan, karşı açı planı ve benzeri konuları teknik açıdan incelemeye karar verdik. Tam da bu akşam başlayacaktık. Şimdilik eve dönüp Sandie'yi yatıştırmak gerekiyordu. Telefonum neredeydi? Evinin numarasını çevirdi, hiç konuşmadı, Sandie'nin *hallo* deyişinden zehir derecesini ölçtü ve sonra gayet rahatlamış bir şekilde, duş aldı, sakalını taradı ve bir sigar yakarak gitti.

Corriere dello Sport'a gitme saati gelene kadar evden çıkmadım. Bütün bir gün boyunca her telefon çalışında yerimden sıçradım; bir keresinde arayan kişi ses vermedi ama Arianna olduğundan emin olamamıştım. Akşama doğru zorlanmaya başladım, günbatımıyla dayanmak daha zor oluyordu, sonunda evini aradım ama kimse yoktu. Bunun üzerine Eva'nın dükkânını denedim. Ablası orada olmadığını söyledi, nerede olabileceğini de bilmiyordu. Üzgün olduğunu da ekledi.

İki akşam sonra bir sinema çıkışında gördüm. Ben Graziano'ylaydım o da her zamanki blucinli ve tenis tişörtlü haline göre daha uzun boylu ve zayıf görünen Livio Stresa'yla birlikteydi. Bir anlığına yanlarına gitmeyi düşündüm ama yerimden kımıldamadım. Belki de Arianna'nın solgun, fazlasıyla mağrur yüzüydü neden, belki de yalnız olmaları ve el ele tutuşmalarıydı; tek bildiğim içgüdüsel olarak olduğum yerde durduğum, kalabalığın arasında ilerlemelerini seyretmemdi. Arianna otomobile binmeden önce benden yana döndü, iri ve tedirgin gözleri bir anlığına kalabalığı inceledi. Graziano yanımda, "Ama ben tanıyorum şunu," dedi, "şahane artık. Ne dersin, gidip bir duş yapıp onu aramaya çıkalım mı?" Ertesi gün telefon ettim. "Sensin," dedi.

"Seninle konuşmam gerekiyor," dedim.

"Benim de seninle konuşmam gerekiyor," dedi.

Her zamanki gibi onu beklemek üzere Trinità dei Monti'ye gittim. Ama bu kez geç gelmediği gibi sokak lambalarının çevresinden de dönmedi. Hemen bana doğru yürüdü. Güneş gözlükleri vardı. İspanyol Merdivenleri'nden aşağıya bakarak yanımda durdu. Basamaklar, akşam esintisinin çıkmasını bekleyen insanlarla doluydu, büyük açelya demetleri de sıcaktan bayılmıştı. Arianna kolları arasındaki kitabı biraz sıkarak sustu ama eli sinirli bir şekilde açılıp kapanıyordu. "Sen bir şey söylemen-

den önce bir başkasıyla yattığımı bilmeni istiyorum," dedi.

Birkaç gün sonra beni gazetede gececi yaptıklarında film üzerinde çalışmaya başladık. Graziano sabahın dokuzunda evime geldi, sakalı yoktu. "Yeni hayat, yeni çehre," dedi, "bütün şişeleri sakladın mı?" Senaryo üzerinde çalışacağımız sürece yani akşam altıya kadar içmemeye söz vermişti. "Bayım," diye inledi önüne bir şişe portakal suyu koyduğumda, "bu kadar çok su içmeyi başaramayacağım. Daha eğlenceli bir artık yok mu evde?"

"Senin meleğin var," dedim.

"Peki," diyerek daktilonun başına oturdu, "anladım." Otuzlu yaşların meleğiyle mücadelemiz böyle başladı. Daha çok sürecekti bu mücadele, temmuz sonuna kadar. Bir buçuk ay boyunca her gün, günbatımına kadar çalışacaktık, pencereden üzerimize akan sıcak havaya karşı kendimizi savunabilmek için çıplak oturacaktık, sadece bir-iki sandviç yemek için ara verecektik ve yemekten sonra kızgın güneşle yanan evde bir saat kestirecektik. Arada sırada duşun altına giriyorduk, sonra yeniden daktilo başına oturup çalışıyorduk. Babasını öldüren otuzluk gencin hikâyesi iyi gidiyordu ve Graziano arada sırada ellerini çırparak, ovuşturarak ayağa kalkıyordu. "İyi, iyi," diyerek viski şişesine yanaşıyordu, "saldırıya daha canlı ve stratejik dönmek için küçük bir *aşılama* yapsak?" diyordu, ama bunu sadece hayır dediğimi duymak için yapıyordu, aslında odadan çıktığım an bir yudum almak için bundan yararlandığını biliyordum. Sonra günbatımına doğru balkona çıkıyorduk, Graziano tandemlerini içerken vadiye bakıyorduk. "Nasıl direnebiliyorsun?" diyordu. Sınırdaydım aslında çünkü akşam *Corriere dello Sport*'a gidecektim ve her şey bir yana geceleri dört saatten fazla uyuyamıyordum. Kimi zaman o kadar yorgun oluyordum ki gazetenin daktilosuna kapa-

nıp uyuyakalıyordum, ancak telefon çaldığında uyanıyordum.

Ama bunun da bir avantajı vardı. Arianna'yı düşünmüyordum. Onu düşünmek istemiyordum ama ev telefonunun her çalışında kimin aradığını öğrenene dek dişlerimi sıkıyordum. Trinità dei Monti'de buluştuğumuz ve benim ona tek söz etmeden çekip gittiğim akşamdan beri hiç haber almamıştım. Birkaç hafta sonra ev kapısı çaldı. Graziano ve ben kim olabileceğini merak ederek pantolonlarımızı giydik. Oydu. "Evet?" diyordu kendine güvenen bir gülümsemeyle, "*Ne yapıyorsun*, bana içeri gel demiyor musun?" Kenara çekildim. Bir an ikircikli davrandı, sonra omuzlarını kaldırdı, aynaya bir bakış atarak içeri girdi. Elinde şişeyle Graziano'yu gördüğü anda çok büyük bir şaşkınlıkla, "Ama siz *iki* kişiymişsiniz!" dedi.

O ise hiç umursamadan, "Bir şeyler içmek ister miyiz?" diye sordu.

Ben elindeki şişeyi alırken Arianna onu sakalsız olmasına rağmen tanıdı. "Diyecektim ki," dedi, "biz birlikte akşam yemeği yemeyecek miydik?" Son derece güzeldi elbette.

Graziano ona büyülenmişçesine bakarken, "Hemen olur," dedi, "hangi filmden çıktın sen?"

Kız gülümsedi, kendini yatağa attı. "Ne gündü ama," dedi, "çok geç uyandım, üç saat havuzda kaldım, sonra iki saat daha yattım. Bitkin düştüm."

Graziano dili tutulmuş gibi bakıyordu ona. "Son derece üretken bir gün," dedi.

"Neden?" dedi kız. "Alyuvarlarımı çoğalttım, *yetmez mi?*"

Graziano bir an ne diyeceğini bilemedi. Sonra, "Ne zaman evleniyoruz?" diye sordu.

"Eylülden önce olmaz," dedi kız gülerek, "önce tatile gitmem gerekiyor. Siz ne yapıyorsunuz?"

"Bir film."

"Ne filmi?"

Graziano, "Geleneksel bir avangard," dedi, "otuz yaşını doldurduğu gün eve gidip babasını öldüren birinin hikâyesi."

"Ablasını öldürüyor şeklinde değiştirilebilir mi?" dedi. İşveler yapıyordu, bayılırdı zaten işve yapmaya, arada sırada bana da bir bakış fırlattığını fark ediyordum. Hiçbir şey söylemeden daktilonun başına oturdum. Saat yediye doğru gitmeden önce gene bizi ziyarete gelebilir mi diye sorduğunda bile ağzımı açıp tek bir söz edemedim ama o her gün öğleden sonra gelmeye başladı. Saat altıya doğru kapıyı çalıyordu, o yiğit havasıyla içeri giriyordu, üzerinde her sefer farklı bir gömlek, pantolon ya da sandalet oluyordu ya da saçlarını tuhaf şekillere sokuyordu. Nereyi bulursa oraya görüntüsünü yansıtıyordu ve her defasında yatakta pasiyans açıyordu. Bazen bize çay yapıyordu, güneşin sıcaklığını hâlâ yansıtan balkonda oturup içiyorduk. Yüzsüzce Graziano'yla cilveleşiyordu, onun sigarını yakıyordu, tandemlerinin buzuyla ilgileniyordu, onu *eğlenceli bir şeyler* anlatması için zorluyordu, anlatılanları gözlerini fal taşı gibi açarak dinliyordu, saat yediye doğru aynaları özgür bırakarak gidiyordu. "Tanrım," diyordu Graziano, "neden konuşmuyorsun onunla?" Pencereden otomobilini, arka koltuktaki tenis raketi çantasını görüyor ve buradan ayrıldığında Livio Stresa'yla buluşmaya gittiğini biliyordum.

Son işgünümüz bizde öyle bir boşluk yarattı ki bunu bir akşam yemeğiyle doldurmaya karar verdik. Gazeteden, gece nöbetinde yerime birini bulmalarını istedim ve Bay Sandro'nun barına buluşmaya gittim. Arianna ve Graziano beni bekliyorlardı. Arianna, "Nasıl hissediyorsun kendini?" diye sordu. "Yorgun ama mutlu," dedim.

Onu yanıtladığım için sevindi. "Graziano'nun da pek neşeli bir hali yok. Daha çok *ezik* bir haliniz var," dedi bizim dilimizle konuşarak, "anlamıyorum, iyi gelmedi mi?"

Graziano, "Rica ediyorum," dedi, "münasebetsiz fiiller kullanma. *Aşılama?*" dedi sonra bardağını bana uzatarak.

"Ben isterim," dedi Arianna. "Bu akşam sarhoş olmak istiyorum."

"Neden?" diye sordu Graziano.

"Çünkü Leo beni artık sevmiyor."

Onun arabasını aldık. Sant'uffizio sıcağı kenti boşaltmıştı ama Trastevere'deki açık hava lokantaları insanlarla ve gitaristlerle doluydu. O günlerde pek gözde olan, kilise banklarında yemek yenen bir yer seçtik. Servis yapılabilmesi için uzun süre beklememiz gerekti ve biz de bu bekleyişi iki şişeyle kandırdık. Moraller düzelmeye başladı. Arianna da çok içiyordu, içtikçe de gözleri ışıldıyordu. Sofradaki mumlardan daha çok ışık saçıyor olmalıydı ki mekânda ona bakmayan tek bir erkek yoktu. "Peki ya size hayır derse?" dedi.

"Tavrını görmek istiyorum," dedi Graziano, "onu bir gemi seyahatine çıkaracağım ve hayır derse kocalık görevlerimi yerine getirmeyi reddedeceğim. Ne dersin Leo?" Henüz Sandie'yle film hakkında konuşma fırsatı bulamamıştı.

"Tabii ya," dedim, hiçbir kadın uygun an yakalandığında hayır diyemez, hele ki bir gemi seyahatinde çok uygun anlar bulunabilir."

"Orada yalnız kalacaklar," dedi Arianna.

"Elbette," dedi Graziano, "Baltık Denizi'nde, mehtaplı bir gecede soracağım. Sevgilim, diyeceğim, beni finanse etmek ister misin? Sen ne yapacaksın?"

"Ah henüz tam bilmiyorum," dedi Arianna. Kayınbiraderimle onun deniz kenarında villası olan bir arkadaşına gideceğim." Böyle dedi.

Graziano şarkı mırıldanırcasına, "Herkes tatile gidiyor, sadece Leo kalıyor burada!" dedi. "Ah ihtiyar kedi! O şeytandan bir adım önde gider daima." Yemeğimizi bitirdiğimiz zaman barları dolaşmaya karar verdik, Arianna ikimizi de arka koltuğa oturmaya zorladı. Şarap onu hız konusunda dürtüklüyordu. Presley mırıldanmayı yarıda kesen Graziano, "İki ünlü sinemacı ve onların zarif asistanları Muro Torto'da trajik bir şekilde can verdiler," dedi. "Aklıma bir düşünce geldi, şu diskoteğe gitsek ve o iki kız arkadaşımızı bulsak! Ne dersin Leo?" Ansızın koltuğa yapışarak sustu çünkü Arianna son sürat ters yöne girmişti. Birkaç otomobilin yanından zor sıyrıldık ve yolun sonuna geldiğimizde kırmızı bir dur işaretince durdurulduk. Sonra bereleri ellerinde iki jandarma bize yaklaştı. "Ehliyet," dedi ikisinden biri Arianna'ya.

Arianna torpido gözünü eşelemeye başlamadan önce, "Lütfen!" dedi. Çok uzun, gerektiğinden çok uzun bir süre aradı; jandarmalar sessizce bekliyorlardı. En sonunda ehliyetini bulmaya karar verdi ve pencereden uzattı. İkisinden biri aldı. Graziano melek safiyetiyle, "Okuma bilene verdiğine emin misin?" diye sordu.

Soluğu karakolda aldık. Çünkü jandarmalar hakkındaki o fıkrayı onlar da biliyorlardı ve Graziano'ya yinelemesini söylediklerinde o fıkrayı baştan sonra anlatmıştı. Onlar da gülecekleri yerde onu alıp kendi otomobillerine bindirmişlerdi. Peşlerinden gittik. Trafik ışıklarında durduğumuzda Graziano bize el sallıyordu, bir keresinde de pencereden başını uzattı. "En ufak bir mizah anlayışları yok," dedi, "ne dersin Leo, onlara şu ihtiyar kadınla elektrikçi fıkrasını da anlatayım mı?" Karakolun önüne geldiğimizde ben de geleyim diye ısrar ettim ama izin vermediler. İki jandarmadan biri onu kolundan tutarken Graziano, "Sen merak etme Leo," dedi, "döverlerse bağırırım. Gene de ikizler sana emanet."

Beklemeye başladık. Arianna son derece sinirliydi. "Ne yapacaklar ona?" diyordu, "Susamaz mıydı sanki?" Yanıt vermedim ve sokak ışıklarına bakmaya devam ettim. Parfümünü duyuyordum, sonra da bakışlarının ağırlığını yüzümün üzerinde hissettim. Dönüp ona bakmamak için gayret göstermem gerekiyordu. O beni süzmeye devam ediyordu. Sonra şöyle dedi: "Beni seviyor musun Leo?" Bunu temkinle ve alçak sesle sordu. Ötekiler gibi bir sokaktı. "Evet, sen beni seviyorsun," dedi öfkeyle.

"Hayır," dedim gene. Bana öyle geliyordu ki ömrümün tüm geri kalanında hayırdan başka bir şey söylemeyi beceremeyecektim.

"Ve ben de evet diyorum," dedi.

"Ya Stresa ne diyor?" dedim. Soluğunun bariz bir şekilde durduğunu fark ettim. Sonra sesini işittim, ağladığı için çatlamıştı. "Kim söyledi sana bunu?" dedi çaresizce. Tam o anda Graziano karakoldan çıktı. Alkış ister gibi ellini sallayarak gülümsüyordu. "Atlattım onları," dedi arabaya binerken.

"Nasıl becerdin?" dedim.

"Özür diledim. Şimdi yeniden ele geçirdiğim özgürlüğümü kutlamaya nereye gidiyoruz?"

Arianna, "Ben eve gidiyorum," dedi. Kendine güvenen bir ifadeyle karşıya bakıyordu.

"Neden?" diye sordu Graziano ama kimse ona yanıt vermediği için bir saniye sonra şöyle dedi: "Madem öyle, peki." Bir sigar yaktı.

Popolo Meydanı'na kadar kimse konuşmadı. Orada Arianna, gene karşıya bakarak inmemizi bekledi. Graziano bir an tereddüt etti, sonra sigarını bir-iki kez çiğnedikten sonra o da indi. Meydanın sonunda gözden kaybolan küçük İngiliz otomobiline bakakaldı. "İyi," dedi, "hep en iyiler gider zaten."

Ben dikilitaşı göstererek, "Gidip şuraya oturalım,"

dedim. Meydan ıssızdı, çeşmelerin sesi geliyordu. Sırtımızı Pincio Tepesi'ne dönerek oturduk.

"Ne oluyor sana Leo?" diye sordu Graziano.

"Yorgunum," dedim, "o kadar yorgunum ki."

"Bütün dünya yorgun," dedi, "ne gelir ki elden?" Sonra cebinden Scotch şişesini çıkardı, büyük bir yudum aldı. Sonra tiksinerek baktı şişeye. Bu *aşılar* giderek az aşılıyorlar," diyerek cebine soktu. "Ne şanssızlık," dedi bakışlarını ıssız meydanda dolaştırarak, "sanırım ben de Arianna'ya âşık oldum."

VIII

Ağustos, o kara ay geldi. Ölüm güneşi altında kent ıssızdı, sokaklar boştu, bir zamanlar gürültülü olan meydanların parke taşlarını şimdi kızgın toz kaplamıştı. Su azalmıştı, çeşmelerin taşları yaşlılıklarının tüm belirtilerini ortaya sererek ufalanıyordu, kireçle onarılmış çatlaklardan sarımsı otlar baş veriyordu. Kediler otomobil gölgelerine saklanıyorlardı ve insanlar ancak gün batarken evlerinden çıkıyorlar, rüzgârı bekleyerek dilim karpuz satan tezgâhların çevresinde toplaşıyorlardı. Gazeteler, son on yılın en sıcak yazının yaşandığını yazıyordu.

Zaten nefret ettiğim bir aydı. Arkadaşlar tatilde, lokantalar kapalı olunca insan açlıktan ölebilir, eylüle uzanabilmek için borç alacak birini bile bulamazdı. O yıl da bir işim vardı, boş kent beni korkutamazdı. Ama yalnızdım. Arianna'dan bir daha hiç haber almamıştım, Graziano gemi seyahatine çıkmış olmalıydı, Diacono çifti yazlık evlerine taşınmıştı. Yine de arada sırada ev telefonlarını çeviriyordum ve boş evde çalan telefonu düşünüyordum. Geri kalan zamanda öğleye kadar uyuyordum, sonra havuza gidiyor, suyun kenarına uzanıp okuyordum. Satranç oynayan iki sabit müşteri vardı ve bir-iki kez, galip gelene meydan okumuştum ama hiç ilgilenmiş gibi görünmemişlerdi. Saat dörde doğru dinlenmek ve

biraz meyve yemek için eve dönüyor, *Corriere dello Sport*'a gitme saatimi bekliyordum. Birkaç kez merdivenlerdeyken telefonun çaldığını duymuştum ama yetişip yanıtlayamamıştım. Sonra bir öğleden sonra tam kapıyı açarken çaldı. Tanımadığım bir sesti. Bana Graziano'nun öldüğü haberini veriyordu.

Oraya vardığımda hastanede nöbetçi olan polis ayağa kalktı, ben oturduktan sonra yerine oturdu. Çok kibardı. Duruma uygun ses tonuyla konuşuyordu. Graziano'nun iki gün komada kaldıktan sonra o sabah saat on birde öldüğünü söyledi. Hastaneye yatışından itibaren beni aramaya başlamışlardı çünkü üzerinde başına ne gelirse gelsin, benim aranmam gerektiğini söylediği bir not bulmuşlardı. Çok denemişler, sonunda kent dışında olduğuma karar vermişlerdi. Benim yanıtladığım arama polisin kişisel girişimiydi çünkü bir insanın köpek gibi tek başına ölmesini çok acıklı buluyordu. Ona teşekkür ettim. Gerek olmadığını söyledi. Nasıl olduğunu sordum, kapıcının pazartesi öğleden sonra onu avluda, salon penceresinin altındaki köşede yatar durumda bulduğunu söyledi. Şans eseri bulmuştu çünkü apartmanda hiç kimse kalmadığından kapıcı sadece tatildeki bir ailenin çiçeklerini sulamak için uğramıştı. Kaza pazar akşamı, Graziano'nun karısının ve iki kızının çıkmalarından sonra olmuştu. Kapıcı düşme sesini işitmişti ama başka bir evden geldiğini düşünerek ciddiye almamıştı.

Böylece Graziano bir gece ve bir gün avlunun taşları üzerinde canlı olarak yatmıştı. Hatırlıyordum onları, küçük oval, aralarından otlar biten taşlardı. "İki günden beri karısına ulaşmaya çalışıyoruz," dedi polis, "nerede olabileceğine ilişkin sizin bir bilginiz olabilir mi?" Olasılıkla gemi seyahatindedir dedim, polis bunu not etti, sonra Graziano'nun başka akrabası var mı ve onlara nasıl

ulaşılabilir diye sordu. "Babası var," dedim ama not almaya kalkışınca onunla benim ilgileneceğimi söyledim. Teşekkür etti ve otopsiyi bitirmek üzere olan hekimle konuşmak ister miyim diye sordu. Olur dedim.

Polis uzun hastane koridorunda önüme düştü. Hastalar, birazcık hava alabilmek için pencerelerden bakıyorlardı. Çok sıcak bir öğleden sonraydı, koridorlardaki vantilatörler gürültüden başka bir işe yaramıyorlardı. Kanatlı bir kapının önünde durduk ve polis hemen şapkasını çıkardı. Son derece efendi bir polisti. "Buyurun," dedi bir ses. Daktilo arkasında oturan bir hemşireydi bu. Daha büyük bir masa başında da hekim oturuyordu. Ellerinde arada sırada yüzleri hizasında sallamakta kullandıkları kâğıtlar vardı. Çok terliyor olmalıydı çünkü çok şişmandı, şişman insanlar zayıflara göre sıcaktan daha fazla etkilenirler. Gömleğinin altında hiçbir şey yoktu, şişman ve kılsız göğsü görünüyordu. Gözlüğünü çıkarıp gözlerini bir mendille kurularken, "Bir dakika," dedi. Yelpaze yaptığı evrakın birine baktı, daktilodaki hemşireye dikte etmeye devam etti. Polis bana bir sandalye gösterdi, gidip oturdum. Hekim, hemşireye, "Darbe yüzünden, üst dişler eksik," yazdırdı. "Çene kemiği ve boynunun üçüncü omuru kırılmış, sol omzunda geniş iç kanama yüzünden morarma var, kaburganın üçüncü ve beşinci kemiği kırıldığı için göğse batmış. Beyin kanaması yüzünden ölüm. Neden, yüksekten atlama." Bize baktı. "İnanılmaz bir şey," dedi, "ellerinde hiç kırık yok. Genellikle insanlar yüzlerini korumaya çalışarak ellerini kırarlar, bu öyle yapmamış." Polis ona kim olduğumu söyledi, hekimin yüzünde utanmış gibi bir ifade belirdi ve oturuyor olmama rağmen beni oturmaya davet etti. "Görmek istiyor musunuz?"

Bir şey demedim, hekim hemşireye bir işaret edince o da yerinden kalktı. Ben de kalktım. Polis ayrılmadan

önce cenazeyi ben halleder miyim diye sordu, evet dedim. Sonra hemşirenin peşine düşüp pencerelere tünemiş hastaların koridorundan yürüdüm. Koridorun sonunda güneşin vurduğu avluya inen bir merdiven vardı, avlu park edilmiş arabalarla dolmuştu ve biz üzerini sarmaşıklar sarmış, alçak bir binanın kapısına ulaşmak için aralarından zorlukla geçtik. İçerisi soğuktu, ya da güneşli avludan sonra bana öyle geldi. Kapı doğrudan geniş bir odaya açılıyordu. Köşelerde karmakarışık yığılmış çarşaflar vardı. Tam ortada tek bir masa vardı, üzerinde çarşafa sarılı bir şey duruyordu. Yaklaştım. Yerde bana kan gibi görünmeyen koyu renkli lekeler vardı. Onu masaya koymak için sürüklediklerini bana düşündüren bu oldu.

Graziano oradaydı, çarşafın içinde. Yüzü ve korku verici şekilde şişmiş göğsü kapalıydı. Görülebilen tek şey şişlikti. Bir anlığına her şeyin bir hatadan ibaret olduğunu, onun gerektiği üzere gemi seyahatine çıktığını düşündüm. Tanımak mümkün değildi, çünkü alnını ortaya çıkarmak için saçlarını geri çekmişlerdi, sonra burnunun kıvrımını, ince hareketsiz dudaklarını ve midesi üzerindeki iki açık ameliyat izini gördüm. İşte o anda içimden ağlamak geldi, ama ağlamadım. Beni kapıda bekleyen hemşirenin varlığını hissediyordum ve ona çekip gitmesini söylemek istiyordum ama konuşacak takatim yoktu. Bunun üzerine elimi çarşafa uzattım, bacaklarını ittim. Çarşafın altında, odanın havasından daha da soğuktular. Yeterince yer açınca ben de mermer masaya oturdum. "Bunu yapamazsınız," dedi hemşire. Ona baktım. Zayıf ve sıska bir adamdı. Bir şeyler demeye yeltendi ama bir elini kaldırıp çıkmakla yetindi. Yalnız kaldığıma memnun oldum. Mermerin soğuğu iyi geldi, Graziano'ya bakarak bir sigara yaktım. Kapının yeniden açıldığını duyduğumda, "Kim o?" dedim. Cübbesi üzerine kocaman menekşe rengi bir haç takmış rahip yere yığılı çarşafların

arasından bana doğru geldi. "İn aşağı oğlum," dedi bir elini koluma koyarak. Sakalı mum kokuyordu. *Tanrı kaçıncı katta?* Kolumu elinden çektim. Yüzüne bakmamak için başımı öne eğmiştim ve sigaranın dumanı gözüme giriyordu. Rahip, "Neden dua etmeyi denemiyorsun?" diye sordu. "Ben dua etmem," dedim, "olsa olsa rica ederim." Göbeği önünde kavuşturduğu elleriyle bakakaldı bana, sonra başını salladı ve gitti. Sessizlikte bir karasineğin vızıldadığını duydum. Rahip kapıyı açınca girmiş olmalıydı. Bir-iki kez döndü ve elime kondu. Kovdum, gitti Graziano'nun göğsüne kondu. Gene kovdum ama hemen dönüp dudaklarına kondu. O zaman masadan indim, yüzünü çarşafla örttüm ve çıktım.

Külüstür Alfa'm kızmıştı, sırtımı yakmamak için koltuğa dayanmadan sürmek zorunda kaldım. Graziano'nun evinde kapıcı vardı. Son derece üzgündü. Gürültüyü duyduğu anda gidip bakmadığı için kendini bağışlayamıyordu. "Onun evde olduğunu bile bilmiyordum," dedi, "hanımefendiyle gittiğini sanıyordum. Anahtarları aldım, üçüncü kata çıktım. Doğru anahtarı bulabilmek için bütün demeti tek tek denemek zorunda kaldım. İçeride tek açık pencere yatak odasınınkiydi. Avluya bakıyordu, yaklaşmadım. Dört bir yeni aradıktan sonra ping-pong masasının altında telefon rehberini buldum. Babasının numarasını bulmak için karıştırdım ama bulamadım, ya ezbere biliyordu ya da onu hiç aramıyordu. Ama benim de tanıdığım, en azından aşina olduğum bazı ortak arkadaşların numaralarını buldum. Benim numaram da vardı. Salon telefonundan tek tek tümünü aradım ama kimseyi bulamadım. Bunun üzerine rehberi cebime soktum ve *Corriere dello Sport*'a gittim. "Nasıl oldu da bu kadar erken geldin?" dedi Rosario, "Bir şey mi oldu?"

"Hayır," dedim, yok bir şey," sonra da tüm Floransa telefon rehberlerini aldım, bulduğum tüm Castelvecchio'ları aradım ama hiçbirinin Graziano'yla ilgisi yoktu. Bu-

nun üzerine yanıt vermeyen numaraları daha sonra yeniden aramak üzere kalemle işaretledim ve Rosario'ya gidebileceğini söyledim. Hemen çalışmaya başlamak istiyordum ama gittiği anda bir hata yaptığımı anladım. Muhabirlerimizin hödüklüğüne katlanamayacak kadar yorgundum ama olan olmuştu, telefonlara yanıt vermeye başladım. Yazmaya her ara verişimde Floransa'yı aramaya devam ediyordum.

Gece yarısına doğru Graziano'nun babasını buldum. Taksi şoförüydü ve saat on bire kadar çalışmıştı. Bir şekilde oğlununkini anımsatan ama yaşlı sesi vardı. Söyleyeceklerimi sessizce dinledi ve sözlerim bittiğinde de suskunluğunu korudu. Yeniden konuştuğunda ağlıyordu. Hemen yola çıkacağını, taksi şirketine haber vereceğini, hemen yola çıkacağını söyledi ama ben ona ertesi sabah da gelebileceğini, dinlenmesinin daha iyi olacağını söyledim. Ancak onunla konuştuktan sonra cenaze töreni için levazımatçıyı aramadığımı anımsadım. Rehberde en gösterişli ilanı vereni seçtim. Gecenin o saatinde bile gayet nazik davrandılar, her şeyi tam zamanında yetiştirecek şekilde hastaneye gideceklerini söylediler. Yapacak başka işim kalmamıştı. Telefonlar da sakinleşmişti. Bunun üzerine pencereye gidip sigara yaktım ve ıssız sokaklara, lambalara baktım. Arada sırada geçen bir araba gecenin sessizliğini yırtıyordu. Sonra eve gitme saatime kadar gökyüzü o dillere sığmaz ağırlığıyla aydınlanmaya başlıyordu.

Ertesi gün cenaze töreni yapıldı. Bütün bir sabahımı elimde Graziano'nun telefon rehberiyle geçirdim ama haber verecek tek bir kişi bulamayınca pes ettim. Babası taksisiyle öğleye doğru geldi. Ufak tefek, gergin ve solgun bir adamcağızdı, gözleri kıpkırmızı olmuştu. Hemen oğlunu görmek istedi, onu morgda yalnız bıraktım

ve avluda bekledim. Duran otomobiller arasında başıboş gezinen kediler vardı. Güneşin altında bir adam alnını mendille kurulayarak yanıma geldi. Levazımatçıdandı ve Graziano'nun ölümünde üzerinde olan giysisini kullanamayacaklarını, kanlı olduğunu söylediler. Acaba bir takım alabilir miyiz diye soruyordu. Hayır dedim ve evine gittim. Bir dolap dolusu giysisi vardı. Beyaz bir takım aldım, hastaneye dönüp terleyen adama verdim. Gidip, sarmaşıklı duvarın önündeki granit bankta Graziano'nun babasının yanına oturdum. Gözlerini otomobillerin arasındaki kedilere dikmişti. "Hiçbir ideali yoktu," dedi, "insan ideali olmadan yaşayamaz." Ceketinin yakasındaki ilikte savaş gazilerine verilen gümüş nişanı taşıdığını gördüm ama bir şey demedim. Bu hikâyemizde öldürdüğümüz adamdı, bir ihtiyardı. Sessizce bekledik, derken tanıdığım polis geldi. Özür dileyerek onu hastaneye yatırdıklarında cebinden çıkan kâğıdı ve birkaç parça şeyi koydukları bir zarfı teslim etti. Bir demet anahtar, bir rulo para, adının ve soyadının baş harfleri işlenmiş ipek mendil, bir sigar izmariti, bilmem neden, belki de yaka iliğine takabilmek içi sapı verev kesilmiş olan ve bana Sant'Elia'yı anımsatan solgun bir karanfil çıktı zarftan. Teslim aldığımı bildiren imzamı attım, cebime soktuğum karanfil dışında her şeyi Graziano'nun babasına verdim.

Cenaze şirketinden gelen adam bize her şeyin hazır olduğunu söyledi. Kızgın odaya doğru onu izledik. Bazı çiçek demetleri dayanılmaz baygınlıkta koku yayıyordu ve bir vantilatör tam Graziano'nun üzerinde uğuldayarak dönüyor, gömleğinin yakasını hareket ettiriyordu. "Ayakkabıları yok," dedim, şirketin adamı, ortada ayakkabı olmadığını ama birini gönderip aldırabileceğini söyledi. Gene hayır dedim. Onları beklettiğim için üzülüyordum ama gene külüstür Alfa'ma binip o eve döndüm.

Ayakkabıları aldıktan sonra bir tütüncü aramaya başladım. Açık bir tane bulmak için epey çabaladım. Graziano'nun babası yine sarmaşıkların önündeki bankta oturuyordu. Ayakkabıları levazımatçıya verdim, onları ayağına sokabilmek için epey uğraştı, o başarana kadar dönüp bakmadım. "Kapatabilir miyiz?" dedi şirketin adamı ve ben o zaman Lucky Strike paketini tabutun içine koydum.

Bunu söylemek babasına düşerdi diye düşünerek, "Kapatın," dedim, baba tek bir söz söylemekten âciz kımıldamadan duruyordu, ona baktığımda sadece onaylamak için başını salladı. Sonra tişörtlü üç delikanlı çalışmak üzere ellerinde pürmüzle geldiler. Alev gürültü çıkarıyordu, pis kokuyordu ve ben avluya çıkmayı yeğledim.

Hastane ve kilise arasındaki yol kısa sürdü. Graziano'nun babası taksisini kullanacak halde olmadığından direksiyona geçip cenaze aracını takip ettim. Son derece kısa süren tören süresinde kiliseye girmedim. Dışarıdaki susuz ve çatlak çeşmenin kenarına oturdum. Orada da çeşmenin gölgesine sığınmış kediler vardı. Cenaze şirketinin adamı yanıma geldi. "Ne korkunç bir sıcak," dedi, "böyle günlerde eli çabuk tutmak gerekir. Şu anda zamanı değil, biliyorum ama..." dedi gene, "masraflar için..." Ona benim halledeceğimi ve beni *Corriere dello Sport* gazetesinden aramasını söyledim. Olur dedi, gidip arabanın üzerine oturdu. Bir süre sonra tabut kiliseden çıktı. Graziano'nun babası fenalaşmış olmalıydı çünkü tişörtlü iki genç koluna girmişlerdi. Taksinin arka koltuğuna oturdu. Son derece solgundu. "Bütün gece uyumadım," dedi, "sonra bir de yolculuk," diye ekledi. Direksiyona geçtim. Mezarlığa kadar yol uzundu ama güneş altında yollar boştu ve cenaze arabası hızlı gidiyordu. Bir keresinde kırmızı ışıkta bile geçti ama yollarda gerçekten kimseler yoktu.

Mezarlık daha serindi ama sıcakta çürümeye başlayan çiçeklerin kokusu boğucuydu. Toprağa gömülmüş mermer levhalar bir kumsalda kalmış dev mürekkepbalıklarının kemikleri gibiydi. Yanında iki çömezi olan rahip mezara indirilen tabutu kutsadı. Bu iki çocuk neden bütün ötekiler gibi tatilde olmak yerine bu iğrenç işi yapmak için şehirde kalmış diye düşündüm. Tabut dibe oturduğunda kitabını açtı ve ben ona hayır dedim, *Son Mohikan*'ı aldım elime. Kitaba ayraç koymama bile gerek yoktu çünkü okumak istediklerim son cümlelerdi. Graziano'nun babası kuru çiçeklerle dolu bir arabaya yaslanmaya giderken ben güneş dolu çukura yaklaştım. "Neden hüzünlü kardeşlerim?" diye okudum yüksek sesle. "Böyle dedi Chingachgook çevresini saran üzgün savaşçılar soyuna bakarak. Bir genç mutlu av topraklarına gitti, bir reis hayatını onurla yaşadı diye mi? O iyiydi, uysaldı, cesurdu. Kim yadsıyabilir bunu? Manitu öyle bir savaşçıya ihtiyaç duydu ve onu yanına çağırdı. Bana gelince, Uncas'ın babası ve oğlu, solgun yüzler kalabalığında ezilmiş bir çam ağacıyım. Benim ırkım tuzlu gölün kıyılarından yok oldu. Ama kim onun kabilesinin yılanının bilgeliğini yitirdiğini söyleyebilir?" Kitabı kapattım ve uzaklaştım.

Mezarlığın önünde uzanan cadde ıssızdı. Külüstür Alfa hastanenin önünde kalmıştı ve gidip onu almam gerekiyordu. Ama yerimden kımıldayacak halim yoktu. Graziano için yapabilecek başka hiçbir işimin kalmamış olmasına inanamıyordum. Artık onun için yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Tam olarak hiç.

Ağustos ortasında kırlangıçlar gitti. Bu kadar erken gitmeleri görülmüş şey değildi ve günbatımında esinti beklemeye çıktığımda gökler boş ve sessiz oluyordu. Gazeteler şehrin üzerine inen zehirli hava yüzünden göç et-

tiklerini yazıyordu ama bu çocukça bir bahaneydi. Gerçek şu ki yukarıdan bakınca her şey daha net görülüyordu.

Okumuyordum, sinemaya gitmiyordum, hiçbir şey yapmıyordum. Günlerimi *Corriere dello Sport*'a gitmeyi bekleyerek geçirirken beni ayakta tutan tek gururum içmemekti. Hatta bir şişe Ballantine's almıştım, özellikle görünür şekilde masanın üzerinde tutuyor ve elimi sürmüyordum. Sonra, eylül başlamadan on gün önce Arianna'dan bir mektup aldım. "Sevgili Leo canım. Haydi ya! Neredesin? Ne yapıyorsun? *Kimle?* Hakkında hiçbir şey bilmemem beni endişelendiriyor. Burada herkes bana gayet iyi davranıyor ama korkunç dakikalar geçirdim. Geceleri boğulma korkusuyla uyanıyordum ve her ne pahasına olursa olsun kliniğe dönmek istiyordum. İlk haftanın her günü Eva, Livio'yu bitmek bilmeyen telefon fırtınasına tuttu. Sonra kalktı geldi. Dehşetengiz bir sahne yaşandıktan sonra ikisi birlikte gittiler. İkisinin de canı cehenneme. Şimdi iyiyim. Yemekten başka bir şey yapmıyorum ve şişmanlayacağım diye korkuyorum. Sonra yüzüyorum, harika bir tekneyle denizde gezintilere çıkıyorum. Meğer teknelere deli olurmuşum ben. Ama bugün hava yağışlı, ben hüzünlüyüm. Şu geniş ve korkunç dünyada çok yalnız olduğumu hissediyorum. Nereye gideceğimi bilemiyorum. Hayatımla ne yapacağım? Neden yelkenleri açıp beni almaya gelmiyorsun? Ah yalvarıyorum sana, yalvarıyorum, yalvarıyorum!"

Mektupta bir adres vardı ve iki gün sonra gazeteden izin alıp otomobilimle yola çıktım. Otoyola girmedim, otoyolların en olağanüstü yönleri normal yolları boş bırakmasıdır. Külüstür Alfa, Castelli yokuşlarında bitkinlik içinde hırlıyor, vahşi ve çorak ama şimdiden sonbahar renklerine bürünen kırlar arasından ilerliyordu. Castelli'yi geçtikten sonra uzun bir yokuş başladı ve sonunda dümdüz giden ve iki yanı çınarlarla kaplı caddeden son-

ra deniz göründü. Güneye indikçe kıyı güzelleşiyordu. Geniş ve hızlı yol taşlık ve kıraç dağların arasından, kayalık koyların arasında ışıldayan denize yüksekten bakarak ama arada sırada da beyaz ve ıssız kumsalların yanından ilerliyordu. Sonra denize uzanan Arap işi kuleler belirdi. İşte bu noktada körfezi gördüm.

Ötekilerden çok daha genişti ve bakışlarım mavi denize uzanan iki burnu takip ederek kilometrelerce dolaşıyordu. Bodur ağaçlar kumsalı yoldan ayırıyordu, kayalardan oluşan bir burunda, güneşin altında koyu renkli bir Arap kalesi vardı. Otomobili durdurdum ve soyundum. Sonra yalınayak ağaçların arasına girdim ve kumsala ulaşabileceğim bir geçiş aradım. Kumlar kızgın, deniz serin ve temizdi. Atladım ve nefessiz kalana kadar yüzdüm. Sonra sırtüstü uzandım, kulaklarımın çevresindeki denizin uğultusunu dinleyerek ölü taklidi yaptım. İyiydim, şimdiye dek bu kadar iyi olduğumu hatırlamıyordum. Dağlara doğru ağır ağır yüzerek kıyıya döndüm. Otomobile binip yola devam etmeden önce güneşte kurudum. Yalınayak sürüyordum arabayı, deniz suyu kururken tenimde bir kat tuz bırakmıştı. Karnım acıktığında yolda bulduğum bir lokantaya girip balık yedim. Tekrar yola koyulduğumda rastladığım herkese yol sormaya başladım. En sonunda bir çocuk aradığım villayı bildiğini söyledi ve bin liret karşılığında oraya kadar eşlik etmeyi önerdi.

Villa da bir Arap kulesinin çevresine inşa edilmişti, alçak, bembeyaz, deniz kıyısı çamları ve zakkumların gölgesindeydi. Parmaklığın önünde bazı spor ve lüks otomobiller vardı. Ne spor ne lüks olan Alfa'mı oraya bıraktım ve parmaklığın yanında duvardan çıkan zinciri çektim. Uzaktan çıngırak sesi ve bir köpek havlaması duyuldu. Beş dakika sonra beyaz ceketli bir uşak belirdi. "Kimse yok," dedi, "herkes tekneyle çıktı. Beyefendi stüdyosunda, rahatsız edemem."

Kuleden bir ses, "Kim o Giacomo?" diye seslendi.

"Küçükhanım için," diye bağırdı Giacomo ve işte o zaman o ses içeri buyurmamı söyledi. Uşak denize uzanan çimento patika boyunca önümden yürüdü. Teras, beyaz, süslü, renkli yastıklarla bezenmiş koltuklarla doluydu. Uşak, "Bir *longdrink* alır mısınız?" diye sordu. On beş dakika sonra içkimi yudumlarken evin beyi belirdi. Onu tanıyordum. İkinci kez görüyordum. Kendine taktığı adı Arlorio'ydu ve marinaları, yelkenlileri, tankerleri ve kuklaları resmeden tabloları Roma salonlarının yarısının duvarlarındaydı. Anımsadığım gibi uzun boyluydu, zayıftı, düğümlü ensesinin çevresinde kır saçları vardı. Picasso'ya benziyordu ama ondan daha uzun boyluydu, daha sertti ve Picasso'nun o aydınlık tebessümü onda yoktu. "Herkes teknede," dedi, "beklemek zorunda kalacaksınız."

"Tamam," dedim.

Yırtıcı kuş misali parlak ve hareketli bakışları vardı, parmakları uzun, düğümlü, ikna ediciydi. Güneşten yanmıştı, üzerinde beyaz ve kırmızı çiçekli minik bir mayo vardı. Dizlerinde çocukluk kavgalarından kalan o benzersiz yaralar vardı. Böyle bir tipin de zamanında çocuk olduğunu düşünmek zor geliyordu. Pantolonla oturmaya alışık birine özgü hareketle baldırlarını çimdikledi. Canım istese gülerdim. "Roma'da hava nasıl?" dedi.

"Ağustos."

"Anlıyorum," dedi, "çok sıcak. Arianna neden dönmek istiyor anlamıyorum. O kadar anlaşılmaz ki," dedi en uygun sıfatı kullanarak, "sanıyorum iyi arkadaşsınız. Öyle mi?"

"Öyle."

"Sadece arkadaş mı?" diye sordu. Gözlerinin içine baktım, güldü ama pek inanmışa benzemiyordu. "Bana gazeteci olduğunuzu söyledi. *Corriere dello Sport*'ta sanı-

rım. Memnun musunuz?" dedi aceleyle. "Çünkü gazeteciler arasında çok tanıdığım var, bir şeyler yapabileceğimi düşünüyorum."

"Çok memnunum."

"Böylesi daha iyi," dedi ellerini açarak. Sonra çevresine bakındı. Bir kez daha, "böylesi daha iyi," dedi, "bir içki içer misiniz?" Hayır dedim, gülümsedi. Sonra biraz daha çalışması gerektiğini söyleyerek özür diledi, evimdeymişim gibi rahat davranabilirdim. Denize girmek istiyorsam Giacomo'dan mayo istemem yeterliydi. Zaten ötekiler de fazla gecikmezlerdi. İyi, şimdi gerçekten gitmesi gerekiyordu. Bir kez daha özür diledi ve köpeklerine ıslık çaldı. Az sonra kuleden Bach korali duyuldu.

Saat dörtte denizden bir ses yaklaşmaya başladı. Tekne göz erimime girince kocaman bir motoryat olduğunu anladım. Kayalığa yanaştı ve üzerlerinde aynı kırmızı beyaz çiçekli mayo olan bazı kişiler indiler. Saçlarını omuzlarına dökmüş olan Arianna da aralarındaydı. O uyumlu, yürek kabartan genç kız bedeni kapkara ve ışıl ışıldı. Son derece mutlu bir havası vardı. Kayaların arasında oyulmuş merdivenleri çıkarlarken sesini duydum. Yorgunluğuyla ilgili bir şeyler söylüyordu, boynuna deniz kabuklarından yapılmış bir kolye takmış bir genç kolunu omzuna sardı. Kıyıdaki bitkilerin arasında görünmez oldular, tekrar ortaya çıktıklarında sesleri çok yakından geliyordu. Ansızın terasta belirdiler. Arianna beni gördüğüne çok şaşırdı. "Tanrım! Bitti!" dedi teatral bir sesle. "Graziano nasıl?" dedi beni yanağımdan öptükten sonra.

"İyi."

"Ne rezil bir orospu çocuğusun," dedi, "bir kart bile atmadın. Nereye kayboldun sen?" dedi ve sonra üzerimdeki askerî pantolona baktı. "Blucinin yok muydu? Gel

seni başkalarıyla tanıştırayım. Mauro'yla tanıştın mı?" derken Arlorio'dan söz ediyordu. Farklı eller sıktım. Hepsi gayet havalı ve yanıktı. O anda kulenin tepesinde Arlorio belirdi, ellerini açarak hepsini kutsuyormuş gibi bir hareket yaptı. *Introibo ad altere Dei*,[1] Tanrım. Herkes güldü ama Arianna'nın yüzü elimi tutup gülümseyene kadar bir anlığına ciddileşti. Gözüpek bir tavırla, "Tanışıyorsunuz *tahmin ediyorum*," dedi. Arlorio ciddiyetle onayladı ve beni de kutsadı.

"Bavulumu toplamam gerekiyor," dedi, "benimle odama gelir misin? Beton patikanın bir bölümünü zakkumlar arasında yürüdük, sonra daha kısa, bu evin gerisinden ayrı bir odaya varan bir başka yola girdik. Denize bakan ve ışıkla dolu büyük bir penceresi vardı. Dekorasyon bir masa, gösterişli bir ayna, mayolarla aynı kırmızı ve beyaz çiçekli kumaşla örtülmüş bir yataktan ibaretti. Eşyalarını sessizce bavula dolduran Arianna'ya baktım. Sanki ben orada yokmuşum gibi davranıyordu ve mayosunu çıkardığında aşağılandığımı hissettim. Külotunu giymeden yıpranmış bir blucin ve içini gösteren dantel bluz giydi. Ayaklarına da kırmızı lastik sandaletlerini geçirdi. "Hazırım," dedi.

Terasa döndük. Herkes beyaz koltuklara uzanmıştı ve bizi gördüklerinde protesto nidaları yükseldi. Bir kız, "Ne kadar can sıkıcısın," dedi, "bizimle pazar günü yola çıksan olmaz mıydı?" Kayalığa bakan korkuluğa dayanmış olan Arlorio ikimizin de pazara kadar kalmasını söyleyerek gülümsedi. Arianna ona ölüymüş gibi baktı ve ötekilerle vedalaşmaya başladı. Roma'da buluşmak için randevular alıp verdiği için bu fasıl biraz uzun sürdü. En son vedalaştığı Arlorio oldu. O gülümsemeye devam edi-

1. (Lat.) "Tanrı'nın minberine gidiyorum." *Ulysses*'in girişinde, Buck Mulligan tarafından karanlık merdivenlerden inerken söylenmiştir. (Ç.N.)

yor, Arianna sinirleniyordu. "Hoşça kal," dedi ona. Sonra uşak bavulla gelince arkasını döndü. Yürümeye başlayarak, "Açalım mı yelkenleri?" dedi. Bir kez daha Arlorio'nun sesini duyduğumuzda terasın ucuna varmıştık. "Arianna!" dedi yüksek sesle, "Bir şey unutmuyor musun?"

"*Ne*, sence?"

Arlorio elini uzatarak, "Çok iyi biliyorsun," dedi.

Arianna iri gözleriyle onu bir an süzdü, sonra blucininin ceplerini karıştırmaya başladı. Çok dar olduğundan bir demet iskambil kartını zar zor çıkardı. Bunu uşağa teslim etti, o da Arlorio'ya götürdü. O kartları aldı, eliyle şöyle bir tarttı, gene gülümseyerek omzunun arkasına, kayalığa doğru attı. O zaman Arianna da gülümsedi.

Sessizce uşağı takip ettik. Külüstür Alfa'ya vardığımızda bagajı açmak için önüne geçtim. Uşak bavulu koydu ve sonra ellerindeki tozu silkeledi. "Hoşça kalın küçükhanım," dedi, "umarım sizi Roma'da görebilirim." Arianna başıyla onaylayarak otomobile bindi. İlk yüz kilometre boyunca ikimiz de konuşmadık. İşte iki kişinin, bir kişiden daha fazla sessizlik yarattığını o sefer anladım. Arianna pencerelerden günbatımıyla sönmekte olan kayalık dağlara bakıyordu. Deniz inci rengine bürünüyordu. Günlerin hızla kısalmasında derin bir hüzün vardı. Sanki telafi edilemez bir şeyi telafi etmek ister gibiydi. Yüreğim sıkışarak eylülü, yazın vahşiliğinin dineceği zamanı düşündüm. "Neden gelip seni almamı istedin?" diye sordum.

Hemen yanıtlamadı. Sonra şöyle dedi: "Haklısın, özür dilerim."

Nedenini gayet iyi biliyordum. O gece Sant'Elia villasının parmaklıklarında bana Arlorio'ya gösterdiği gibi şimdi ona da beni göstermek istemişti. Arlorio'nun avantajı bunu bilmemesiydi. İyi, bir eksik bir fazla tüm avantajlara sahip olan oydu. Benim için bitmişti. Artık yol

demiryolu boyunca uzanmaya başlamıştı. Karanlık iniyordu. Karanlıkla birlikte susmak zor olmadı. Ağaçlarla birlikte uzayan yol gölgelikti, pencerelerden esinti giriyordu. Castelli üzerindeki ilk köyün ışıklarını gördük, bir lokantaya uğrayıp ayaküstü bir şeyler yedik. Sonra hemen yola koyulduk, bir saat sonra Roma'nın banliyösüne varmıştık. "Seni eve götüreyim mi?" diye sordum ama o bir daha asla Eva'nın yanına dönmeyeceğini söyledi. "Nereye o halde?"

"Bilmiyorum," dedi, "senin evini düşünüyordum. Birkaç günlüğüne."

"Hayır," dedim.

"Her şeyi anladın değil mi?" dedi gülümsemeye çalışarak. Kent canlanmaya başlamıştı. Her gün daha fazla sayıda insan geri geliyordu ve bir şekilde her şey eskisi gibi olacaktı. Asla, hiçbir şey değişmiyordu bu kentte, aynen böyleydi. Onu bir otele götüreceğimi söyledim. Çantasında bir şey arayarak, "Tamam," dedi. Otomobilin içi leylak kokusuyla doldu. "Bağışla beni," dedi bir kez daha, "çok üzgünüm."

IX

Sabahtan akşama kadar sarhoştum. Aynen güzel zamanlarda olduğu gibi. Günler kendi başlarına akıyorlardı, yaz güz olmuştu, güz kışa dönüyordu. Sant'uffizio ayarındaki tek an uyanıştı, sabah kusması bir alkoliğin en yoğun etkinlikleri arasındaydı ama bunun dışında yakınacak bir durum yoktu. Ellerimin titremesi daktilo yazmamı zorlaştırıyorsa da *Corriere dello Sport*'a gitmeye devam ediyordum. Parmaklarım tuşların arasına giriyordu, tırnaklarım hep kırıktı. Çoğu zaman plak boşuna dönse de makinenin başında dikiliyordum. Kızlar benim yerime de çalışmaktan bıktıkları zaman şefe şikâyet ettiler. O önce anlayışlı davranma kartını oynadı, bununla bir yere varamayınca kasım ayı sonunda gitmem gerekeceğini söyledi. Ama dünyada adalet diye bir şey olduğundan benim süremin dolmasına on beş gün kala onun süresi doldu. Hayır, ölmedi, sadece gazete kadrosunda içeriğini belli belirsiz duyduğum bir tür devrim yaşandı ve şef işten çıkarıldı; onun yerini Rosario aldı. Dört ayak üstüne düşmüştüm.

Akşamları Bay Sandro'ya gidiyor ve demini aldıktan sonra polislerle kavga etmeye çıkıyordum. Üniformalı insanlar beni her zaman rahatsız etmişlerdi ve içkili olduğum zaman gidip bunu onlara bildirmek için mutlak

bir gereklilik hissediyordum. Üniforması olan herkesle dalaşıyordum, tramvay vatmanlarıyla bile, ama polislerden sonra yeğlediklerim otel kapıcıları oluyordu. Bitkin bir halde dönüyordum eve. Sabah ayakta durmayı başarırsam filmin senaryosunu elime alıp sinema yapımcılarını dolaşıyordum. Bunu sadece Graziano için değil, kendim için de yapıyordum. Baş döndürücü bir meblağ tutan cenaze masrafının taksitlerini ödemeye devam ediyordum. Bir şey becerebildiğim yoktu. Nadiren sekreterlerden daha yüksek mevkide biriyle konuşmayı başarıyordum, sanırım o sekreterlerden bazılarıyla yatağa da girdim. Sonra günün birinde bir yapımcının ofisine girmeyi başardım.

Gençti, dinamikti, Güneyliydi ve beş parasızdı. Senaryoyu okumuştu ve çok hoşuna gitmişti. Ofiste onunla birlikte biri daha vardı, mesleği film yönetmenliği olan blucinli ve kazaklı bir tip. Filmlerini görmüştüm, isimleri kadar kötü olmayan *western*'ler çekmişti, onunla arkadaşça muhabbet ettik. Filmin hoşuna gittiğini söyledi yönetmen, senaryoda hikâyenin özünü değiştirmeyecek şekilde bazı ufak tefek değişiklikler yapmak gerekecekti. Yapımcı çok şeyin senaryo ücretine bağlı olduğunu söyledi ihtiyatla. Ben bunun sorun olmayacağını ifade ettim, rahatlamış göründüler, ses tonları yeniden samimi oldu. Ellerinin altında uygun bir oyuncu da vardı, kendini sinemada göstermeye başlayan genç bir pop şarkıcıydı. Evet gençti biraz ama yönetmenin fikri kahramanın yaşını on yaş kadar küçültmekti. "Hani şu uzun saçlı ve efendi gençlerden biri yaparım ben onu," dedi, "genç bir barış yanlısı. Ne var ki onun babasını öldürmesi işi zorlaştırıyor."

"Belki Navona Meydanı'nda flüt çalan biri olur," dedim. Yönetmen düşünceyi zihninde tartarak gözlerini kıstı. İyi görünüyordu. Konuştukça konuştuk, samimiyet

arttıkça masada elden ele dolaşın viski şişesi de boşalıyordu. Bittiği zaman şişeyi onlara ittim ve nereye sokmaları gerektiğini söyledim ve bunu neden yapmaları gerektiğini. Buna çok öfkelendiler, üzerime yürümeye çalıştılar ama ben şişeyi kaptım ve salimen yelkenleri açtım. Sokağa çıktığımda hâlâ elimdeydi ve boşu iade etmek için en yakın bara girdim. Bana para vermek istemediler, camın plastik olmadığını savunarak uzun uzun tartıştım ve borsada az da olsa kote edildiğini söyledim. Ama yüksek finanstan anladıkları yoktu, ben de çıktım. Sokakta ilk gördüğüm kişi acil müdahale için otosundan inen bir polis oldu. Daha başını kapıdan çıkarırken üzerine atıldım. Daha sonra adamın iki dişinin kırıldığını öğrendim.

Bana gelince, demir bir yatakta uyandığımda başucumda yüz hatları sert, sabırlı, beyaz boneli bir kadın yüzümün birkaç santim ötesine kadar eğilmişti. Hemen sonra koluma bir iğnenin girdiğini hissettim. Şırınga kırmızı bir sıvıyla doluydu. Yatağın iki kenarına takılı kemerler gördüm. Onları kullandılar mı diye sordum. "Sadece ilk gece," dedi hemşire hanım.

"Ne zamandan beri buradayım?"

"Dört gündür."

Hemen yatağın içinde doğrulup, "Giysilerimi verin," dedim. Yataklarla dolu büyük bir odadaydık ama sadece ikisi doluydu, birinde ben vardım, kapıya yakın yatakta da kim bilir kim. Hekimi görmek ve yelkenleri açmak istiyordum ama ayağa kalkmaya çalışmamla başımın dönmesi ve dizlerimin çökmesi bir oldu. Boyası soyulmuş duvarlar boyunca büyük kaloriferler olmasına karşın ölümüne üşüyordum. "Sana bir battaniye daha getireyim," dedi hemşire yatağa dönmeme yardım ederek, "hekimi öğlen göreceksin. Burada olduğunu haber vermek istediğin biri var mı?"

Yanıt vermedim, battaniyeyi omuzlarıma kadar çektim. Ertesi güne kadar uyudum ve uyandığımda kendimi

iyi hissediyordum ve bir şeyler içme ihtiyacı duyuyordum. Bir başka hemşire içki içmeyi unutmamı ama hekimle konuşmak istiyorsam konuşabileceğimi söyledi. Onu hemen görmek ve gitmek istediğimi söyledim. Odadaki yatakların neredeyse hepsi dolmuştu. Camlı dolabı ve masası olan bir odaya götürüldüm. Masanın arkasında kaba tavırlı bir ihtiyar vardı. Karşısına oturur oturmaz, ölmek istiyor muyum diye sordu.

"Hayır," dedim.

"O zaman şuna bir bak," dedi bana bir kâğıt uzatarak. Almadım, o da bana şöyle bir bakıp masaya bıraktı. "Günbatımı sendromu nedir bilir misin?" dedi. Başımı salladım, o kâğıdı okumaya başladı. Bilinçte kopukluk, ilkel kişilik belirtileri, kaygılı saldırganlık, uyuşukluk hali, otomatik davranışlar, monoton deliryum ve kafa karışıklığı. Kafa karışıklığı çok hoşuma gitti. "Hiç fare gördüğün oluyor mu?" diye sordu. Bu, soru olarak korkuttu. Ne faresinden bahsediyordu, o noktaya mı gelmiştim? Bir şey söylemedim ama o fark etti ve kâğıdı kenara itti. "Boş şişeyi bir barın aynasına fırlattığını ve polise saldırdığını hatırlıyor musun? Hakkında suçlama var." Sadece polisi anımsıyordum. Hekim bana baktı, sonra kalemini masaya bıraktı ve kararı bildirdi. "Bir daha tek damla alkol almayacaksın," dedi, "karaciğerin buna izin vermiyor. Dikkatli olmalısın. İçebilen insan vardır, içemeyen insan. Sen içemezsin. Yaşamaya devam etmek istiyorsan bunu kafana koy. Yoksa canın ne istiyorsa onu yap."

"Bir daha içmeyeceğim," dedim.

"Sana kalmış."

"Bir daha içmeyeceğim," dedim gene, "gidebilir miyim?"

"Kendini iyi hissediyorsan," dedi. O zaman teşekkür ettim ve kapıya yöneldim. Kapıyı açarken hâlâ konuşuyordu. "Gazzarra," dedi. Sesi farklı, nazik olduğu için

döndüm. "Zor olacak," dedi ona baktığımda. "Biliyorum," dedim, "bir kez daha denemiştim." Ansızın ağlamak geldi içimden. "Yardıma ihtiyaç duyarsan gel gene." Kapıyı örttüm, koridora yöneldim. Bir hemşire kırmızı şırıngalarla yüklü arabayı itiyordu. İçki şişesi gibi şıngırdıyorlardı. Onu durdurdum ve elbiselerimi alabilir miyim diye sordum. Koğuşa gittim, oturarak bekledim. Hemşire hanım giysilerimle döndüğünde ona günlerden ne olduğunu sordum. Noel'e on gün kalmıştı.

İnsan içmeyi bıraktığı zaman bütün dünya ona saldırmak için bu fırsatı kolluyormuş izlenimine kapılır ama benim durumumda bu, izlenim olmayı aştı. Ertesi sabah evimde şimdiye dek hiç duymadığım boğuk ve tekdüze yinelenen bir ses duydum. Pencereye gittiğimde vadinin sona erdiğini gördüm. Soğuk aralık güneşi altında bir kepçe ağaçları kökünden söküyor, çayırın üzerinde yara gibi bir iz bırakıyordu. İnşaata başlıyorlardı ve her zamanki gibi bunu her şeyi yok ederek yapıyorlardı. Günler, günler boyunca sürdü, arada sırada kepçenin deliş sesine yıkılan bir ağaç sesi eşlik ediyordu, ama artık sadece uyumak için eve döner olmuştum.

Ayakta zor duruyordum. Alkol damarlarımı terk ederken nasıl dolduracağımı bilemediğim bir boşluk bırakmıştı. Hastane çıkışında mavi haplarla birlikte elime verdikleri kâğıtta yazdığı üzere, kendimi bol bol et ve taze sebze yemeğe zorluyordum, zar zor biraz çay ve portakal suyu içebiliyordum. Bir akşam dostlarla olursam daha iştahla yerim düşüncesiyle Diacono'lara telefon ettim. Viola açtı ama arkadan başka sesler geldiğini duyunca ertesi akşam için randevu aldım. Salona girdiğimde beyaz kadife divanın arkasında aşağı yukarı Rinascente mağazasınınki büyüklüğünde bir Noel ağacı gördüm. "Kent çıldırmış durumda," dedi Viola, "merkeze indin mi bugünlerde?"

Özellikle uzak durmuştum bundan. Hayatta katlanamadığım bir şey varsa sokaklardaki süslemeler ve mağaza önlerindeki Noel Babalardı. Plastik olalı beri Noel ağaçlarına da tahammülüm kalmamıştı ama bunu onlara söylemedim; hem Diacono evininki gerçek çamdı, mis gibi kokuyordu hem de keyfim yerindeydi, konuşmak gelmiyordu içimden. Sofrayı kurmak için girip çıkan uşağa baktım. Renzo'nun televizyondan dönmesini beklerken, hoş bir aile yuvası havası hissettim. Ayrıca bir şey daha vardı. Koridora dizilmiş renkli paketler görmüştüm ve bu zihnimin derinlerine gömülmüş Milano Noellerini, o soğuk ve nemli havayı, sis ve mandalina kokusunu, özellikle de dükkânları, dağlar gibi yığdıkları peynirlerle, kolye gibi dizdikleri sucuklarla, haşlanmış, leziz *würstel*'lerle[1] şarküterileri anımsattı. Babam Noel olunca içi dolu sepetler sipariş verirdi ve Noel arifesi günü akşama kadar çıraklar kapıyı çalar, mutfak masasının üzerine şahane yiyecekler yığarlardı ve kız kardeşlerim mutluluk çığlıklarıyla tabakları bozacakları için onları azarlayan annemi kızdırma pahasına her şeyin tadına bakarlardı. Tanrım, biz de mutlu olmuştuk bir zamanlar. Ansızın deliler gibi Milano'ya gitme arzusu doğdu içimde. "Eskiden Noel daha içtenlikle kutlanırdı," dedi Viola, "şimdi bu armağan hikâyesi gerçek bir çılgınlık halini aldı. Renzo'nun Noel hediyeleri için ne çok para harcadım biliyor musun?"

"Bu senin için," derdi babam hediyeleri dağıtırken, "bu da senin için ve bu da senin için." Asla isimlerimizi söylemezdi, kim bilir neden.

"Arianna'dan haber var mı?"

"Bilmem," dedim bir bıçak midemi deşmeye başlarken, "leylak yetiştiriyor olmalı."

1. Çoğunlukla kaynar suda ısıtılarak servis edilen Almanya ve Avusturya'ya özgü sosis çeşidi. (Y.N.)

Neden söz ettiğimi anlamamış olsa da, "Deli deli işler bunlar," dedi Viola ama o hiç Sant'Elia villasının önüne gitmemişti. "Arlorio denen o tip ablasıyla ve buna bağlı olarak bizimle de görüşmesini engelliyor. Eva perişan. Korkunç bir halde." Bana baktı. "Onun Arlorio'yla birlikte olduğunu biliyordun değil mi?" dedi tereddütle. Bilmediğimi söyledim, dudaklarını ısırdı, ama tahmin ettiğimi söyleyince söze devam etti. Düşünceli bir hal aldı. "Neden böyle sona erdi Leo?" diye sorduysa da bir yanıt vermedim. Onu düşünmemek zaten zorken başkalarıyla birlikte düşünmek daha da zordu. Ama Viola'nın canı konuşmak istiyordu. "Aslında suçun büyüğü Eva'da. Çılgınca kıskançlığa kapılmıştı. Livio'dan söz ediyorum sanma, o bana kalırsa çılgınca bir eylemdi, daha öncesinden, senden söz ediyorum. Arianna'nın seni sevmesine tahammül edemiyordu."

Beni sevmiş olduğunu böyle öğrendim. Bir dedikodunun mahrem ve inandırıcı tonuyla böyle öğrendim. Benim yüzümden korkunç sahneler yaşanmıştı. Eva Arianna gibi birinin benim gibi *ezik* birine âşık olmasını bir türlü anlayamıyordu. Kavga etmekten başka bir şey yapmıyorlardı ama en şiddetli tartışma benim televizyondan çıkıp yok olduğumda yaşanmıştı. Hep birlikte yemektelerdi, Arianna korkularının pençesine düşmüş halde kalkıp kalkıp bana telefon ediyordu ve sonunda Eva patlamıştı. Tabaklar kırılmış, gözyaşları dökülmüş ve sonunda Arianna gidip benim evimde yaşayacağını söyleyerek orayı terk etmişti. Beni bulamamış ve sabahın beşinde Diacono'ların kapısını çalmıştı. Öyle perişan bir haldeydi ki doktor çağırmak zorunda kalmışlardı. "Soluk alamıyordu," dedi Viola. Hiçbir şey söylemedim. Ertesi akşamı, evime gelişini, onu koltukta bırakarak arkamı dönüşümü düşünüyordum.

O sırada sırtıma ufak ufak vurarak Renzo girdi içeri. "Bak sen kim varmış!" dedi. "Ne diyorsun ağacımız hakkında?"

Viola gülerek, "Her zamanki yabani," dedi, "bakmaya bile tenezzül etmedi." Beni mutsuz ediyorlardı. Televizyondan yok olduğum akşam Viola'nın bana kapıya eşlik ederken söylediklerini anımsadım: "*Arianna'ya telefon et, her şeyi nasıl dramatikleştirdiğini biliyorsun onun*," işte böyle demişti. Olan biten her şeyden sonra onu o halde gördükten sonra böyle demişti. Ama onlar böyleydi. Her şeyi hafife alırlardı. Hem uçarı hem kendilerinden emindiler. İnsanları bir sözle kırıp geçerler, sonra öteye boş olan ilk koltuğa yürürlerdi. Evet, silinecek yerlerden biri daha. Yemeğimizi yerken konuşmakta güçlük çektim. Sonra Renzo'yla bir parti satranç oynamak için de kendimi zorladım. Aklım Milano'daydı. Kasvetli kentimin o ciddi ve biraz mat hayatına ihtiyaç duyuyordum. Kan dökmeden, kuru kuruya insanlar sadece kostümlermiş gibi can alınan bu repliklerden ve salonlardan gına gelmişti.

Çıktığımda buz gibi bir rüzgâr, insanın adeta ellerini kesiyordu, şehir ışıl ışıldı ve üzerinde uzanan gökyüzü de yüreği dağlayacak kadar parlıyordu. Paltomun yakasını kaldırdım, külüstür Alfa'ma bindim. Rüzgârdan korununca cebimdeki parayı saydım. Yeterdi. Saat birde bir tren vardı ve ucu ucuna ona yetiştim. Bütün bir gece boyunca yolculuk yaptım. Tren kalabalıktı, kompartımanda nefes alınmıyordu. Ben de koridora çıktım, bulduğum tabureye oturup alnımı pencereye dayadım. Rahatsızdı ama gene de karanlığa gömülü kompartımanlardan gelen sesleri dinleyerek uyuyakaldım. İşittiğim son şey, küçük bir istasyondaki kızın gülüşü oldu, sonra hiçbir şey, alnımın dayandığı pencerenin soğuğunu bile hissetmedim. İki kez uyandım. Birinde gecenin bir yarısında tren Appenin Dağları'nı aşıyordu. Karlarla örtülüydü

dağlar, bir sigara tüttürerek onları seyrettim. Ötekinde de gündoğumuna yakın tren ovalardan geçiyordu. İki saat sonra Milano'daydım.

Mora boyanmış bir sabaha indim. Trende geçirdiğin gece sonunda daima üzerine yapışan o kokuyu duyuyordum ve artık takatimin sonundaydım. Bavulsuz ve bu halde eve gidemezdim. Günlük banyoya gittim. Aynada gördüğüm suret girişimimin ne kadar çaresiz olduğunu anlamamı sağladı. Bana ihanet eden gözlerimdi, şiş ve kızarıktı, sonra yanaklarım içine çökmüştü, yumuşak ihtiyar yanağı olmuştu. Bir duş yaptım, sonra bir berbere uğradım ama gene de pek bir düzelme sağlayamadım. Sonra kahvaltıyı denedim ama kahve iğrenç geldi, çok sıcaktı, plastiğe sarılı kruvasan lastik fabrikasından çıkmış gibiydi, barista işini hızla halleden bulaşıkçıdan halliceydi. Yeniden trene binip istasyondan çıkmamak için kendimi zor tuttum.

Havadaki kokuyu tanıyordum, Milano'nun kışları büründüğü o sis ve duman kokusu hâkimdi. Bir önceki gün kar yağmıştı, kaldırım kenarlarında pis ve donmuş kar kümeleri vardı. Evler sesi emen aydınlık bir pusa gömülmüştü, arada sırada güneş parlıyor, pus yok olacakmış gibi geliyordu. Hava soğuktu. Bir tramvaya bindiğimde hâlâ kendime gelememiştim, *ama tramvayları güzeldir,* cilalı parlak ahşap koltuğa oturdum. Çevremde o eski, unuttuğum şiveyle konuşuyorlardı, insanların yüzü soluktu, ölgündü, günlük kıyıma hazırdı.

Mahallemin sokaklarını hatırlamaya başladım. Burada yaşamayı bırakalı yeni dükkânlar açılmıştı ve onları sadece isimlerinden tanıyabiliyordum. O sabah, geçmişten bir şeyler sızmaya başlamış olsa da büyük bir aydınlanmayla fark ediyordum değişimleri, yeşil tabelalı lokanta ve beyaz balerin, Çin dükkânları, orospuların ta-

ranmak ve iki çift laf etmek için girdikleri tütüncü, zamana dayanmıştı, yeni ve kristal vitrinli mağazalar arasına sıkışıp kalmışlardı. Sonra ansızın hiçbir şey tanımaz oldum. O çirkin barok kilise neredeydi? Bir anlığına tramvay yolunu değiştirdi sandım ve içgüdüsel şekilde sokak adlarını kontrol ettim. Doğru sokaklardaydık ama kilise yok olmuştu, üstelik sadece o değil, tramvaydan indiğimde fark ettiğim üzere evimin karşısındaki tepe de yok olmuştu. Ağaçlı bir tepeydi, granit basamakları ve çocukluğumda buz tutan, kızakla kaydığım hatta bir keresinde kayarken kolumu kırdığım uzun yamaçları vardı. Dümdüz edilmişti ve yerine üzeri örtülü alçak bir yapıyla büyük pazar kurulmuştu. Ama beni asıl şaşırtan bu değildi. Asıl şaşırtan aradan sadece bir yıldan biraz fazla zaman geçmiş olmasıydı. Tramvaydan indim ve pazarın içinde dolaşmaya başladım. Mal yığılıydı, özellikle meyveler ve köşelere yığılmış ve manasızca orman kokusu yayan çam ağaçları doluydu. Bir salkım üzüm aldım ve yemeye başladım. O kadar soğuktu ki dişlerim dondu. Bu arada evime bakıyordum. Aynı kalmıştı ama bana gene de hiçbir şey ifade etmiyordu. Her şeyi mahveden sokaktı. Bir zamanlar temiz bir sokaktı ama şimdi iğrençti. Ben de salkımı yere attım, karşıya geçtim ve eve gitmek üzereyken durdum.

Apartman kapısından babam çıkıyordu. Ona seslenmeye niyet etmişken, peşine takılmayı, sanki hiçbir şey olmamış gibi koluna girmeyi, şaşırmasını görmeyi istedim ama olduğum yerde kalakaldım. Görünüşte değişmemişti, paltosunun içinde bedeni gene iriydi, adımları her zamanki gibi güçlü ama yumuşaktı fakat biliyordum ki gözlerine bakarsam ne kadar ihtiyarladığını görebilecektim. O otomobiline yaklaşırken olduğum yerde duruyordum. Kapıyı açtı, eve baktı. Bakışlarının yönünü izledim ve annemi gördüm pencerede. Babam elini kaldırdı, salladı ve

üşümemesi için içeri girmesini işaret etti ama annem kımıldamadı, gülümseyerek o da gitmesini işaret etti. Bu hiç görmemiş olduğum bir ritüeldi. Belki de yalnız kaldıklarından beri böyle yapıyorlardı. Bunun üzerine babam otomobiline bindi, nesnelere olan akıllara sığmaz saygısıyla uzun süre motorun ısınmasını bekledi. Bütün bu süre içinde annem pencerede durdu, kapalı pencerenin arkasındaydı, iyi göremiyordum, nasıl olduğunu anlayamıyordum. Aksırarak hareket eden otomobil kavşağa doğru yavaşlarken annem de pencerede görünmez oldu.

Yerimden kımıldamamaya devam ettim. Onları hiç böyle sakin görmemiştim. Tabii ki beni düşündükleri yoktu, neden canlarını sıkacaktım ki? Noel'e iki gün kalmıştı, kızları, damatları, torunları için Noel yemeği planlanmış olmalıydı. Düzgün insanlardı hepsi, benim ne işim vardı orada? Annemin sorularını, babamın sessiz bakışlarını, ablalarımın içine yuvalarını kurmuş oldukları küçük ve muntazam saygınlık kümelerinin tepesinden aşağı bakarak bana yorumlar yapmalarını şimdiden görür gibiydim. Çok zaman olmuştu çekip gideli, neden şimdi Noel günü tatlarını kaçıracaktım? Gene de bir şey yapmalıydım, en azından kımıldamalıydım. Olduğum yerde durmak için fazlasıyla soğuktu. Bunun üzerine bir şarküteri aramaya çıktım ve bir tane bulana kadar epey dolaştım. İçi bir katedralden daha varlıklı ve parıltılıydı. Haşlanmış *würstel*'li bir sandviç ısmarladım, içine lahana turşusu ve hardal eklettim sonra bunu yiyerek yürümeye başladım ve istasyona yöneldim. *Würstel*'ler olağanüstüydü. Konu buysa, Milano'ya yolculuk etmeye değerdi. Garipti ama kendimi üzgün bile hissetmiyordum. Çok fazla değil en azından. Biraz *eziktim*, doğru, bir noktada tramvaya bindim. Biraz şansım varsa istasyon kitapçısında iyi bir kitap ve fazla kalabalık olmayan tren bulabilirdim. Şanslıydım. Kitap iyiydi, tren boş sayılırdı. Hüzün

tren hareket ettiği anda çöktü. Sonra fark ettim ki tren başka bir yöne doğru gidiyor olsaydı da benim için değişen bir şey olmayacaktı.

Ocak sonunda Glauco ve Serena'dan bir mektup aldım. İki yılda ilk mektuptu ve görür görmez sonuncu olacağını da anladım. Dönüyorlardı. Günü, uçuş sayısını bildiriyorlardı ve sanırım onları karşılamaya gitmek gerekiyordu. İki günü evi toplamakla geçirdim. Vadide kazı işleri ilerlediğinden Sant'uffizio ayarında toz yağıyordu. Aylardan beri her şeyi korkunç bir terk edilmişlik halinde bırakmıştım ve şimdi üç odaya da temiz pak bir görüntü kazandırmak için çok çalışmak gerekti.

Uçaktan indiklerini gördüğüm anda değiştiklerini fark ettim. Onları öteki yolculardan ayıramadım ve sonra Glauco'nun boksör yürüyüşünü ve onun yanında, üzerinde panço olan Serena'nın ince siluetini gördüm. Gösterişli el kol hareketleriyle yürüdüler bana doğru. Önce Glauco atıldı üzerime. Şişmanlamıştı ve gittiği güne göre çok daha neşeliydi. Sıfatını yeniden kazanmış olmalıydı. Sıcak bir tavırla sıktı elimi. Serena ise dudaklarımı öptü. "Bakma bana," dedi, "korkunç bir yolculuk oldu." Oysa çok şirin görünüyordu ve külüstür Alfa'yı gördüğünde pek neşelendi. "Nasıl yani?" dedi, "Hâlâ bu eski kundura mı? Ne tatlısın!"

Bavulları yükledik, öndeki koltuğa üçümüz sıkıştık. Glauco daha mutluydu. México'nun en iyi galerilerinde iki sergi açmıştı. Serena'ya gelince, onun *Andrea Chénier* ve *Traviata* operalarının sahne tasarımlarına ve kostümlerine bayılmayan bir eleştirmen çıkmamıştı. Onlara ne ad verildiğini biliyor muydum? İki İtalyan dâhi, deniyordu. Ve davetleri tahmin bile edemezdim. Askerler ve siyasetçilerle dolu müthiş etkinliklerdi. Doğrusu Glauco bir öğrencinin tükürüğünü de yemişti yüzüne ama gös-

tericilere karşı koymayı da öğrenmişlerdi. Zaten o tipler ne dediklerini de bilmiyorlardı. Tek bildikleri meydanlarda kendilerini öldürtmekti. "Yani," dedi Serena, "bir yığın paramız var ve geri gelmeyi dört gözle bekledik. Burada nasıl durumlar?"

"Hep aynı," dedim.

"Nasıl yaşıyorsunuz burada ya," dedi Glauco. "Biz fırsatını yakaladığımız an geri gideceğiz. Değil mi yıldızım?" Evi nasıl derleyip topladığımı hemen fark ettiler, gerçi evin o hali kısa sürdü çünkü valizleri bir çığ gibi inmişti. Serena bavulundan bir Meksika sabahlığı çıkardı, duş aldı ve koltuğa oturup *freeshop*'tan aldığı tekilayı yudumlamaya başladı. "Tekila gibisi yok," dedi, "Bildiğin *fuego*[1]. Haydi şimdi bana biraz kendini anlatacaksın değil mi?"

"Hey aynı," dedim, "hayır, hayır içmiyorum."

"Bu arada elbette istediğin kadar kalabilirsin burada. Seni biraz bitap görüyorum."

Banyodan külotuyla çıkan Glauco, "Sonsuza dek kalabilirsin burada," dedi, "ama hep burada oturmak ister misin bilmem." Ama vadinin ağaçlarının yerini almış beton iskeletler hakkında hiçbir şey söylemedi.

"Otele döneceğim," dedim, "haber verdim zaten. Bana eski odamı ayırdılar. Ama yarın, sizi rahatsız etmezsem." Rahatsız etmiyordum ve son bir kadehten sonra valizlerini açmaya, giysilerini yatak odasının dolabına yerleştirmeye başladılar. Ellerine aldıkları her şeyin bir hikâyesi vardı ve hepsini bana anlatma hevesleri. Serena bana küçük bir bronz totem vererek, "Bu da sana!" dedi. "Bereket tanrısı." Ezikti, kızgındı, gözlerinin yerinde iki kırmızı taş vardı. "İhtiyar domuz," dedi Glauco yatağa oturarak, "kim bilir ne işler çevirdin yatağımda.

1. (İsp.) Ateş. (Ç.N.)

Nasıl kadınlarla aran? Sana neden bayılırlar hiç anlayamadım. Ya arkadaşlar?"

"Graziano öldü."

"Ah Tanrım, ne diyorsun!" dedi Glauco. "Çok üzüldüm, bizimkilerden biriydi."

Öyleydi tabii. Söze başlayıp onun hakkında düşündüklerimi baştan sona anlatasım geldi ama tam o anda Serena elinde eski kırmızı sabahlığıyla belirdi. "Bu paçavrayı da mı sakladın?" dedi, "Neden atmadın?" Sonra dudaklarıma bir öpücük kondurdu. Onlara tahammül etmem zordu ve otel odasının ertesi gün boşalacağını söylediğime pişman olmuştum ama kitaplarım, giysilerim gibi sorunlarım vardı ve bunları şöyle ya da böyle çözümlemem bir gün alırdı. Onlarla oturmamak için tatil günüm olsa da kalkıp *Corriere dello Sport*'a gittim.

Akşam döndüğümde televizyon seyrediyorlardı. Öğleden sonra onartmışlardı. Bir sigara içimliği kadar yanlarında oturup odama geçtim. İlk kez kapımı kapattım. Uyumakta zorlandım çünkü içkiyi bıraktığımdan beri uykusuzlukla boğuşuyordum. Onların evde dolaştığını, banyoya, mutfağa, koridora girip çıktıklarını işitiyordum ve birkaç dakika Serena'nın kıkırdadığını, Glauco'nun onunla dalga geçtiğini de duydum. Sonra onlar da yatak odalarının kapısını kapattılar. Biraz sonra yatağın yaylarının gıcırdadığını duydum. Ben de ışığımı yakıp kitap okumaya başladım. Serena banyoya girdiğinde kapının altından sızan ışığı fark etmiş olmalı çünkü kıkırdadığını fark ettim.

Glauco ertesi sabah bir stüdyo kiralamak için erkenden çıktı ve Serena kahvemi yatağıma getirmek istedi. Kırmızı sabahlığı giymişti, önü açıktı. Yatağın kenarına oturup, "Yer aç bana, neden sakladın bunu?" dedi sabahlığın kenarına dokunarak.

"Gene işine yarayacağını düşündüm."

"Bu paçavranın mı?" dedi gülerek. Sonra battaniyeyi okşadı. "Dinlenmiş bir yüzün yok."

"Az uyudum," dedim.

"Ben de az uyudum," dedi.

Onu iki yıl önce valizler arasında kucakladığım ânı anımsayarak, "Yolculuktandır," dedim.

"Öyle diyelim," dedi kıkırdayarak. Bunun üzerine ona kitaplarımı toplamam gerektiğini söyledim, o da yelkenleri açması gerektiğini anladı. Bir anlığına tereddüt etti, sonra omuzlarını kaldırdı ve yine güldü. "Tuhaf," dedi, "sen her zaman Glauco'nun en acayip arkadaşlarından biri oldun." Yalnız kaldığımda kahve fincanına baktım. Dibinde biraz kahve kalmıştı, onu bitirdim. Sonra yeniden yatağa uzandım ve inşaat kepçelerinin sesini dinledim.

X

Yaşadığım tüm oteller arasında en sevdiğim Campo dei Fiori Meydanı'nın arkasındakiydi. Akşamları dar sokaklarda yürüyerek, boş ve sessiz alanları geçerek odama dönmek hoşuma gidiyordu. Kentin eski taş yüreğiydi burası, beş yüz yıl önce ilerici mimarlar katı papaların emirleri üzerine burayı kurarken evlerin aralarına sıkışmış oransızca büyük kiliseler kondurmuşlardı, bunlar traverten başlıklarını göğe yükselterek Tanrı'nın olası zulmünü hatırlatıyordu. Mahalle gündüzleri karınca yuvası gibi kaynıyordu ama akşama doğru insan nehir düzeyinin altında olduğunu hissediyordu, volkan taşından yapılmış evlerin duvarlarındaki bazı tarihler antik sellerin yükseldiği noktaya işaret ediyordu. Mahalle yüksek setlerin arkasında kurumuş gibi görünüyordu. Büyük çatlaklar büyük yapıların duvarlarında dikkat çekiyor, badanalar dökülüyor, sokaklarda yürürken evlerin pencerelerinden tavanlardan dökülen boyalar dikkat çekiyordu. Dükkânların sahipleri olan esnaf daima bir şeyleri onarma halinde oluyordu.

Sık sık adı Sandra olan bir kız görüyordum. Yirmi iki yaşındaydı ve akşam yemeğine, sinemaya giderken Navona Meydanı'nda rastlaşıyorduk. Deneysel sinemayı çok seviyordu ama hep benim daha önce gördüğüm

filmler oynuyordu ve sonunda benimle sinema arasında bir seçim yapmasını söylediğimde o deneysel sinemayı seçti. Onun dışında her gün *Corriere dello Sport*'a gidiyordum ama artık Rosario'yla çalışmıyordum. Hasta bir redaktörün yerine yazdığım haber bana yazıişleri kapısını açmıştı. Kabul etmemek için bir neden görmemiştim ama Rosario buna gücenmişti çünkü onun hayali olan işi almıştım ve ondan daha çok kazanıyordum. Bana karşı soğuk davranıyor olmasına üzülüyordum çünkü zor zamanlarımda bana çok yardımcı olmuştu ve sık sık onu bulmak için kayıt odasına gidiyordum, ama bu onu daha fazla tedirgin etmekten başka bir işe yaramayınca ben de vazgeçtim.

İlkbaharda tenisle ilgilenen muhabirimiz Livio Stresa'yla bir röportaj yaptı. Turnuvalara dönüyordu ve muhabir kırk yaşındaki sporcunun antrenmansız geçen bir dönemin ardandan hâlâ bir şey yapıp yapamayacağını merak ediyordu. Turnuva Roma'da yapılıyordu ve ben de yayınladığımız haberler aracılığıyla onu takip ediyordum. Stresa herkesi şaşırtarak büyük maçlar oynadı ve şansının da yaver gitmesiyle, turnuvanın en başında en iddialı oyuncuyu yenmiş olan yirmi yaşındaki bir Polonyalı sporcuyla finale kaldı. Bir süre tereddüt ettikten sonra gidip seyretmeye karar verdim.

Harika bir ilkyaz günüydü, basamaklarda sinema oyuncuları, yönetmenler, yazarlar, gazeteciler, kentin en güzel kızları ve genellikle magazin dergilerinde görülen kadınlar oturuyordu. Büyük bir beklenti vardı ve herkes en iyi yerleri kapmak için dolaşıyordu. Orta tribünün en pahalı koltuklarında gözüm onu aradı ama göremedim. Sonradan tribünün en alçak basamağında, sahanın dibinde, oyunu başını oynatmadan seyredebileceğin ve oyunculara bir-iki metreden tezahürat yapabileceğin noktada buldum. Başlarında acayip beyaz şapkalar vardı ve Dia-

cono çifti, Eva, genç Rus, model, mizahçı, kışın önemli bir ödülü kazanamayan bir kitap yazmış olan beyaz bıyıklı yazar hepsi beraberdi. Bir tek Arianna yoktu. Stresa sahaya girdiğinde grup bağırarak ayağa kalktı ama o çok gergin olduğundan onlara şöyle bir bakmakla yetindi.

Uzun ve kıyıcı bir karşılaşma oldu. Stresa, soğuk ve zeki, iyi bir oyuncuydu; kadınların bayıldığı sarışın ve pek gözde Polonyalı da büyük bir öfkeyle oynuyordu. Kim daha dayanıklı çıkarsa onun kazanacağı belli oldu. Neredeyse üç saat boyunca grup coşku ile bozuntu arasında gidip geldi. Stresa sahanın o yanında oynadığı her sefer öyle çılgınca tezahürat yapıyorlardı ki hakem birkaç kez sessiz olmalarını tembihledi. Ama karşılaşma gerçekten heyecanlı olmasına çok heyecanlıydı ve beşinci setin başında Stresa *backhand*'leriyle ağı delmeye başlayınca ben de ondan yana haykırmaya başladım. Neden bilmem ama yaptım bunu. Belki iyileşmiştim, belki o tenisin hissettirdiği, sessizliğin ve yalnızlığın oluşturduğu ince ve acımasız bir sızı hissediyordu, belki onun bir tiyatro fuayesinde Eva'nın kadehini taşıdığına tanık olmuştum, belki de şimdi, şunca haykıran insanın önünde artık şaşkın bir kuş gibi değil, mahmuzları kan içinde kalmış bir dövüş horozu gibi görünmesindendi bu. Belki de ikimiz de Arianna'yı kollarımız arasına aldığımız ama ikimiz de onu yitirdiğimiz içindi.

Son set gergin bir sessizlik içinde oynanırken iki oyuncu birbirlerine ölümcül darbeler indiriyorlardı. Stresa'nın bir anlık gafletinde Polonyalı son bir vuruş yaptı ve onu yeniden oyuna katacak şekilde topu ağın altından alıp kaldırdı. Stresa kortun dibinde hareketsiz duruyordu ve gözlerini yummuştu. Bir çığlık duyuldu. Eva'nın sesini tanıdım. Sonra tribünlerden bir rahatlama alkışı koptuğunda Polonyalının sinirleri boşandı ve çılgınlar gibi ağlamaya başladı. Stresa gülümsemeyi başar-

dı, kolunun gencin omuzlarına sararak onu tebrik etti. Ve işte o zaman ona tezahürat yaptığıma sevindim. Kaybetmeyi bilen insanlardan her zaman hoşlanmışımdır.

Kalabalığa karışıp çıkışa yöneldim. Tam parmaklıklara varmak üzereyken bana seslenildiğini duydum. Eva'ydı. Grubun geri kalanını kaybetmiş olmalıydı çünkü yalnızdı. "Ne oluyor?" dedi tereddütle. "Selam vermiyor musun bana?" Sonra tribünlere doğru itildiğimizden koluma yapışmak zorunda kaldı. Korku içinde, "Tanrım ne korkunç bu insanlar!" dedi. Yüzü güneşten kızarmıştı, kara gözlerinde bizi çevreleyen kalabalık yansıyordu.

"Seni görmemiştim," dedim, "Livio için üzgünüm, müthiş bir oyun çıkardı." Ama onun bahsetmek istediği Stresa değildi. Kalabalık onu hâlâ ürkütüyordu ve sinirli bir şekilde çevresine bakınmaya devam ediyordu. Kolumu bırakmadan, "Arianna'dan haber aldın mı?" diye sordu, "O adam onu görmeme izin vermiyor biliyor musun? Benden nefret ettiğini biliyor musun? Onu bugün görebilmeyi o kadar çok istiyordum ki!" Ben de bakındım çevreme. Gruptan birilerini gördüm. Kalabalık hepsini dağıtmıştı ve hepsi adlarını seslenerek birbirlerini arıyordu. Eva kolumu bırakmıyordu. "Onun hakkında bir şey bilmediğinden emin misin? *Ah yalvarırım sana!* Bir şeyler biliyorsan söyle!" Kalabalık gözlüklerinin camında itişip kakışırken o iniltiyle yalvarıyordu bana. "Hayır," dedim, "hiçbir şey bilmiyorum. Bilseydim, söylerdim sana." Doğruydu, söylerdim ona. Başıyla onayladı. "Evet," dedi "biliyorum, söylerdin. Sen anlayışlısın, anlıyorsun halden." Bir anlık tereddütten sonra elimi tuttu. "Elimi sıkmak istemiyor musun?" dedi. Sıktım, şöyle dedi: "Özür dilerim, beni bağışlamanı çok istiyorum." Bunun üzerine neden bilmem ben de ondan özür diledim. Birileri adını seslendi. Gitmeden önce bir kez daha bana döndü ve sonra kalabalık gözlüğünden taştı ve o da içinde yitip gitti.

Arianna'yı yeniden göreceğimi biliyordum. Hissediyordum bunu. Daha sonraki haftaların birinde, bir öğleden sonraydı. Frattina Sokağı'nda vitrinlere bakarak tembel tembel yürüyordu. Ben *Corriere dello Sport*'tan çıkmıştım, yürüyerek otele dönüyordum. Gördü beni. Coşkuyla, "Olamaz!" dedi.

"Ama olabilir," dedim, "canımı kurtarabildim."

"Seni asla bağışlamayacağım," dedi, "nasıl ciddi bir şey atlattın?" diyerek bileklerimi yakaladı, "Göstersene, yara izi bile yok." Sonra dikkatle süzdü beni. "Seni yeniden gördüğüme çok mutlu oldum, *biliyor musun bunu?*" Sesinde farklı bir ton vardı ama tanıyordum gene de. Bin yıl sonra, hangi dünyada olursam olayım, bin ses arasından tanırdım onunkini. Bin an birbirimizi inceleyerek sustuk. Son derece güzeldi elbette ama moda değişmiş, o da değişmişti. Ayak bileklerine kadar uzanan bir etek ve göğsünde siyah fiyongu bulunan ipek bir gömlek giymişti. Saçlarını ensesinde toplamıştı, iri gözleri tüm yüzünü yutuyordu. Sakindi, o gözüpek hali yoktu, bir şekilde bazı eski sepya rengi fotoğraflardaki kadınları anımsatıyordu. "Bir *aşılama* ister miydin?"

"Artık içmiyorum."

"Yeniden mi? Bu da bir bağımlılık," dedi karşıdaki bara girerek. Bir sherry istedi ve baristaya o malum tebessümüyle teşekkür etti. Adam yaşlıydı, aklına Bay Sandro'yu getirmişti.

"O artık yok," dedim, "emekli oldu." Nerede olduğunu sordu, ben de aklıma ilk gelen yeri, Stresa'nın eski bir otelini söyledim.

"İsim söylemiyoruz *rica ediyorum*," dedi, "neler yapıyorsun?"

"Hep aynı," dedim, "senin mimarlık ne oldu?"

"Roma mimarisi dönemine bayılıyorum," dedi masumiyetle, "*Neden?*" Bunun üzerine gülmeye başladık ve

mağazaların vitrinlerine birlikte bakmak için gülerek çıktık bardan. "Hatırlıyor musun, bu giysileri alabilmeyi hayal etmek ne çok hoşuma giderdi?" dedi. Hatırlıyordum. "Şimdi beni sıkıyor ama o hep giyineyim, süsleneyim istiyor!" dedi sabırsızlıkla. "Onu seviyor musun?" diye sordum. Yaz sonunda evleneceklerini söyledi.

"İyi."

"Ne diyorsun ya! Kötü demen gerekir *senin*!"

"Fena."

Omuzlarını kaldırdı, bir mağazaya girerek beni kapının dışında bırakıverdi. Hayatımda başka hiçbir kadını sevemeyeceğimi anladım. Peşinden içeri girdim. Uzun bir askıya dizili giysilerin önünden gergin bir şekilde geçiyordu. Satış görevlisinin varlığını önemsemeden, "Bir kere de bir şey bulunsa burada," dedi. Sonra yandaki mağazaya girmek için çıktı. Altı ya da yedi mağazayı dolaştık ve nihayetinde Sant'uffizio ayarında bir ücret ödediği kırmızı bir giysiyi almaya karar verdi. Çantasında bir parmak kalınlığında bir çek defteri vardı, ona tavsiyede bulunmamı istediği mağazalarda satış görevlileri bana bakıyorlardı. "Bu öğleden sonrası canıma mal olacak," dedi gülerek, "öyle kıskanç ki!"

"O zaman gidiyorum ben," dedim.

"Neden?" dedi, "Artık ölmekten korkmuyorum. Hem *öyle* romantik olurdu ki!" diyerek omzuma asıldı ve yanağını yanağıma dayadı. "Kokun," dedi, "hep *öyle* güzel bir kokun var ki! Otomobilindeki kokuyu andırıyor. Hâlâ duruyor mu?"

"Evet," dediğim anda üzerime bir önceki yılın anıları yağmaya başladı. Bir anlığına unutulmuş duygular, hayatımın onunla birlikte geçirdiğim son yazına ait anılar çığıyla yuvarlanmaya başladım. Başka bir şey söylemedim, o da sustu ama o da aynı düşüncelere dalmış olmalıydı çünkü ellerimiz rastlantıyla birbirine değdiğinde

birbirlerine tutuşup kaldılar. Onun eli, benimkinin içinde çok küçüktü ve çok üşümüştü. Çevremizdeki insanların yüzleri silinmişti, arkamızda aydınlık bir leke dolaşıyordu. "Dinle," dedim, "benim otelime gidelim ve damarlarımızı keselim."

"Bir otele gideceksek, bari daha eğlenceli şeyler yapmak için olsun," dedi, "artık o evde değil misin?"

"Hayır," dedim, "orada kalmıyorum. Zaten artık aynı ev değildi."

"Elbette," dedi, "ben yoktum içinde." Bir kitapçının önünde durdu. "Sana bir armağan almak istiyorum," dedi, "ama bir kitap değil. Gri bir şey, gözlerin gibi."

"Hayır," dedim.

"*Rica ediyorum*," dedi. Omuzlarımı kaldırdım ve o gri ipek bir gömlek bulana dek beni bir dükkândan ötekine sürükledi.

"Sence buna gücü yeter mi?" diye sordum.

"Ah," dedi umursamadan, "pek çok şeye gücü yeter. İnsanlar tablolar satın aldığı sürece, en azından."

"Özellikle de o çirkinleri."

"Evet," dedi biraz düşündükten sonra, "çirkinler. Ama kendisi de biliyor bunu."

Sonra gümüşi arabesk desenli bir pantolonu göstererek, "Acaba buna da gücü yeter mi?" dedim. Hayatımda gördüğüm en ezik pantolondu ve o gülmeye başladı. "Sanırım birkaç tane almaya yeter," dedi, "kırmızı arabesk desenli için diyecek bir sözün var mı?" Kırmızı arabesk desenliye karşı çıkacak sözüm yoktu ve onu da satın aldık. Sonra bir çift İngiliz ayakkabısına, iki düzine ejderhalı Çin işi kravat, bir çift kardinal terliğine geldi sıra. Mağazadan çıktığımızda ellerimiz kollarımız paketlerle doluydu. Arada bir, birini düşürüyorduk ve hep bizi uyaran biri çıkıyordu, sonunda Arianna'nın tepesi attı ve öfkeyle dönüp insanlara bunu dert etmemelerini, *bizim*

yerden eşya toplayacak insanlar olmadığımızı söyledi. Yolun ortasında durdu, çatıların üzerine bakarak, "Mavi bir smokin," dedi, "gökyüzüyle aynı renkte."

"Bunu bulmak zor olacak," dedim.

"O zaman günbatımını bekleyelim," dedi, "İspanyol Meydanı'nda pembe bir smokin görmüştüm. Üzerinde baş harflerin yazan ağır bir gümüş sigaralığa ne dersin? Ya da otomobil için altın bir anahtarlık," dedi, "hani şu üzerinde marka olan iğrençlerden."

"Altın olsun yeter, yoksa motor çalışmaz," dedim, "ama ben pipoyu tercih ederdim."

Bir tütüncüye girerek, "Neden bir tane?" diye sordu. Haftanın her günü için yedi pipo seçtik. Esrarengiz biçimde boğa başı şeklinde oyulmuş pipo onu gülmekten yerlere yatırdı. "Ya ona?" dedim. "Onu düşünmememiz ayıp olur. Sence bir kutu sigara gücü yeter mi?"

"İki," dedi, "pintilik etme."

Bileğindeki küçük altın saati göstererek, "Saat kaç?" diye sordum.

"İğrenç bir dakiklikte," dedi yüzünü buruşturarak, "ama çay saati." Son derece zarif bir çay salonuna çok yakındık ama öyle bir yere elimizde bunca paketle giremezdik, o nedenle bir taksi çağırdık, hepsini yükleyip benim otelime gönderdik.

"Bir dakhund köpeğimiz yoksa adabıyla çay salonuna gitmiş sayılmayız," dedim ve onu evcil hayvan satan dükkânın önünde durdurdum; vitrinde bir dakhund vardı.

"Evet," dedi heyecanla, "oldukça utanç verici bir durum bence de." Kararlı bir biçimde girdi dükkâna. "Şu minik canavarı verin bana," dedi. "Minik canavar dünya kadar paraya mal oldu ve Kutsal Roma İmparatorluğu'nun kontlarından birinden daha karmaşık bir soyağacına sahipti. Öteki dakhundlar kadar korkak değilse de trafikte biraz korkuyla takip etti bizi.

Çay salonu yaşlı ve mücevherli hanımlarla doluydu. İki portakallı çay ve sahip oldukları tüm kurabiyelerle çörekleri ısmarladık. Madlen de vardı. "Çaya batıralım," dedim, "bitirdin mi *Swann*'leri?"

"Bütün kış boyunca başka bir şey okumadım," derken bir madleni de köpeğe verdi, "arada sırada ona da yüksek sesle okumayı da denedim ama onu *öyle* rahatsız etti ki!"

"Çok lezzetliler," diyerek bir madlen daha aldım, "aynen geçmiş zamanda olduğu gibi."

"Tabii ya," dedi, "artık sadece burada bulunuyor. Burası hâlâ gelinebilir bir mekân."

"Gün geçtikçe azalıyor böyle yerler."

"Sevgilim, dünya bizi çok yakınımızdan sıkıştırıyor! Ne olacak halimiz?" Bu oynamayı bizim bildiğimiz bir oyundu. Ona her şeyi açıkça gördüğümü söyledim. "Ben yaşlı, çok zengin bir hanım tavlayana, onu öldürene, mücevherlerini çalana kadar çay salonlarında buluşacağız, sonra birlikte Viyana'ya kaçacağız."

Gülümsemedi ve yüzünü buruşturdu. "Yaşlı kadınlar bile eskisi gibi değiller," dedi, "onu hippi gibi giyindiğinde bir görsen" diyerek fincanı itti, "bu madlenler iğrenç," dedi ve tabağı köpeğin önüne koydu, "sence bu tavernada çek kabul ederler mi?"

Garsonu çağırdım, madlenden, tavernadan ve çekten inceden inceye söz ettim. Sanki kendisi bir kazığa bağlıymış ve sözlerimin tümü yüzüne fırlatılan bir taşmış gibi dinledi ve sadece ağzını büzdü biraz. Çeki kabul etmek istemedi ve müdürü çağırdı. Bunun üzerine hesabı köpekle ödedik ve hanımların cam bakışları altında çıkıp gittik.

Bizi otele götüren taksinin koltuğuna serilen Arianna, "Oh," dedi, "o villanın merdivenlerinden kayarak bacağını kırdığından beri bu kadar eğlenmemiştim." Böyle

dedi, ben dünyada bir Tanrı olduğunu düşünürken. "Bugün öğleden sonra o kadar sıkıcı başlamıştı ki! O benim gülmemi hiç istemiyor, ağlamamı istemiyor, *onunla* ne yapacağımı asla bilemiyorum! O kadar talihsizim ki!" Cesaretini yitirmişti, kolumu beline sardığımda göğsüme sığında. "Tanrım seni ne çok sevdim," dedi boğuk sesiyle ve ceketimin yakasına minik öpücükler kondurmaya devam ederken, "nasıl sevdim seni," diye yineledi.

"Bunu her zaman yadsıdın."

"*Öyle* aptaldım ki! Her şeyden, sözlerden bile korkuyordum. Nerede bu otel?" diye sordu ceketimi öpücüklere boğarken.

"Hoşuna gider mi bilmem. Çok mütevazı bir yer."

"Ah mütevazı otellere bayılırım, o hep en lükslerine gider. Orospular da var mı?"

"Cumartesi ve pazar günleri," dedim ve o benim cumartesi ve pazar günleri neler yaptığımı öğrenmek istedi. Benim cumartesi ve pazar günleri ne yaptığımı bilmemeye tahammülü yoktu, böyle diyordu dudaklarımı minik minik öpücük yağmuruna tutarken. "Çayla sarhoş oldun," dedim, "çay sarhoşları korkunç olur!"

"Evet, evet, sen öyle diyorsan, öyledir. Tanrım!" dedi yüksek sesle, "Üzerimde kimlik yok. Benim sana gelmeme izin verirler mi?" Ama giriş holü boştu ve en üst kata kadar merdivenleri çıktık. Odama girer girmez ilk gördüğümüz şey yatağın üzerine yığılmış paketlerimiz oldu. Pencereye gittim, açtım. Çatılar, nehir boyunun ağaçları, kiliselerin kuleleri görünüyordu. Uzaklarda, solmaya başlayan gökyüzünde, kara bulutlar kümelenmeye başlıyordu. Kollarını göğsümün çevresinde hissediyordum, başımı sırtıma dayamıştı. "Zayıflamışsın," dedi, "ancak şimdi fark ettim."

Aynanın karşısında saçlarını çözerken, "Bir plağın yok mu?" diye sordu. Bir önceki yıla ait, eski şarkıların

olduğu bir plak buldum, vadideki evden buraya taşıdığım portatif pikabıma koydum, o da paketleri yere atarak yatağın kenarına oturdu. Ona döndüğüm zaman açık eliyle battaniyeye vurdu. Gülümsüyordu. "Gel buraya," dedi bana yer açarak, "kokunu duymak istiyorum." Yan yana uzandık. Gülümsemeye devam ediyordu. "Seni öpmek istiyorum," dedi dudakları boynuma inerken. Parmaklarının gömleğimin düğmelerini çözdüğünü sonra da ıslak ve serin ağzını göğsüme değdirdiğini hissettim. Pencereden günün rengini yitirdiğini görebiliyordum. O kemerimin tokasıyla uğraşıyordu. Onu açtı, öpmeye devam etti, o zaman başını tutup kaldırdım, onu uzaklaştırdım ve soyunmaya başladım. O da soyundu ve eteğiyle gömleğini yere attı. Bedeninde hâlâ mayonun bıraktığı soluk izler vardı. Gülerek yatağa atladı. Sonra gülmedi ve şimdiye dek hiç söylemediği sözleri mırıldanırken sesi boğuklaştı. Onu sertçe öperek döndüm. Sustu o zaman, dudaklarımı memesine kondurduğumda kımıltısız dinlemeye başladı. Sonra yeniden o boğuk kelimelerle başladı, öfkem onunlayken hep aradığım sıcaklığa dönüştü. O bunu hissetti, karnını karnıma dayayarak güldü. "Şimdi," dedi aceleyle, "*şimdi!*"

Pikabı yeniden çalıştırmak için kalktığımda hava kararmıştı. "Şarkılar hoşuma gidiyor," dediğini duydum. "O *kadar bıktım ki* o kahrolası Bach'tan." Sesi odanın içinde ışıldadı ama onun içinde farklı bir şey vardı. Sanki bir enstrümanın berrak sesini, eziyet görmüş tellerinin gizli cızırtısı aracılığıyla duymak gibiydi. Pencereye gittim. Bulutlar evlerin üzerini örtüyor, birkaç damla yağmur bırakıyordu. Dar sokakta insanlar aceleyle yürüyorlar, arada sırada indirilen kepenklerin yere vurma sesi işitiliyordu.

"Yağmur başlıyor," dedim.

"Üzgünsün," dedi Arianna, "üzgün olduğunu hissediyorum."

"Hayır," dedim.

"Nasıl talihsizim," dedi, "hep yanlış seçimler yapıyorum. Şimdi eve gidiyorum ve bütün bu paketleri onun yüzüne fırlatıyorum."

"Hayır," dedim yeniden.

"Neden hayır?" derken sesi titremeye başlamıştı.

"Buna hakkımız yok," dedim. Onun bana ait olduğunu hissediyordum. Tam şimdi bir başkasına aitken, onu hiç bu kadar bana ait hissetmemiştim. Ne talihsizlik. Bunun ne anlama geldiğini biliyordum, o ancak bir başkasına aitken bana ait olabilirdi. O *da bir artık olduğunda.* Ağlamaya başladı, sessizce. "Ağlama," dedim.

"Ah, *bari sen* bırak ağlayayım," dedi öfkeyle. O zaman yanına gittim, yatağa oturdum. "Utanıyorum," dedi, "çok utanıyorum. Bir orospu gibi sevişiyorum."

"Aptallık etme."

"Evet öyle. O öğretiyor bana ve o hep gidiyor orospulara." Bir şey söylemedim. O kadar yaşlanmıştık ki, o kadar geçti ki, her şey o kadar kötü gitmişti ki. "Graziano öldü," dedim kaba bir şekilde, "biliyor muydun?" O anda karanlıktan bir inilti geldi ve sesi çaresiz bir ağlayışın içinde kırıldı. O anda bir daha asla eskisi gibi olamayacağını bildim. Düşündüğüm tek şey bu oldu, onun sesini kıran tek şey. Uzun uzun ağladı elime tutunarak, ben onun ölü sesini düşünürken. Sonra yavaş yavaş sakinleşti. "Eve gitmek istiyorum," dedi.

Aniden düşen bir şeyin sesi gibi sağanak indi dar sokağa. Plak geçen yılın eski şarkılarını çalarken sessizce giyindik. Hole indiğimizde kapıcı bakışlarını *Corriere dello Sport*'tan ayırmadı ama Arianna'nın yüzü yine de gerginleşti.

Sokak şimdiden kurumuştu, taksi durağına dek sessizce yürüdük. Birlikte otomobile bindiğimizde onu bu şekilde bırakmaya dayanamadığımı hissettim. Ona açıklamak, bir şeyler söylemek istiyordum ama araba trafiğin

içinde sıkışıp kalınca ve kolumu omzuna atınca söyleyecek hiçbir şey bulamadım. Sonra o kendini bıraktı, başını büyük bir bitkinlikle koltuğa dayadı.

"Her şey bir yılda," dedi usulca, "o kadar kısa ki, bir yıl." Gözlerini yumdu. "Bazen," dedi, "kliniğe dönesim geliyor ama bu sefer kimse gelmez beni almaya."

"Ben gelirim."

"Sen, evet sen," dedi. Taksi trafikten sıyrılıp Sant'Elia villasının önünde durduğunda beni öpmek istemedi. Hızla, yiğitçe indi. Demir kapıyı açtı, sonra onun merdivenleri koşarak çıktığını, zili çaldığını, leylak kokusu içinde beklediğini gördüm. Hiç dönüp bakmadı. Sonra girdi. O zaman nereye gideceğimizi soran şoföre baktım. Otelden uzak değildim, canım yürümek istiyordu. Ücreti ödedim ve yürümeye başladım. Çiseliyordu, kent toz kokuyordu.

Ertesi sabah *Corriere dello Sport*'a gitmek için çıktım. Gece yağmur yağmıştı, hava duru ve serindi. Nehir boyu trafiğinde klaksonlar kıyamet koparırken ağaçlara baktım. Yapraklanıyorlardı, yaz gelecek diye düşündüm ve sonra güz ve sonra kış ve sonra gene ilkbahar, sonsuza dek böyle ya da sonsuza dek gibi görünecek kadar uzun bir zaman. Ben ne yapacaktım peki? İşte tam o anda yelkenleri açma zamanının geldiğini anladım. Eninde sonunda herkes açıyordu. İlk kural, kuralların dışına çıkmamaktı. İlk boş yola girdim ve otele döndüm.

Valizlerimi toplamam bir saati bulmadı. Üç valiz aldım, birini giysilerimle, ikisini kitaplarımla, asla arkamda bırakmadığım, bir otelden ötekine, herhangi bir yerden başka herhangi bir yere giderken yanıma aldığım kitaplarımla. Medusa'nın *Odysseia*'sı[1], Pavese'nin *Moby Dick*'i,[2]

1. Mondadori Yayınevi'nde Elio Vittorini'nin dizi editörlüğünü üstlendiği Medusa seçkileri arasında yayımlanan *Odysseia*. (Ç.N.)

2. Cesare Pavese'nin çevirisi kastediliyor. (Ç.N.)

Conrad, *Gatsby*'nin sararmış ama sağlam ekonomik baskısı, sonra *Martin Eden*'i aldım, Nabokov'u, İhtiyar Hem'i ve Eliot ve Thomas şiirlerini, *Bovary*, *Dünün Dünyası*, Chandler, Durrell'in *İskenderiye Dörtlüsü*, Shakespeare ve Çehov. Hepsi iki bavul.

Ayrılıyor muyum diye soran kapıcıya, "Hep öyledir," dedim, "hep iyiler gider." Külüstür Alfa'mı yüklememe yardım etti. Gidişimi görmek onu üzüyordu çünkü artık *Corriere dello Sport*'u parayla almak zorunda kalacaktı. Bunun karşılığında Arianna'nın aldığı küçüklü büyüklü tüm paketleri ona hediye ettim. Rosario'ya veda etmek için gazeteyi aramam gerekir diye düşündüysem de ona açıklama yapmak gelmiyordu içimden. Kimseye bir şey söylememeye karar verdim, daha sonra alacağım olan parayı göndermeleri için yazabilirdim. Şimdilik yolculuğa yetecek ve bulduğum ilk yerde bir süre dayanacak kadar param vardı. Bu yerin nasıl bir yer olacağıyla ilgili en ufak bir fikrim yoktu. Kenti rasgele dolaşarak onunla vedalaşırken düşünmeye başladım. Aslında ondan nefret etmiyordum ama hiçbir pişmanlığım da yoktu, bu da içimi acıtıyordu. Merdivenlere, kiliselere, açık hava kafelerinin masalarına bakıyordum ve hiçbir şeyi umursamıyordum.

Çevreyoluna girdim. Kentin çevresinde dolaşıyordu ve ben de yön adlarını okuyarak onu kat ederken her yerin ötekinin aynı olduğunu düşünüyordum, böylece seçeneklerimi kuzey ya da güney olarak azalttım. Güneyi seçtim çünkü güneş vardı, Arianna'yı almaya giderken yaptığım yol boyunca denizi yanıma alabilirdim. Roma okları giderek azalana dek ilerledikten sonra benzin almak için durdum. Manzara değişmişti. Onu güneş altında kavrulur halde bırakmışken şimdi yeşil, yumuşak, doygun görüyordum. Seyahat etmek için harika bir sabahtı. Denize yaklaştıkça hava yumuşuyordu, bir noktada tüm pencereleri

açtım. En sonunda deniz görününce kalesi olan körfezde yüzmek hoşuma gider diye düşündüm.

Bir saat sonra çıktı karşıma, şahaneydi. Hatırladığımdan daha büyük ve ıssızdı. Deniz çekilmiş olmalıydı çünkü kumsalda güneş altında kararmış ağaç kütüğü parçaları ve başka kalıntılar vardı. Sağda Arap kalesi koyu rengiyle meydan okuyor, kayalık dağlar ısrarla mavi olan gökleri yarıyordu. Külüstür Alfa'mı bıraktım, çalıların arasından geçtim. Kumsal meyve sandıklarıyla, çivili tahtalarla, teneke kutularla ve pek çok kurumuş çiçekle kaplıydı. Suya vardım. Soğuk değildi. O zaman külüstür Alfa'ma döndüm, soyunmaya başladım. Üzerimdeki gömleği çıkardığım an buranın hayatta gördüğüm en güzel yer olduğunu, hiçbir yere gitmeyeceğimi, burası değilse gidecek hiçbir yerim olmadığını anladım. Otomobilde oturdum, bir sigara yaktım, elimde kalan tek seçeneği nasıl gerçekleştireceğimi düşünerek sigara içtim.

İşin zor kısmı kendimi yüzmekten alıkoymaktı. Hemen bavullar geldi aklıma. Kitapların olduğu bavullar acayip ağırdı ve ancak teker teker taşıyarak suyun kenarına getirebildim. Külüstür Alfa'mın bagajında bir ip buldum ve onu çamurluğa sürterek ikiye bölebildim. Tam kapağı kapatırken bunu mayoyla yapmak istemediğimi düşündüm. Bunun üzerine giysi bavulumu karıştırdım, beyaz takımımı aldım, onu çıplak tenime giydim, paçalarımı kıvırdım ve kumsala indim. İkinci valizi öteki bileğime bağlamakta zorlandım ama bunu da dişlerimin yardımıyla başardım. Yerinden kaldırmayı denedim. Ağırdılar, ağır olmaları iyiydi, başka türlü işe yaramazlardı, her şeyi daha zorlaştırırlardı. Girdim. Su ayak topuklarımda serindi. Koya baktım. Koyun iki iri kolu güneşte tütüyordu. Sınırımın son noktasına varmıştım, buysa önemli olan.

Hepsi bu.

Dediğim gibi, kimselerle bir derdim yok. Elime gelen kartları oynadım. Kimse zorlamadı beni. Pişmanlığım yok. Bazen, her şeyin başladığı o sabah yağmur olmasaydı ya da cebimde para olsaydı vesaire, hayatım nasıl olurdu diye düşünüyorum ama hiçbir özel hayal belirmiyor zihnimde. Düşünüyorum, evet, kentimi, kentimizi, nehir boyunca uzanan ağaçları, göklere uzanan kilise çatılarını. Graziano'nun filmini, Arianna'nın günlerine düzen vermek için kapısına yapıştırdığı notları, bitmiş gençliğimi, yaşayamayacağım yaşlılığımı düşünüyorum. Gerçekleşmemiş her şeyi, ölü doğan bebekleri, melekleri, sadece hayali kurulmuş sevdaları, seherle yarım kalan rüyaları düşünüyorum ve sonsuza dek ölmüş şeyleri, soykırımları, kesilen ağaçları, soyu tükenen balinaları ve tükenmiş tüm ırkları. Suların terk ettiği, çırpınarak canını kurtaran ve bizim var olmamızı sağlayan o ilk balığı düşünürüm. Her şeyin denize uzandığını düşünürüm. Her şeyi, doğmayı asla başaramamış ve sonsuza dek ölmüş her şeyi bağrına basan denizi. Gökyüzünün açılacağı ve bütün bunların ilk kez ya da bir kez daha meşruluklarını yeniden kazanacakları o günü düşünürüm.

Gianfranco Calligarich'in 1973'te yayımladığı ve kısa sürede kültleşen sürükleyici romanı, okurlarını 1960'ların sonlarına, Federico Fellini'nin *Tatlı Hayat*'ını anıştıran, adeta bir karakter gibi öne çıkan bir Roma'ya götürüyor. *Kentte Son Yaz*, antikahraman Leo Gazzarra'nın usta bir kara mizahla kurgulanmış hikâyesini anlatıyor. Leo, Milano'dan Roma'ya taşınmıştır. Otuzlarının başında, aylak, toplumun birey için öngördüğü düzenli ve kurumsal yaşam biçimlerini reddeden bir karakter, bir tür "tutunamayan"dır. Arada sırada edebiyat dergilerine yazılar yazarak ve *Corriere dello Sport* gazetesinde transkripsiyon yaparak üç-beş kuruş kazanır ancak tüm meteliksizliğine rağmen kentin kaymak tabakasıyla, yazar çizerlerle, sanatçılarla aynı ortamlarda bulunup tatlı hayatı da yaşar. Bir partide tanışıp âşık olduğu Arianna'yla birlikte, canlılığını günün yirmi dört saati koruyan Roma'nın sokaklarını, barlarını, gözde buluşma mekânlarını, plajlarını gezer, bolca içer, arada bir içkiyi bırakır, sonra yeniden başlar. Ne var ki Leo tüm bu canlılığın ortasında içindeki boşluğu doldurmakta zorlanır.

THG
0180552
UAT

#italyanedebiyatı #roma #tatlıhayat #aşk #yazaşkı #bohemhayat #tutunamayanlar

can

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5819-5

9 789750 758195